

Ouder worden in Schiedam; Handvatten voor de gemeenteraad

Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen

juni 2019

INHOUDSOPGAVE →

Inhoudsopgave

Voorwoord ➤

Introductie ➤

Overzichtsplaat ➤

Bevolkingsontwikkeling en maatschappelijke opgaven ➤

Ambities en doelstellingen ➤

Aanbod voor ouderen in Schiedam ➤

Analyse van de leefwereld van ouderen ➤

Profielen van ouderen ➤

Samenspel ➤

Conclusies en aanbevelingen ➤

Bestuurlijke reactie ➤

Nawoord rekenkamercommissie ➤

Bijlagen

Onderzoeksproces en tussenproducten ➤

Flyer van het onderzoek ➤

Terugkoppeling startbijeenkomst 26 november 2018 ➤

Oogst flitsontmoetingen met raadsleden 15 januari 2019 ➤

Terugkoppeling Joint Factfindingsbijeenkomst 22 januari 2019 ➤

Terugkoppeling Verdiepingssessie 19 februari 2019 ➤

INHOUDSOPGAVE ➤

OVERZICHTSPLAAT ➤

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Voor u ligt het rapport *Ouder worden in Schiedam* van de Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen. Het rapport doet verslag van het onderzoek naar de leefwereld van oudere inwoners in Schiedam. Hoe slagen zij erin zelfredzaam te zijn en deel te nemen aan de Schiedamse samenleving? En waar zij daarin niet in voldoende mate slagen: hoe worden zij ondersteund? Het onderzoek is daarmee geen traditioneel rekenkameronderzoek, dat tot doel heeft beleid te evalueren. Het vertrekt weliswaar vanuit de algemene, in de Wmo neergelegde beleidsdoelstellingen ‘zelfredzaamheid’ en ‘participatie’, maar kijkt daar vervolgens naar vanuit de leefwereld van ouderen. Het gemeentelijke beleid en de formele en informele ondersteuning worden vanuit dat perspectief gezien.

Het doel van dit onderzoek is om de gemeenteraad van Schiedam inhoudelijke handvatten of toetsstenen te geven in zijn kaderstellende rol bij beleid dat ouderen aangaat of raakt – proactief in het actualiseren van bestaand beleid of voor nieuw beleid. Zowel als de raad voorstellen van het college beoordeelt als wanneer de raad zelf het initiatief neemt. Het rapport bevat conclusies en aanbevelingen die belangrijk zijn bij het realiseren van zelfredzaamheid en participatie van ouderen.

Dit laat vanzelfsprekend onverlet dat de raad uiteindelijk een politieke afweging dient te maken ten aanzien van de gevolgen die hij aan conclusies en aanbevelingen geeft. In rapport “Grip van de raad” heeft de rekenkamercommissie de raad handvatten geboden voor het invullen van de kaderstellende rol. Het voorliggende rapport biedt een nadrukkelijke kans om de signalen uit de lokale samenleving direct te vertalen naar nieuwe beleidsdoelstellingen en concrete maatregelen. Als er bijvoorbeeld wordt geconstateerd dat sommige bewoners in de woonsituatie de woning niet meer verlaten door het ontbreken van een lift dan wel andere belemmeringen, dan kan dit leiden tot eenzaamheid. Uit deze conclusie kan vanuit uw raad een opdracht volgen voor nieuwe woonvormen om deze knelpunten op te heffen, dan wel het college te vragen hoe zij met dit knelpunt aan de slag gaan samen met partners op het gebied van wonen. Het rapport geeft daarmee vooral invulling op de “wat” vraag en kan de basis zijn als (toetsings)kader voor de beoordeling van nieuwe beleidsvoorstellen vanuit het college.

De rekenkamercommissie wil de raad een handzaam document aanbieden dat de raad in woord en beeld wegwijs maakt in de leefwereld van ouderen en het beleid dat daar relevant voor is.

Dit onderzoeksrapport is een zogenaamde ‘doorklikbare pdf’. Dit wil zeggen dat u binnen het document meteen kunt doorklikken naar specifieke onderwerpen of achtergrondinformatie.

Het rapport is tot stand gekomen door een intensief participatief traject met stakeholders uit de doelgroep en ook betrokkenheid van de raden, met het doel signalen en ontwikkelingen in de leefwereld van ouderen op te halen. Wij willen alle mensen en organisaties die (soms op verschillende momenten) aan het onderzoek hebben meegewerkt nadrukkelijk danken voor hun grote betrokkenheid. Hun input was cruciaal. Het legt een inspanningsverplichting bij college en raad voor (nieuwe) initiatieven om in het ouderenbeleid dan wel flankerend beleid invulling te geven aan deze grote maatschappelijke opgave.

Onze erkentelijkheid geldt ook voor Jessica van Koert en Margot Gerritsen van bureau 7Zebra’s. Zij hebben met veel enthousiasme en inzet het onderzoek voor ons uitgevoerd.

[Introductie](#) ➔

[Conclusies en aanbevelingen](#) ➔

[INHOUDSOPGAVE](#) ➔

[OVERZICHTSPLAAT](#) ➔

[VOORWOORD](#)

Introductie

Hoe is het om ouder te worden in Schiedam? Wat streeft de gemeente na als het gaat om het welbevinden van haar oudere inwoners? Wat doet zij zelf en met andere partijen om te bevorderen dat oudere inwoners zo zelfredzaam als mogelijk zijn en kunnen blijven meedoen in de samenleving? Hoe werkt dit in de praktijk uit; wat gaat er goed en wat zou er volgens ouderen en betrokkenen anders, of beter kunnen?

De rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen heeft het onderzocht. Met als doel de gemeenteraad inzicht te bieden in hoe het is om ouder te worden in Schiedam en wat er nodig is voor deze groep. De fracties in de raad hebben het thema 'ouderen' niet voor niets aangedragen bij de Rekenkamercommissie. Met dit onderzoek beoogt de commissie de raad handvatten te bieden voor hun kaderstellende rol bij het vaststellen van de nota's Wmo/sociaal domein en voor flankerend beleid. Het gaat immers om de leefsituatie van oudere inwoners in brede zin. Of het nu gaat om gezondheid, veiligheid, wonen, mobiliteit, of de inrichting van de openbare ruimte.

In dit onderzoek staat de leefwereld van ouderen centraal. Het is daarmee qua opzet een ander rekenkameronderzoek dan gebruikelijk. Het is een

explorerend onderzoek, zonder normenkader, waarbij de praktijkbevindingen het uitgangspunt vormen om (bij) te sturen op nieuw beleid. Lees [hier](#) hoe het onderzoek tot stand is gekomen en tot welke tussenproducten dit heeft geleid.

De kern in dit eindproduct is de sociale wandelkaart met daarop de routes die ouderen lopen door de samenleving. Op de kaart staan verschillende onderdelen waarop doorgelinkt kan worden om er meer over te weten te komen. Vanuit dit overzicht kan doelgericht genavigeerd worden door het eindproduct. Voor de lezer die direct wil uitkomen bij de conclusies van het onderzoek en de aanbevelingen, klik [hier](#). Voor de reactie van het college van B&W op de resultaten klik [hier](#). En klik [hier](#) om het nawoord te lezen van de rekenkamer.

Onderzoek in het kort:

- Startbijeenkomst met ambtelijke organisaties Schiedam en Vlaardingen, Kenniscentrum MVS en ROGplus op 26 november 2018
- Flitsontmoetingen met raadsleden op 10 januari 2019
- Feiten, cijfers en informatie op een rij
- Aanvulling door breed gezelschap vanuit de samenleving, organisaties die werken met en voor ouderen en de ambtelijke organisatie tijdens de Joint Factfindingsbijeenkomst op 22 januari
- Gesprekken met ouderen en hun helpers aan de hand van de Cirkel van Welbevinden door onderzoekers en reporters
- Toetsing en aanvulling tijdens Verdiepingssessie op 19 februari 2019
- Rapportage, ambtelijk wederhoor, toevoeging conclusies en aanbevelingen, bestuurlijk wederhoor en nawoord rekenkamercommissie

Bevolkingsontwikkeling
en maatschappelijke opgaven ➔
Conclusies en aanbevelingen ➔

INHOUDSOPGAVE ➔

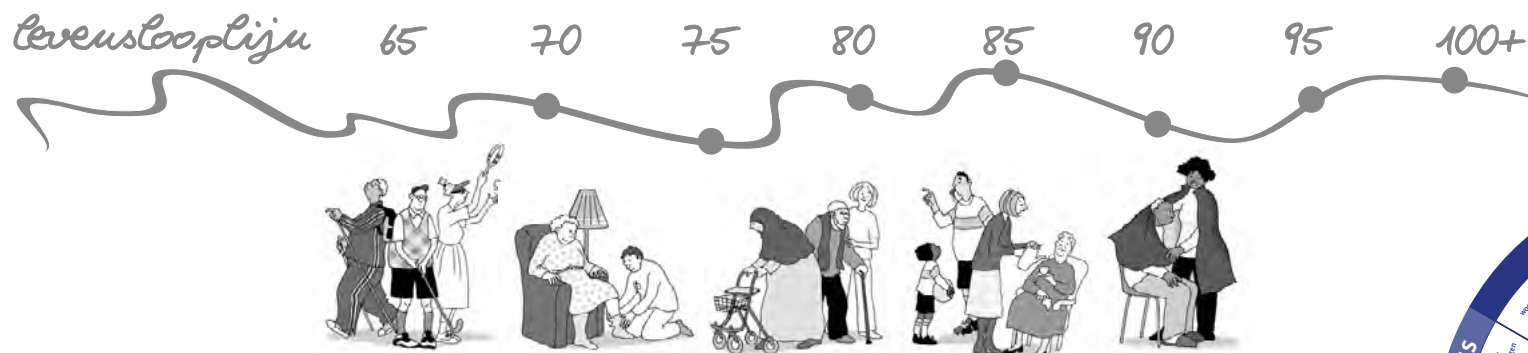
OVERZICHTSPLAAT ➔

INTRODUCTIE

OUDER WORDEN IN SCHIEDAM

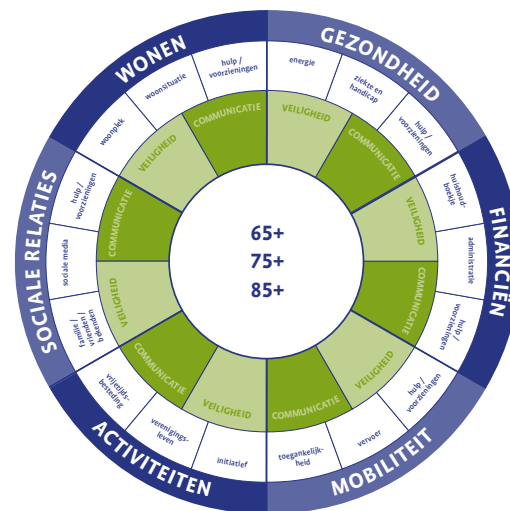
In Schiedam wonen
13.380 65+ ers
17,8% van de bevolking
(peildatum: 1 januari 2018)

Schiedam vergrijsd dubbel: meer Schiedammers worden
oud en ze leven langer. Dat beïnvloedt de mogelijkheden
om te kunnen participeren en zelfredzaam te zijn.
[Lees hier over de bevolkingsontwikkeling in Schiedam](#)
en over de grote maatschappelijke opgaven.

De oudere bestaat niet. In dit onderzoek zijn 3 profielen uitgelicht.
[Lees hier over jonge, kwetsbare en eenzame ouderen.](#)

PRETTIG LEVEN, MEE KUNNEN DOEN, ZELF/SAMEN REDZAAM ZIJN.
Wat voor een samenleving wil Schiedam zijn?
[Lees hier over de gemeentelijke ambities en doelstellingen.](#)

De leefwereld van ouderen staat centraal. Hoe beleven zij
het ouder worden? De Cirkel van Welbevinden is gebruikt
als gespreksinstrument. [Lees hier de analyse.](#)

DE ALGEMENE VOORZIENINGEN

Minters Mantelzorg
Servicepunt Vrijwilligers
Senioren Welzijn
Argos Mobiel
Ontmoetingsplekken
Oproepcentrale

VOORZIENINGEN OP MAAT

Zorgverzekeraar
Stroomopwaarts
ROGPlus
Dagbesteding, vervoersvoorziening en andere vormen van participatie
Voedselbank

OUDEREN

ALERTE SAMENLEVING

HET INFORMELE NETWERK EN BUURTNETWERK

DE GROENE ROUTE: HET SOCIAAL NETWERK
Deze route is voor mensen cruciaal om te leven zoals
ze kunnen en willen. Op die route ben je mens tussen
de mensen. Bewoners letten op elkaar. Niemand zit in
een isolement. Ontmoetingen en activiteiten vinden
plaats op vertrouwde plekken. Ouderen vinden de weg
naar buurtgenoten, familie, vrienden en kennissen voor
praktische of emotionele steun, vooral als het dagelijks
leven moeizamer gaat.

[Lees hier over het aanbod op de verschillende routes. En over het gebruik en de waardering ervan.](#)

**DE GELE ROUTE: HET INFORMELE NETWERK
EN HET BUURTNETWERK**
Op deze route vinden oudere inwoners de weg naar
activiteiten, verenigingen, of vormen van sport,
muziek, cultuur, kunst, natuur, buurtverenigingen,
vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven.
Sommige ervan zijn specifiek voor ouderen. Vitale
ouderen zijn zelf actief als vrijwilliger en mantelzorger.

DE ORANJE ROUTE: DE ALGEMENE VOORZIENINGEN
Op deze route benutten en gebruiken oudere
inwoners algemene voorzieningen, zoals de
huisarts, het welzijnswerk, maatschappelijk werk,
mantelzorgconsulenten, sociaal raadslieden,
cliëntondersteuning, klussen/boodschap/maaltijd/
alarmeringsdiensten, schuld-hulpverlening, GGD,
bibliotheek, overig particulier en commercieel aanbod.

DE BLAUWE ROUTE: VOORZIENINGEN OP MAAT
Op deze route kunnen oudere inwoners gebruik maken
van individuele voorzieningen als zij niet zelfstandig of
met hulp en steun van de omgeving kunnen meedoen,
of daarbij meer dan dat nodig hebben: aanpassingen in
huis, dagbesteding, beschermd wonen, huishoudelijke
hulp, rolvoorzieningen, logeren, individuele begeleiding,
vervoer, aanvullende bijstand.

HUISARTS
WIJKONDERSTEUNINGSTEAMS
ROGPLUS
MINTERS MANTELZORG
CLIËNTONDERSTEUNERS
POLITIE
VEILIG THUIS

[Lees hier over het samenspel tussen
wijkondersteuningsteams, inwoners,
professionals, vrijwilligers en mantelzorgers.](#)

INHOUDSOPGAVE →

OVERZICHTSPLAAT →

OVERZICHTSPLAAT

Bevolkingsontwikkeling en maatschappelijke opgaven

Er zijn heel veel feiten en cijfers over ouderen.
Dit onderzoek biedt inzicht in de feiten en cijfers
op hoofdlijnen.

Bevolkingsontwikkeling

Schiedam kent 13.380 inwoners van 65 jaar of ouder.
Dat is 17,8% van de totale bevolking. ¹

¹ De cijfers over de bevolking van Schiedam zijn verkregen bij het Kenniscentrum MVS. Peildatum is 1 januari 2018.

Het percentage 65-plussers in de wijk is het hoogst in de wijken Kethel (25,6%), Woudhoek (25,0%) en Groen-oord (24,7%). En het laagste in de wijken Centrum (12,3%), Oost (10,9%) en Spaland/Sveaparken: 10,9%. De wijken Zuid (18,4%), West (16,7%) en Nieuwland (15,9%) liggen er allemaal percentage tussenin.

In onderstaand figuur is het aantal ouderen leeftijdscategorie weergegeven.

	65-74 jr.	75-84 jr.	85+
1. Nieuwland	1.227	763	335
2. Woudhoek	1.093	565	232
3. Groen-oord	1.091	843	399
4. West	1.087	541	418
5. Oost	770	341	101
6. Zuid	722	315	101
7. Spaland/Sveaparken	689	175	35
8. Kethel	535	299	131
9. Centrum	406	134	32
Totaal Schiedam	7.620	3.976	1.784

Bron: Kenniscentrum MVS

In 2008 was het aandeel ouderen nog 15,2%, in 2018 17,8%. Het aandeel ouderen zal de komende jaren verder toenemen. Prognoses wijzen uit dat in 2030 het percentage 65-plussers 19,1% zal zijn. Na 2020 is de stijging in het aandeel 75-79-jarigen en 80-plussers veel hoger dan de totale bevolkingstoename in Schiedam.

	2018	2020		2025		2030	
Totaal	77.897	79.049	1,5%	80.697	3,6%	81.159	4,2%
< 65 jaar	64.517	65.442	1,4%	66.262	2,7%	65.685	1,8%
65-69 jaar	4.109	4.010	-2,4%	4.216	2,6%	4.561	11,0%
70-74 jaar	3.511	3.840	9,4%	3.557	1,3%	3.749	6,8%
75-79 jaar	2.315	2.360	1,9%	3.200	38,2%	2.985	28,9%
80+	3.445	3.397	-1,4%	3.462	0,5%	4.179	21,3%

Bron: Kenniscentrum MVS. % ten opzichte van 2018

In 2018 heeft 82% van de groep 65-74-jarigen en 84% van de groep 75-84-jarigen een Nederlandse achtergrond en heeft 17% en 16% een migratieachtergrond. Bij de inwoners van 85 jaar en ouder is 92% autochtoon. Het aandeel ouderen met een migratieachtergrond zal de komende jaren toenemen.

	Totaal Schiedam	< 65 jaar	65-74 jaar	75-84 jaar	85 jaar en ouder
Nederlands	58,3	53,0	82,1	84,2	91,7
Turks	10,2	11,6	3,6	4,5	0,8
Marokkaans	3,5	4,0	0,8	0,8	0,1
Surinaams	3,9	4,4	1,8	1,0	0,6
Antilliaans	2,5	2,9	0,9	0,3	0,1
Westers	8,0	8,1	7,8	7,5	6,3
Niet-westers	9,1	10,6	2,5	1,3	0,4
MOE-land	4,5	5,3	0,6	0,4	0,1

—
Bron: Kenniscentrum MVS

Het merendeel van de ouderen die in 2017 meededen aan de enquête Veiligheid en Leefbaarheid beoordeelt de eigen gezondheid als (zeer) goed. Dit geldt voor 65% van de inwoners van 65-74 jaar en 59% van de 75-plussers. Ouderen met een hoog inkomen beoordelen hun gezondheid vaker als (zeer) goed. Het percentage 65-plussers dat aangeeft dat hun gezondheid (zeer) goed is, is het hoogst in Spaland/Sveaparken (75%), Kethel (73,1%) en Woudhoek (73,1%) en het laagst in Oost (51,2%), Groenoord (57,7%) en Nieuwland (59,4%).

Van de mensen van 65 tot en met 74 jaar kan 71% zonder moeite traplopen, zich lichamelijk verzorgen/ wassen, boodschappen doen. Ruim een kwart heeft hier soms moeite mee of kan dit niet alleen. Van de respondenten van 75 jaar of ouder heeft 52% geen moeite, 39% soms moeite en kan 9% dit niet of alleen met hulp. Bijna de helft kan dit dus niet probleemloos.

Personeelstekort in de zorg

Het aandeel ouderen in de bevolking neemt toe, net als de levenswachting. De zorg voor deze ouderen legt zowel een financiële druk op de beroepsbevolking, als op het aantal mensen dat deze zorg zal moeten gaan leveren.

Het tekort aan personeel is landelijk nu al één van de belangrijkste uitdagingen waar medewerkers en organisaties in de zorg mee te maken hebben. Het gaat dan vooral om tekorten aan verzorgenden, verpleegkundigen (mbo en hbo) en een aantal geneeskundige specialismen, zoals de specialist ouderen-geneeskunde en de psychiater, of in sommige regio's een tekort aan huisartsen. Bij ongewijzigd beleid dreigt er in 2022 een tekort van ongeveer 100 tot 125 duizend medewerkers in de zorg. ²

2 Ministerie van VWS, (2018), Werken in de Zorg; actieprogramma

Dementie neemt toe

Dementie is een verzamelnaam voor verschillende aandoeningen in de hersenen, waaronder alzheimer. Alzheimer Nederland heeft op basis van voorspellingen van de toekomstige bevolkingsopbouw een prognose laten maken van het aantal mensen met dementie in de toekomst. Berekeningen voor Schiedam wijzen uit dat er in 2018 1.200 inwoners zijn met dementie en 1.500 in 2030: een stijging van 25%. In 2050 zullen er naar verwachting 2.400 inwoners met dementie zijn. Een verdubbeling ten opzichte van 2018.³ Gegeven het feit dat dementie zich voor het overgrote deel voordoet bij 65-plussers, heeft in 2018 ruim 9% van 65-plussers dementie (1 op de 11), en in 2030 10% (1 op de 10).

3 Alzheimer Nederland, (2018), Mensen met dementie per gemeente

Preventie is mogelijk: 30% van het aantal gevallen met dementie kan voorkomen worden door een gezonde leefstijl. Gezond eten, voldoende bewegen en stoppen met roken helpen bij de preventie.⁴

4 <https://www.alzheimer-nederland.nl/dementie/oorzaken-preventie/voorkomen>

Samen met zorgverzekeraar DSW en de gemeenten Vlaardingen en Maassluis werkt de gemeente Schiedam aan het behalen van het vignet Dementievriendelijke regio.⁵ In een dementievriendelijke regio of gemeente:

- kunnen mensen met dementie zo lang mogelijk mee blijven doen in de samenleving;
- maakt de gemeente begeleiding op maat mogelijk voor mensen met dementie en hun mantelzorgers;
- vergroot de gemeente de kennis van dementie binnen de eigen organisatie en de gemeenschap, bijvoorbeeld door het aanbieden van trainingen Omgaan met dementie.

Zo ontstaat een gemeenschap waarin iedereen dementie accepteert: van bakker en buurman tot sportclub en wijkagent. Waarin mensen met dementie gewoon boodschappen doen, hun bankzaken regelen, naar hun vereniging gaan of de bibliotheek of een museum bezoeken. En waarin de gemeenschap hen een handje toesteeft wanneer zij het even niet meer weten.

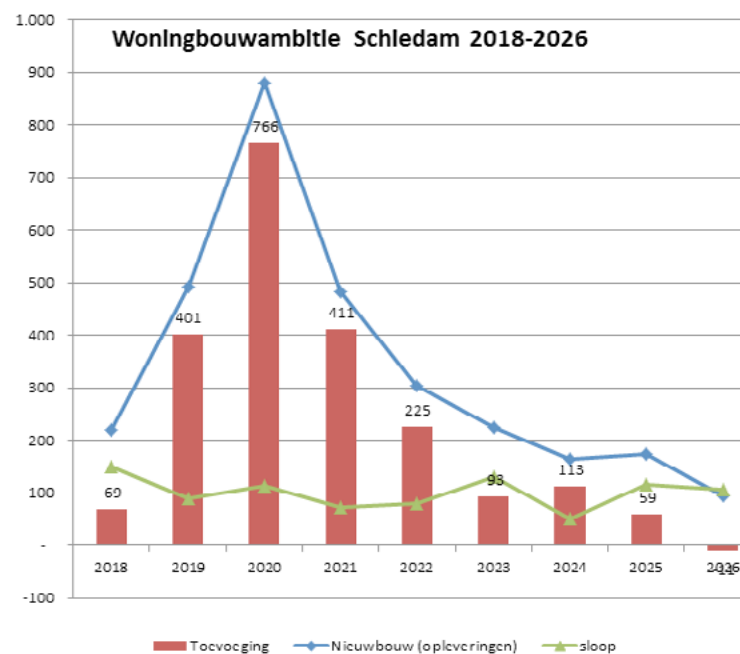
5 Convenant MVS-DSW, Plan van Aanpak 2018 en prioritering projecten

Woonsituatie

Schiedam telt nu zo'n 4.250 huishoudens met 75-plussers. Dat daalt waarschijnlijk met circa 200 huishoudens in 2020. Tussen 2020 en 2030 stijgt het aantal 75-plus huishoudens echter sterk tot bijna 5.700.⁶ Nog los van de kwalitatieve behoefte geeft de gemeente aan de komende jaren de volgende woningbouwprognose te hanteren om tegemoet te kunnen komen aan de vraag.⁷

6 Gemeente Schiedam, woonvisie 2030

7 Bron: afdeling wonen gemeente Schiedam, cijfers via Kenniscentrum MVS

Vereenzaming

Eenzaamheid is je niet verbonden voelen. Je ervaart een gemis aan een hechte, emotionele band met anderen. Of je hebt minder contact met andere mensen dan je wenst. Iedereen voelt zich wel eens eenzaam. In veel gevallen verdwijnt dat eenzame gevoel vanzelf als je weer beter in je vel zit. Eenzaamheid is vooral een probleem voor mensen die het sterk of langdurig voelen. Dan kan een negatieve spiraal ontstaan. Meer dan een miljoen Nederlanders voelt zich sterk eenzaam. Onder mannen en vrouwen komt sterke eenzaamheid ongeveer evenveel voor (10%). 85-plussers zijn qua leeftijdsgroep het meest eenzaam (15% sterk eenzaam). Hoge eenzaamheidscijfers komen naar voren onder weduwen en weduwnaars (17% sterk eenzaam), gescheiden mensen (22%), laagopgeleiden (19%) en Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond (22%).⁸ Anno 2018 hebben we het over ruim 700.000 eenzame ouderen. In 2030 kunnen dit er 1,1 miljoen zijn. Dat is zorgwekkend.⁹

8 <https://www.samentegeneenzaamheid.nl/eenzaamheid/factsheet-eeenzaamheid>

9 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, (2018), Actieprogramma Eén tegen eenzaamheid

Uit onderzoek in Schiedam blijkt dat 10% van de 75-plussers en 9% van de 65-74-jarigen behoefte heeft aan meer contact met mensen. Van de oudere inwoners met een migratieachtergrond geeft 18,1% aan dat zij behoefte heeft aan meer contact met mensen, ten opzichte van 7,3% van de 65-plussers met een Nederlandse achtergrond. Tijdens een van de sessies tijdens dit onderzoek is aangegeven dat de groeiende eenzaamheid een van de grootste problemen is van ouderen met een migratieachtergrond.

Het percentage 65-plussers dat aangeeft behoefte te hebben aan meer contact met mensen is het hoogst in Oost (18,5%), Centrum (11,1%) en Groenord (10,2%). Zo'n 65% van de groep 65-74-jarigen heeft minstens 1 keer in de week contact met familieleden. Voor 75-plussers ligt dit percentage op 61,1%. 19% van de 75-plussers en 10% van de 65-74-jarigen geeft aan dat er maar weinig mensen zijn met wie zij kunnen praten.¹⁰

—

¹⁰ Kenniscentrum MVS, Monitor Veiligheid en Leefbaarheid 2017

Mantelzorg

Mantelzorgers zorgen langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander

familielid, vriend of kennis. Zij zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Veel van hen vinden het moeilijk om tijdig ondersteuning te vragen, met als risico dat zij overbelast raken. In Schiedam is 24,1% van de inwoners onder de 65 jaar, 24,5% van de 65-74-jarigen en 19,8% van de 75-plussers mantelzorger.¹¹

—

¹¹ Kenniscentrum MVS, Monitor Veiligheid en Leefbaarheid 2017.

Er is, gezien de vergrijzing, zorg over het toekomstig aantal mantelzorgers in Nederland.

Nu staan er nog 15 potentiële mantelzorgers voor elke 85-plusser klaar, maar in 2040 loopt dit terug naar 6. In 1975 stond de zorgratio voor Nederland nog op 30, maar hierna zette een sterke daling in. Dit betekent dat het aantal potentiële zorgverleners voor elke hoogbejaarde de afgelopen 30 jaren halveerde en de komende decennia nog sterker zal dalen.¹²

—

¹² https://www.scp.nl/Nieuws/Sterke_daling_van_potenti_le_mantelzorgers_in_de_toekomst

Armoede

Kijkend naar de cijfers springen ouderen vanaf 65 jaar er niet uit als het gaat om financiële problematiek. Dan gaat het eerder om de groep tussen 55-67 jaar. Verreweg de meeste 65-plussers hebben een inkomen boven de 110% van het bijstandsniveau, dankzij voorzieningen als een AOW en eventueel een bedrijfspensioen. Desalniettemin heeft 1 op de 6 (16,7%) van de huishoudens, waarvan de hoofdkostwinnaar 65+ is, in 2015 een inkomen lager dan 110% van het sociaal minimum.

Hoewel de cijfers het niet laten zien, benadrukken verschillende betrokkenen dat er schrijnende gevallen zijn van ouderen die door geldproblemen geïsoleerd raken en niet aan de bel trekken. Aangegeven wordt dat het gaat om een generatie die vindt dat ze hun eigen broek op moet kunnen houden en geen schulden wil.

Laaggeletterdheid

Zo'n 1 op de 6 Schiedammers is laaggeletterd, dat is meer dan 16% van de Schiedamse bevolking. Laaggeletterdheid komt vaker voor in hogere leeftijdsgroepen.¹³ Laaggeletterdheid is ook in de gezondheidszorg een groot probleem: mensen die niet weten hoe ze medicatie moeten toepassen. De gemeente organiseert in de context van 'Samen

Schiedam 2019-2020' thematafels. De thematafel Veerkracht staat in het teken van taalvaardigheid en financiële zelfredzaamheid van Schiedammers, als basisvoorwaarden voor talentontwikkeling, zelfredzaamheid en eigen regie. De groep Schiedammers met een migratieachtergrond krijgt extra aandacht.

—
13 tichting Lezen en schrijven, (2016), Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

Ambities & Doelstellingen ➤

Conclusies en aanbevelingen ➤

INHOUDSOPGAVE ➤

OVERZICHTSPLAAT ➤

BEVOLKINGSONTWIKKELING EN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN

Ambities en doelstellingen

Wat voor gemeente wil Schiedam zijn?

De gemeente Schiedam wil een open gemeente zijn. Uitgangspunt in de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke besluiten is dat inwoners en andere betrokkenen vroegtijdig invloed kunnen hebben. Hierin zijn goede stappen gezet. Om de vastgestelde visie op een open bestuur¹⁴ werkelijkheid te laten worden, is bestuurlijke vernieuwing en openheid een centraal thema in de komende raadsperiode¹⁵. In het Pact met de Stad zijn procesafspraken gemaakt over de rolverdeling tussen raad, college en de ruimte voor inbreng en initiatieven uit de stad. Dit vormt in deze bestuursperiode de onderlegger voor de totstand-koming en uitvoering van het gemeentelijk beleid.¹⁶

14 Gemeente Schiedam, (2017), Nota Open Schiedam

15 Bouwen met nieuwe energie; bestuurs- en beleidsakkoord 2018-2022

16 Gemeente Schiedam, begroting 2019, pagina 2

Schiedam wil een inclusieve stad zijn; een stad waar Schiedammers ongeacht opleidingsniveau, leeftijd, gender, levensbeschouwing, functionele beperking en achtergrond de kans krijgen zichzelf te ontwikkelen en het beste uit zichzelf te halen. Een inclusieve stad is ook een toegankelijke stad. In dat kader geeft de gemeente in 2019 uitvoering aan het VN-verdrag voor rechten van mensen met

een beperking.¹⁷

—

17 Gemeente Schiedam, begroting 2019, pagina 10

Uitgangspunten, ambities en doelen over ouderen en ouder worden

Als het gaat om de zelfredzaamheid en participatie van ouderen is het beleid ten aanzien van de Wmo leidend. In de Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Maassluis Vlaardingen Schiedam 2018 staat: 'Burgers dragen een eigen verantwoordelijkheid voor de wijze waarop zij hun leven inrichten en deelnemen aan het maatschappelijk leven. Van hen mag verwacht worden dat zij elkaar daarin naar vermogen bijstaan. Burgers die zelf, dan wel samen met personen in hun omgeving onvoldoende zelfredzaam zijn of onvoldoende in staat zijn tot participatie, moeten een beroep kunnen doen op ondersteuning door de gemeente, zodat zij zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen.'

In het bestuurs- en beleidsakkoord 2018 — 2022 komt het woord 'ouderen' driemaal voor:

- Realisatie van levensloopbestendige woningen, zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en onderzoek naar en experimenteren met nieuwe woonvormen,

zoals woon- zorgcombinaties, stapelwoningen, postzegelwijken ('Tiny houses');

- Ouderenbeleid actualiseren en inzetten op zelfredzaamheid en meedoen in de Schiedamse samenleving;
- Speciale aandacht krijgt het sporten door mensen met een beperking en het sporten door ouderen.

Verdere raakvlakken in het bestuurs- en beleidsakkoord zijn:

- **Zorg:** De stappen die zijn gezet op het gebied van preventie, bewonersinitiatieven, innovatie en leren moeten worden voortgezet. Ook dient de samenwerking met de partners verder te worden ontwikkeld. Aanvullend bouwt de gemeente verder aan een stevig welzijnsveld en de eigen kracht van de Schiedammers door het creëren van algemeen toegankelijke en collectieve voorzieningen dichtbij. Schiedammers kunnen hier terecht voor lichte en samenhangende ondersteuning bij het aanpakken van hun alledaagse problemen zoals schulden, eenzaamheid, overgewicht en opvoeden. Door dwarsverbanden te leggen tussen werk, inkomen, welzijn en zorg kan de participatie van mensen nog beter worden gestimuleerd. Speerpunten die in het kader van dit onderzoek relevant zijn, zijn:
 - Schiedammers krijgen de zorg die zij nodig hebben;

- Persoonlijke aanpak bij eenzaamheidspreventie;
- Er zal meer worden ingezet op het realiseren van innovatieve oplossingen en preventie, zodat Schiedammers minder afhankelijk worden van zorg en ondersteuning. Zo zal meer worden ingezet op welzijnsactiviteiten om onnodige eerste- of tweedelijnszorg te voorkomen;
- De gemeente blijft mantelzorgers en vrijwilligers goed ondersteunen;
- Bij de aanbesteding van zorg is kwaliteit een prioriteit;
- De gemeente zet in op de doorontwikkeling van de wijkondersteuningsteams (WOT's) en de samenwerking met de verschillende partners om adequater in te spelen op geconstateerde hulpvragen;
- **Inkomen:** Onderzoek naar een financieerbaar en binnen de transformatie-opgave passend vervoersmodel voor minima, waarbij de huidige voorzieningen zoals Regiotaxi, aanvullend vervoer op maat, leerlingenvervoer en gratis OV met elkaar in verband worden gebracht;
- **Sport:** Sport dient voor iedereen toegankelijk te zijn, omdat het leuk is om (samen met anderen) te sporten en omdat sport bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van onze bewoners. Veel ander gemeentelijk beleid, onder meer ten aanzien van veiligheid en leefbaarheid is generiek.

Begroting 2019

Als speerpunt bij het programma Mens en Stad in beweging in de begroting staat:

In verband met de toenemende vergrijzing wordt in 2019 ingezet op actualisatie van het ouderenbeleid. De focus ligt op het inzetten op zelfredzaamheid en meedoen van ouderen in de Schiedamse samenleving. Schiedammers die langer en gezonder thuis willen blijven wonen, willen we een passende woning en woonomgeving bieden in Schiedam.

In de begroting 2019 staat het volgende:

- We gunnen iedere Schiedammer een ondersteunend sociaal netwerk. Door een persoonlijke aanpak bij de eenzaamheidspreventie, neemt de mate van eenzaamheid af en de kwaliteit van de sociale contacten toe. Meer (oude) Schiedammers die nu nog niet in beeld zijn, worden op een persoonlijke manier en vroegtijdig bereikt en toegeleid naar het aanbod aan ontmoetingsmogelijkheden en activiteiten om ervoor te zorgen dat ze (weer) een sociaal netwerk ontwikkelen. Voor ouderen zijn er laagdrempelige ontmoetingsfaciliteiten. Wijkhuizen en andere ontmoetingsplaatsen groeien uit tot een plaats waar bewoners graag komen. (Bron: begroting 2019, pagina 11).
- Schiedammers willen langer gezond thuis

kunnen blijven wonen. Ongeacht leeftijd, huishoudenssituatie, beperking of inkomen is de inzet om iedereen een passende woning en woonomgeving te bieden in Schiedam, met sociale ondersteuning en zorg op maat voor kwetsbare mensen. Hiertoe wordt in 2019 gestart met de opgave Wonen en Zorg. Ook verhogen we de kennis over en acceptatie van mensen met lichte dementie in het kader van dementievriendelijke gemeente. (Bron: begroting 2019 p. 13).

- Via Samen Schiedam werken we aan een sterk en preventief welzijnsveld. Om te voorkomen dat Schiedammers afhankelijk worden en blijven van zorg en ondersteuning, is preventie van wezenlijk belang. Met Samen Schiedam organiseert de gemeente een sterke sociale basis met algemeen toegankelijke voorzieningen en lichte ondersteuning. Een basis waarin partijen samenwerken, elkaar versterken in plaats van verdringen, het beste uit elkaar naar boven halen en zich samen met de gemeente verantwoordelijk voelen voor een gezonde stad. (Bron: begroting 2019 p. 13). Om de transformatie in het sociaal domein verder te stimuleren, wordt via Samen Schiedam gewerkt aan een sterk welzijnsveld. Daarnaast werkt de Transformatie-tafel als onderdeel van Samen Schiedam aan het aanbieden van dagbesteding en begeleiding uit de Wmo en

Jeugdwet als algemeen toegankelijke voorziening (in plaats van maatwerkvoorziening). (Bron: begroting 2019, p.19).

- Om meer grip te krijgen op de kosten heeft ROGplus de contracten met de huidige aanbieders opgezegd en gaat zij opnieuw aanbesteden voor 2019. (Bron: begroting 2019 p. 18).

Samen Schiedam

Medio 2018 verscheen ‘Samen Schiedam 2019-2020; voor een (h)echte samenleving’. Het idee hierachter is dat bewoners(initiatieven), gemeente en (organisaties van) professionals algemeen toegankelijke en collectieve voorzieningen creëren voor en door de inwoners. Schiedammers kunnen daarmee vlakbij huis terecht voor ‘lichte’ en samenhangende ondersteuning bij het aanpakken van bijvoorbeeld opvoedingsproblemen, eenzaamheid, overgewicht, schulden en taalproblemen.

In Samen Schiedam staat dat de gemeente onder de Schiedamse bevolking een groeiende afhankelijkheid ziet van ondersteuning en zorg. De kwaliteit van leven staat voor deze Schiedammers onder druk. Ook ziet de gemeente structurele financiële tekorten ontstaan, met name op de wettelijke taken op het gebied van zorg (Jeugdzorg), ondersteuning

(Wmo) en werk en inkomen (Participatiewet). Om het sociaal domein betaalbaar te houden, is transformatie nodig: vermindering van de druk op de tweedelijnszorg, en een effectievere samenwerking tussen de 0e, 1e en 2e lijnszorg.

Samen Schiedam draagt hieraan bij door te werken aan een stad waar Schiedammers, professionals en gemeente nauw samenwerken aan het vergroten van de zelf- én samenredzaamheid van de Schiedammers. Professionele organisaties, bewonersinitiatieven en gemeente laten zien dat ze samen verantwoordelijk zijn voor een sterke sociale basis: zij stemmen onderling beter af, werken transparant en integraal samen en staan open voor verbetering. Ook onderzoekt de gemeente of het mogelijk is om bepaalde maatwerkvoorzieningen, zoals dagbesteding en begeleiding, om te buigen naar een algemene, collectieve voorziening (van 2de lijn naar 1ste lijn), zodat Schiedammers nu én in de toekomst de nodige zorg en ondersteuning blijven krijgen.

Binnen Samen Schiedam wordt aan de hand van thematafels gewerkt aan vier thema's: opgroeien in Schiedam, ontmoeten in Schiedam, gezond in Schiedam en veerkrachtig in Schiedam. Aan de thematafels maken partners een gezamenlijk

uitvoeringsplan en stemmen hun activiteiten af op de te behalen maatschappelijke resultaten. Hierbij houden ze rekening met kenmerken van de wijk, maar ook met lokale partijen zoals bewonersinitiatieven.

[Aanbod voor ouderen in Schiedam](#) ➔

[Conclusies en aanbevelingen](#) ➔

[INHOUDSOPGAVE](#) ➔

[OVERZICHTSPLAAT](#) ➔

AMBITIES EN DOELSTELLINGEN

Aanbod voor ouderen in Schiedam

Op de routekaart onderscheiden we vier routes:

- De groene route: het sociaal netwerk
- De gele route: het informele netwerk en het buurtnetwerk
- De oranje route: de algemene voorzieningen
- De blauwe route: voorzieningen op maat

Hieronder staat meer over het aanbod in Schiedam op deze vier routes en over het gebruik en waardering ervan.

DE GROENE ROUTE: HET SOCIAAL NETWERK

De groene route heeft betrekking op het sociaal netwerk. Deze route is voor mensen cruciaal om te leven zoals ze kunnen en willen. Op die route ben je mens tussen de mensen. Bewoners letten op elkaar. Niemand zit in een isolement. Ontmoetingen en activiteiten vinden plaats op vertrouwde plekken. Ouderen vinden de weg naar buurtgenoten, familie, vrienden en kennissen voor praktische of emotionele steun, vooral als het dagelijks leven moeizamer gaat.

Uit onderzoek blijkt dat in Schiedam¹⁸:

- 25% van de 65-74-jarigen mantelzorger is. Van de groep 75-plussers is dat 20%;
- 65% van de groep 65-74-jarigen minstens 1 keer

in de week contact heeft met familieleden. Voor 75-plussers ligt dit percentage op 61,1%.

—
18 Kenniscentrum MVS, Monitor Veiligheid en Leefbaarheid 2017.

DE GELE ROUTE: HET INFORMELE NETWERK EN HET BUURTNETWERK

Op deze route vinden oudere inwoners de weg naar activiteiten, verenigingen of vormen van sport, muziek, cultuur, kunst natuur, buurtverenigingen, vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven. Sommige ervan zijn specifiek voor ouderen. Vitale ouderen zijn zelf actief als vrijwilliger en mantelzorger.

Uit onderzoek blijkt dat in Schiedam:

- 33% van de groep 65-74-jarigen vrijwilligerswerk verricht, en 25% van de groep 75-plussers;
- 17% van de 65-74-jarigen en 11% van de 75-plussers het afgelopen jaar actief is geweest om hun buurt te verbeteren. Opvallend is dat het percentage ouderen dat actief was in de eigen buurt een stuk hoger lag in de wijk Kethel, namelijk op 23%.
- 37% van de 65-74-jarigen minstens eenmaal per week meedoet aan activiteiten in

verenigingsverband. 6% vaker dan eenmaal in de maand. En 45% zelden tot nooit. Van de 75-plussers doet 31% minstens eenmaal per week mee aan activiteiten in verenigingsverband. 8% vaker dan eenmaal in de maand. En 54% zelden tot nooit.

- 28% van de 65-74-jarigen zelden of nooit naar een café of uit eten gaat, 32% een paar maal per jaar en 14% eenmaal per maand. Van de 75-plussers gaat 40% zelden of nooit uit, 28% een paar maal per jaar en 12% een keer per maand.
- 36% van de 65-74-jarigen een paar maal per jaar culturele of creatieve activiteiten onderneemt. 42% doet dit zelden of nooit. Van de 75-plussers onderneemt 29% een paar keer per jaar culturele activiteiten en 42% zelden of nooit.

Er is veel aanbod in Schiedam. Zo zijn er in aanloop naar de thematafel Ontmoeten al 600 activiteiten geteld die zijn gericht op ontmoeten. Dit zijn deels activiteiten die worden georganiseerd door maatschappelijke initiatieven. Denk bijvoorbeeld aan activiteiten die plaatsvinden in het ontmoetingscentrum in de Beethovenflat in Groenord, in De Erker, in buurtwerkplaats De Buren, bij Soos Blauwhuis, bij De Moutery, bij stichting Mooi-Werk, bij De Buurtvrouw en bij nog veel meer maatschappelijke initiatieven.

INHOUDSOPGAVE →

OVERZICHTSPLAAT →

AANBOD VOOR OUDEREN IN SCHIEDAM

Via de website [WijkConnect.com](https://www.wijkconnect.com) wordt melding gemaakt van activiteiten, en hierbij kan gefilterd worden op soort activiteit en doelgroep. Nu is deze service er voor Schiedam-Oost, maar er wordt gewerkt aan uitbreiding van de website naar de andere wijken van Schiedam.

Voor LHBTI-ouderen organiseert Soos Blauwhuis maandelijks een Roze Cafe en de Frankelandgroep de Roze Salon. De verbinding naar senioren uit andere culturen is ook hier een aandachtspunt, juist omdat het taboe vaak nog groter is.

En ook op andere terreinen zijn er vele bewonersinitiatieven. Zo zet Bewonersgroep Noordrand2025 zet zich in voor het verbeteren van levensloopbestendig wonen in de noordelijke wijken van Schiedam. Stichting J&S Projecten – Jongeren & Senioren – is er voor iedereen in de Gorzen, jong en oud, om samen te werken aan een buurt die veilig en prettig is voor iedereen. En zo zijn er nog vele inwoners die initiatief nemen voor samenleving.

DE ORANJE ROUTE: DE ALGEMENE VOORZIENINGEN

Op deze route benutten en gebruiken oudere inwoners algemene voorzieningen, zoals de huisarts, het welzijnswerk, maatschappelijk werk, mantelzorgconsulenten, sociaal raadslieden, cliëntondersteuning, klussen/boodschappen/maaltijd/alarmerings-diensten, schuldhulpverlening, GGD, bibliotheek en overig particulier en commercieel aanbod.

In Schiedam zijn er onder meer de volgende algemene voorzieningen:

- **Wijkondersteuningsteams**

In Schiedam zijn zes wijkondersteuningsteams (WOT's). In een WOT werken deskundigen op het gebied van eenzaamheid, wonen, mantelzorg, opvoeden, werk, verslaving, schulden en huiselijk geweld. De precieze samenstelling van een WOT is afhankelijk van de problematiek in een wijk. De WOT-medewerkers werken in hun wijk nauw samen met vrijwilligers, (sport)verenigingen, kerken, moskeeën, huisartsen, apotheken, maatschappelijke opvang en aanbieders van zorg.

Inwoners die zich melden krijgen bij het WOT een eigen contactpersoon. Die contactpersoon helpt bij het scherp krijgen van de eigen vraag of het probleem. Samen wordt onderzocht wie kan helpen bij de oplossing ervan. In eerste instantie gaan inwoners op zoek naar hulp in de eigen omgeving. Bij familie, vrienden, burens, de kerk, moskee, de (sport)vereniging. Is die hulp niet (of niet voldoende) aanwezig, dan kan de WOT-contactpersoon professionele hulpverleners inschakelen. Het WOT behandelt hulpvragen vertrouwelijk. De dienstverlening van het WOT is gratis.

- **Aanbod stichting Seniorenwelzijn**

Seniorenwelzijn werkt in de MVS-gemeenten en organiseert activiteiten in drie ontmoetingscentra in Schiedam: De Vijf Molens, in (burgerinitiatief) Hof in Zuid en 't Centrum. Vanuit deze ontmoetingscentra zijn welzijnsadviseurs werkzaam met betrekking tot het concept Welzijn op Recept.

Welzijn op recept is een project van Seniorenwelzijn. Het project is in het leven geroepen om mensen die even de grip op het eigen leven kwijt zijn, of minder stevig in handen hebben, ondersteuning te bieden. Welzijn op Recept is er

voor iedereen. Elke huisartsenpraktijk in Schiedam kan adviseren om eraan mee te doen.

Naast Welzijn op Recept organiseert Seniorenwelzijn het volgende aanbod:

- **Visiteclubs:** zelfstandig wonende 55-plussers komen op een vaste dag per week bij elkaar om samen tijd door te brengen, koffie te drinken en activiteiten te doen. In Schiedam kan dit op dinsdagen van 10.00 - 15.00 uur in DrieMaasStede (in de wijk Woudhoek).
 - **Visiteclub Plus:** voor thuiswonende senioren met beginnende of lichte geheugenproblemen of die lichamelijk wat kwetsbaar zijn. In Schiedam op woensdag en zondag van 10.00 - 15.00 uur in DrieMaasStede.
 - **Club Actief:** voor 55-plussers die graag samen met anderen iets buiten de deur ondernemen. De Club telt 15 leden die zelf de plannen maken en bijeenkomen in De 5 Molens in Schiedam.
 - **Eettafels:** er worden bij ontmoetingscentra regelmatig themamaaltijden georganiseerd waar iedereen aan kan deelnemen.
- **Vrijwilligersondersteuning**
De OproepCentrale brengt thuiswonende mensen die hulp nodig hebben in contact met vrijwilligers. Bijvoorbeeld omdat zij ziek zijn, behoefte hebben

aan sociale contacten of om de vaste mantelzorger even wat tijd voor zichzelf te gunnen.

Daarnaast regelt de Begeleidende Vervoerservice OproepCentrale (BVO) vervoer en begeleiding voor mensen die dit zelf niet meer kunnen.

Bijvoorbeeld voor een bezoek aan de dokter of het ziekenhuis. Vrijwilligers worden begeleid en de oproepcentrale verzorgt scholing en cursussen voor haar vrijwilligers.

Het Servicepunt Vrijwilligers Schiedam biedt algemene ondersteuning voor vrijwilligers- (organisaties). Vrijwilligers kunnen hier terecht voor informatie en advies en hulp bij het vinden van vrijwilligerswerk dat bij hen past.

- **Mantelzorgondersteuning**

Minters Mantelzorg ondersteunt iedereen die in Schiedam mantelzorg geeft. Zij hebben deskundige mantelzorgconsulenten en goede contacten met onder meer de wijkondersteuningsteams, organisaties voor (respijt)zorg en huisartsen. De organisatie fungeert als kenniscentrum voor mantelzorgers én professionals. Voor Schiedammers heeft Minters Mantelzorg het volgende aanbod: voorlichting, advies, informatie, emotionele ondersteuning, contact met een consulent, cursusaanbod, mantelzorgcafé en Mantel-Inn, Alzheimercafé en

Parkinsoncafé, Dag van de mantelzorg, activiteiten voor jonge mantelzorgers en het Magazine Minters Mantelzorg.

- **Vervoersservice Argos Mobiel Schiedam**

Argos Mobiel is een vervoersservice voor alle Schiedammers, speciaal voor korte ritjes. Het initiatief is sinds februari 2018 verder gegaan als een (door de gemeente gesubsidieerd) vrijwilligersinitiatief. Argos Mobiel rijdt op werkdagen van 8.00 tot 20.00 uur, op zaterdag van 10.00 tot 18.00 uur en op zondag van 9.00 tot 17.00 uur. Het tarief bedraagt € 1,50 per persoon per rit voor een rit van 0-3 km en € 3,00 per persoon per rit van 3-6 km. Er kan betaald worden met PIN in het voertuig of met de Argos Mobiel Rittenkaart. De chauffeur brengt zijn passagiers naar elke gewenste bestemming binnen de gemeente.

- **Servicepunt Woningverbetering**

Het Servicepunt Woningverbetering (SWV) heeft zich aangesloten bij de campagne 'Lang zult u wonen' om huiseigenaren al in een vroegtijdig stadium bewust te maken dat aanpassingen aan de woning noodzakelijk zijn als zij er zo lang mogelijk willen blijven wonen. Met actieve informatieoverdracht en een stimuleringspremie wil het SWV huiseigenaren bewust maken en

aanzetten tot het nemen van maatregelen. Het SWV richt zich hierbij op inwoners van 50 jaar en ouder. Samen met de senior kijkt het SWV naar mogelijkheden om het huis gereed te maken met het oog op de toekomst. Hiermee wordt een perspectief geboden voor senioren om lang(er) in het vertrouwde huis veilig en comfortabel te kunnen blijven wonen.

- **Verzilverlening (blijverslening)**

De verzilveringslening is een initiatief van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting om senioren met een koophuis met overwaarde te helpen om geld “uit de stenen” te halen. Met de Verzilverlening van de gemeente kan een huiseigenaar een hypothecaire lening afsluiten, op basis van de overwaarde van het huis. De gemeente bepaalt waaraan de lening mag worden besteed. De Verzilverlening heeft geen gevolgen voor het maandelijks besteedbaar inkomen, maar zorgt wel voor de mogelijkheid van een modernere, comfortabelere en veiligere woning. In feite wordt met ‘stenen’ betaald. Voor gemeenten is het een extra instrument om langer zelfstandig wonen of verduurzaming te stimuleren.

DE BLAUWE ROUTE: VOORZIENINGEN OP MAAT

Op deze route kunnen oudere inwoners gebruik maken van individuele voorzieningen als zij niet zelfstandig of met hulp en steun van de omgeving kunnen meedoen, of daarbij meer dan dat nodig hebben: aanpassingen in huis, dagbesteding, beschermd wonen, huishoudelijke hulp, rolvoorzieningen, logeren, individuele begeleiding, vervoer, aanvullende bijstand.

ROGplus is de organisatie die voor Schiedam de maatwerkvoorzieningen regelt en indicaties verzorgt voor bijvoorbeeld individuele begeleiding thuis of dagbesteding in een zorginstelling. Stroomopwaarts is de organisatie die de inwoners van Schiedam steunt die (tijdelijk) niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien. In het geval een oudere behoefte heeft aan zorg die valt onder de wet langdurige zorg dient een indicatie aangevraagd te worden bij het Centrum indicatiestelling Zorg. Zorg en verpleging door een wijkverpleegkundige verloopt via de zorgverzekeringswet.

Via ROGplus kan de volgende ondersteuning aangevraagd worden:

- **Aanpassingen in huis.**

Afhankelijk van de situatie kan een woningaanpassing bestaan uit een aanpassing van de toegang tot (een ruimte in) het huis; bijvoorbeeld een vlonder, drempeloprit of elektrische deurautomaat, aanpassing van de badkamer of van de keuken.

- **Huishoudelijke hulp**

Als het door ziekte, een beperking of ouderdom niet lukt om zelf het huishouden te doen en er geen familielid of kennis is die kan helpen, dan komt een oudere mogelijk in aanmerking voor huishoudelijke hulp. Deze kan bestaan uit: schoonmaken, stofzuigen, bed verschonen en ramen zemen.

Er zijn twee extra regelingen voor huishoudelijke hulp:

- **Toelage huishoudelijke hulp.** In 2019 is er een toelage huishoudelijke hulp beschikbaar. Men betaalt € 5,- per uur voor huishoudelijke werk, voor maximaal 2 uur per week. Deze regeling is bedoeld voor mantelzorgers die minimaal 4 uur per week mantelzorg bieden en cliënten die al huishoudelijke hulp krijgen. De toelage is in te zetten voor huishoudelijk taken en extra klussen

zoals: grote schoonmaak, extra schoonmaak keuken, zolder opruimen, boodschappen doen, ramen zemen.

- **Was- en strijkservice.** De was- en strijkservice is voor alle cliënten en mantelzorgers. Mensen met een laag inkomen én een Wmo-indicatie voor huishoudelijke hulp komen in aanmerking voor korting.

• Rolvoorzieningen

Als een oudere door ziekte of een beperking niet of moeilijk kan lopen, en een rollator helpt niet of onvoldoende, dan komt iemand mogelijk in aanmerking voor een rolvoorziening. Afhankelijk van de situatie kan een rolvoorziening bestaan uit een rolstoel, elektrische rolstoel, scootmobiel, handbike of fietsvoorziening.

• Vervoer

Ouderen die niet met het openbaar vervoer kunnen reizen komen mogelijk in aanmerking voor een vervoersvoorziening. Hiervoor zijn de volgende mogelijkheden:

- **Binnen de regio: Regiotaxi Waterweg.** Met Regiotaxi Waterweg reist men van deur tot deur in de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam. Vanaf het woonadres kan men maximaal 5 zones van het openbaar vervoer

reizen (heen en terug ca. 25 km). Als er een medische noodzaak is, dan kan de begeleider gratis meereizen (begeleiderpas verplicht). Als er geen medische noodzaak, dan kan er één begeleider meereizen tegen hetzelfde tarief.

- **Buiten de regio: Valys.** Met de taxi van Valys kan men ook buiten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam reizen. Dat kan als meer dan 5 zones van het openbaar vervoer worden afgelegd vanaf het woonadres.
- **Individueel vervoer.** Als een oudere om medische reden geen gebruik kan maken van Regiotaxi Waterweg, komt deze mogelijk in aanmerking voor een individuele (rolstoel)taxi. Een andere oplossing is aanpassing van een eigen vervoermiddel. De ROGplus-consulent bepaalt of een oudere in aanmerking komt voor een (rolstoel)taxi of aanpassing van een eigen vervoermiddel.

• Dagbesteding

Dagbesteding is bedoeld voor mensen die het niet lukt om de dag zelfstandig door te brengen, en waarbij er geen familielid of kennis is die de oudere kan helpen. Door dagbesteding blijven mensen actief en onder de mensen. En is ook bedoeld om de mantelzorger te ontlasten. Dagbesteding kan bestaan uit bewegen, samen koken en eten,

geheugentraining, muziek maken en zingen, en creatieve activiteiten.

• Logeren

Het is mogelijk om tijdelijk te logeren in een zorginstelling als dat nodig is om de mantelzorger te ontlasten. Hiervoor geldt dat ouderen de zorg krijgen die zij nodig hebben gedurende elke week maximaal 3 keer 24 uur. Het opsparen van uren is mogelijk (voor de vakantie van de mantelzorger) en een oudere kan er maximaal drie maanden verblijven (als dat nodig is voor de mantelzorger).

• Individuele begeleiding

Deze ondersteuning is bedoeld voor cliënten met een psychische stoornis, psychosociaal probleem of verstandelijke beperking die moeite hebben met hun dagelijkse bezigheden. Als familieleden of kennissen onvoldoende kunnen helpen, dan komen zij mogelijk in aanmerking voor sociale en persoonlijke begeleiding. De begeleider komt bij de cliënt thuis en biedt ondersteuning bij het plannen van huishoudelijke taken, aanbrengen van structuur in een dag, maken van een weekplanning, leren om op tijd te komen, leren om afspraken na te komen en/of contact te hebben met anderen.

- **Persoonlijke verzorging**

In combinatie met individuele begeleiding kunnen ouderen met een psychiatrische- en/of verstandelijke en/of zintuiglijke beperking(en) die niet goed voor zichzelf kunnen zorgen begeleiding krijgen bij het wassen, aan- of uitkleden of het innemen van medicijnen.

Op de site van ROGplus staat dat de persoonlijke verzorging in de meeste situaties valt onder de Zorgverzekeringswet. In dat geval kunnen ouderen zich voor hulp melden bij de huisarts of hun zorgverzekeraar

- **PlusWonen**

De concept PlusWonen is door de gemeenten Vlaardingen en Schiedam ontwikkeld samen met ROGplus en Frankeland/Vaartland. De Frankelandgroep biedt verschillende vormen van zorg aan binnen één pakket voor ouderen die in eigen (aanleun)woningen wonen en nog niet in aanmerking komen voor een verzorgingshuis.

- **Beschermd wonen**

Als het door psychiatrische problemen (tijdelijk) niet lukt om zelfstandig te wonen en familie en vrienden niet kunnen helpen, dan komt een oudere mogelijk in aanmerking voor beschermd wonen.

Beschermd wonen houdt in dat iemand samen met anderen in een huis of appartement woont, waarbij er altijd begeleiding aanwezig is.

Eigen bijdrage

Voor een deel van de voorzieningen die iemand ontvangt via ROGplus moet een bijdrage betaald worden. Dit geldt voor: huishoudelijke hulp, woonvoorzieningen, dagbesteding, logeren in een zorginstelling, elektrische deuropener op een eigen voordeur, vlonder bij een eigen voordeur, scootmobiel en begeleiding. Er hoeft geen eigen bijdrage betaald te worden voor Regiotaxi, (elektrische) rolstoel, elektrische deuropener op een centrale toegangsdeur, vlonder bij een centrale toegangsdeur, verhuiskosten tegemoetkoming.

Per 1 januari 2019 is landelijk bepaald dat er een maximum geldt voor de eigen bijdrage voor hulp en maatwerkvoorzieningen vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De eigen bijdrage bedraagt nu maximaal € 17,50 per vier weken, onafhankelijk van de hoogte van het inkomen of vermogen. Voor de Regiotaxi betaalt men geen eigen bijdrage, maar een bedrag per rit dat vergelijkbaar is met het tarief voor openbaar vervoer.

Inkomensondersteuning en hulp bij schulden door Stroomopwaarts

Stroomopwaarts steunt inwoners van Maassluis, Vlaardingen en Schiedam die (tijdelijk) niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

- **Bijzondere bijstand en minimaregelingen**

Inwoners met een laag inkomen die te maken krijgen met noodzakelijk kosten die zij niet zelf kunnen betalen, kunnen bijzondere bijstand aanvragen. Stroomopwaarts regelt de aanvragen van de bijzondere bijstand namens de gemeente Schiedam.

- **Collectieve Aanvullende Verzekering ziektekosten**

De gemeente Schiedam biedt een Collectieve Aanvullende Verzekering ziektekosten aan. Deze is bedoeld voor inwoners met een inkomen niet hoger dan 120% van de netto bijstandsnorm (excl. vakantietoeslag) en niet te veel vermogen. Hiermee kunnen inwoners hun zorgverzekering uitbreiden met extra vergoedingen voor kosten zoals bijvoorbeeld brillen, eigen bijdragen Wmo en de tandarts. De verzekeraar geeft hierbij korting en de gemeente betaalt een deel van de premie. Aanvragen kunnen worden geregeld via de website www.gezondverzekerd.nl.

- **Schuldhulpverlening**

Wanneer inwoners hun eigen financiën niet op orde kunnen houden en in financiële problemen komen, kan Stroomopwaarts helpen. De consulent schuldhulpverlening bepaalt welke schuldhulpverlening er gebruikt kan worden. Aan schuldhulpverlening door Stroomopwaarts zijn geen kosten verbonden.

INHOUDSOPGAVE →

OVERZICHTSPLAAT →

AANBOD VOOR OUDEREN IN SCHIEDAM

Gebruik en waardering van het aanbod

DE ORANJE ROUTE: DE ALGEMENE VOORZIENINGEN

Als het gaat om de algemene voorzieningen dan valt het volgende op in het gebruik van het aanbod.

Het aantal Schiedamse cliënten en vrijwilligers van de Oproepcentrale is de afgelopen jaren toegenomen. Het aantal cliënten steeg van 127 in 2014 naar 256 in 2018. Het aantal vrijwilligers nam toe van 54 in 2014 tot 76 in 2018. Het aantal nieuwe aanvragen per jaar vanuit Schiedam was 63 in 2014 en 102 in 2018.

Uit het jaarverslag van Seniorenwelzijn over 2017 komt naar voren dat:

- 107 vrijwilligers bijdroegen aan de activiteiten van Seniorenwelzijn in Schiedam;
- 32 cliënten een beroep deden op thuisadministratie door 14 vrijwilligers;
- 106 cliënten Welzijn op Recept kregen en dat de welzijnsadviseur hier 24 uur per week aan kon besteden;
- onder leiding van een beweegcoach van Seniorenwelzijn 509 ouderen deelnamen aan het beweegprogramma;

- er op jaarbasis 1300 deelnemers waren voor de reguliere visiteclub en 300 deelnemers voor de VisiteclubPlus en 7.666 deelnemers meededen aan de beweeg- en denksportactiviteiten in De 5 Molens. Deze aantallen hebben betrekking op het aantal deelnemingen, niet op het aantal unieke ouderen dat is bereikt.

Seniorenwelzijn heeft met Wijkpeil een instrument in handen om meer zicht te krijgen op de vragen en behoeften van senioren voor wat betreft verschillende leefgebieden. Er wordt gewerkt met een vragenlijst die door vrijwilligers bij bewoners wordt afgenomen. In 2017 zijn er in Schiedam op deze manier 204 huisbezoeken afgelegd.

DE BLAUWE ROUTE: VOORZIENINGEN OP MAAT

Als het gaat om de maatwerkvoorzieningen – de voorzieningen waarvoor een indicatie vereist is – dan volgt het volgende op in het gebruik en waardering van het aanbod.

In het eerste half jaar van 2018 waren er in Schiedam 6.760 inwoners met een maatwerkarrangement Wmo. Dit betekent dat 8,7% van de inwoners een maatwerkarrangement had. Deze

maatwerkarrangementen hebben betrekking op 5.495 huishoudens, oftewel 14,7% van de huishoudens.

De groep ouderen is logischerwijs bovengemiddeld vertegenwoordigd als het gaat om maatwerkarrangementen. Van alle Schiedammers heeft zoals gezegd 8,7% een maatwerkvoorziening. Bij de groep 60 t/m 74-jarigen ligt dit percentage op 12,5%. Voor de groep 75+ ligt dit percentage met 53,5% aanzienlijk hoger.

Wanneer er gekeken wordt naar het soort arrangement, dan ontstaat het volgende beeld. De cijfers zijn weergegeven als percentage inwoners van de betreffende leeftijdscategorie.

	60 t/m 74	75+	Alle inwoners
Ondersteuning thuis	6,4%	18,8%	4,2%
Hulp bij het huishouden	4,7%	24,6%	3,2%
Verblijf en opvang	-	-	-
Hulpmiddelen en diensten	8,3%	47,0%	6,0%

Bron: CBS MSD WMO, aangeleverd door KC MVS

Leesvoorbeeld: van de 60-74-jarige Schiedammers heeft 6,4% ondersteuning thuis.

- 8,2% van alle inwoners van de MVS-gemeenten heeft een Wmo-voorziening, tegenover 14,3% van de inwoners met een inkomen tot 110% van het bijstandsniveau.
- Schiedam heeft in vergelijking tot Vlaardingen en Maassluis het laagste percentage inwoners met een Wmo-voorziening (7,9%). Dit is terug te voeren op het relatief lage percentage ouderen in Schiedam. Er is wel een sterke groei voorzien in het aantal ouderen. Van alle inwoners van de MVS-gemeenten met een Wmo-voorziening is maar liefst 70% 65 jaar of ouder.

Bijzondere bijstand en minimaregelingen

In 2018 zijn er door Stroomopwaarts aan ouderen (65 jaar en ouder; de AOW-gerechtigden) 57 maal bijzondere bijstand en 2 minimaregelingen verstrekt. Van deze 57 voorzieningen zijn er 15 verleend aan gehuwden en 42 aan alleenstaanden. De verdeling over de leeftijdsgroepen was als volgt: 66-74 jaar: 38, 75-84 jaar: 12 en 85+ 7 maal.¹⁹

—
¹⁹ Bron: Stroomopwaarts

Collectieve Aanvullende Verzekering ziektekosten

In 2018 hebben 3.299 mensen gebruik gemaakt van de Collectieve Aanvullende Verzekering ziektekosten.

Hiervan waren 642 deelnemers 65 jaar of ouder.²⁰ Dit aandeel ligt met 19,5% in lijn met het percentage 65-plussers in de Schiedamse bevolking (17,8%).

—
²⁰ Bron: Stroomopwaarts

Schuldhulpverlening

In 2018 hebben 26 ouderen een beroep gedaan op een vorm van schuldhulpverlening van Stroomopwaarts. Dat kan een adviesgesprek geweest zijn, een budget-training of een schuldregeling. Van deze 26 vielen er 23 in de leeftijdscategorie 65-74 jaar en drie waren er 75 jaar of ouder.²¹

—
²¹ Bron: Stroomopwaarts

Waardering van het aanbod

Er wordt jaarlijks onderzoek gedaan naar de cliëntervaringen onder de inwoners die een maatwerkvoorziening Wmo ontvangen. Dit is een groep die niet leeftijdgebonden is, maar waar ouderen een substantieel deel van uitmaken. Van de respondenten die deelnamen aan het onderzoek in 2018 is 77,7% 65 jaar of ouder (18,5% van de respondenten valt in de leeftijdsgroep 65 t/m 74 jaar en 59,2% is 75+).

Uit het cliëntervaringsonderzoek 2018 komt naar voren dat:

- 77% van de respondenten wist waar hij/zij moest zijn met zijn/haar hulpvraag; 12% niet.
- 71% van mening is dat hij /zij snel werd geholpen; 13% niet.
- 85% zich serieus genomen voelde door de medewerker; 3% niet.
- 83% van mening is dat er in het gesprek samen is gezocht naar oplossingen; 7% niet.
- 68% niet wist dat hij/zij gebruik kon maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner, 32% wel.

Ten aanzien van de kwaliteit van de ondersteuning en effecten daarvan komt uit het cliëntervaringsonderzoek Wmo 2018 het volgende beeld naar voren:

- 88% vindt de kwaliteit van de ondersteuning goed; 4% niet.
- 88% geeft aan dat de ondersteuning past bij zijn/haar hulpvraag; 5% niet.
- 84% kan door de ondersteuning beter de dingen doen die hij/zij wil; 5% vindt dat niet.
- 87% kan zich beter redden door de ondersteuning; 4% niet.
- 82% is van mening dat hij/zij door de ondersteuning een betere kwaliteit van leven heeft; 5% niet.

[Analyse van de leefwereld van ouderen](#) ➔

[Conclusies en aanbevelingen](#) ➔

[INHOUDSOPGAVE](#) ➔

[OVERZICHTSPLAAT](#) ➔

AANBOD VOOR OUDEREN IN SCHIEDAM

Analyse van de leefwereld van ouderen

In week 7 zijn de onderzoekers en een aantal reporters eropuit gegaan om gesprekken te voeren met ouderen en hun helpers. Met als gespreksmateriaal de Cirkel van Welbevinden is met ouderen gesproken in Activiteitscentrum Beethoven, Soos Blauwhuis en bij de Voedselbank. Bij de Oproepcentrale zijn de onderzoekers in gesprek gegaan met een groep vrijwilligers die ouderen bijstaan door regelmatig bij hen op bezoek te gaan, of ouderen te begeleiden en te vervoeren naar ziekenhuis- of artsbezoek. De reporters hebben hun bevindingen aan het onderzoeksteam teruggekoppeld door middel van reflectieformulieren. In totaal zijn er door 6 reporters 22 formulieren ingestuurd van (groeps)gesprekken. Deze hebben veel waardevolle informatie opgeleverd.

De onderzoekers hebben een analyse van wat zij geobserveerd, gehoord en gelezen hebben, opgetekend in een 'ingezonden brief van ouderen aan de gemeenteraad' en uitgewerkt tot een analyse per leefdomein. Tijdens de Verdiepingssessie op 19 februari 2019 zijn de brief en de analyse getoetst en aangevuld door een groep formele en informele zorgers, ondersteuners, initiatiefnemers en medewerkers van de gemeente. Lees in de bijlagen de terugkoppeling van de Verdiepingssessie.

'Ingezonden brief aan de Schiedamse gemeenteraad'

- * De ingezonden brief is een analyse-instrument waarmee de onderzoekers hun analyse hebben kunnen delen en aanscherpen met formele en informele zorgers, ondersteuners, initiatiefnemers en medewerkers van de gemeente.

Beste raadsleden,

Hoe is het om ouder te worden in Schiedam? Veel hangt natuurlijk samen met gezondheid. Als je helder van geest bent ten niet al te grote lichamelijke ongemakken hebt, dan is het best te doen. Het blijft wel opletten om als volwaardig mens gezien te worden. Hoe vaak maak je niet mee dat er over je hoofd heen wordt gesproken. Je moet aardig assertief zijn om dat niet te laten gebeuren. Zelfs eigen kinderen hebben er een handje van om – zeker na je 80e – overdreven zorgzaam te worden. Het is fijn dat ze oplettend zijn, maar zolang het kan houden we zelf de touwtjes in handen. Niet iedereen is zo assertief. Je wilt beleefd blijven en niemand voor het hoofd stoten. Ook de beleving is voor iedereen anders. Het maakt uit wat je achtergrond is. In veel andere culturen dan de Nederlandse spreekt het vanzelf dat je deel uit blijft maken van de

gemeenschap. Niemand heeft het over mantelzorg, want die zorg voor elkaar hoort er nu eenmaal bij. Maar de jonge generatie moet dat wel kunnen bolwerken! Er zijn ook ouderen die graag leunen. Dat deden ze waarschijnlijk altijd al. Sommigen zeuren hun hele leven. Het maakt ook verschil of je een baan hebt gehad met verantwoordelijkheden en hebt leren relativeren.

Als je erover nadenkt is het heel wonderlijk hoe dubbelhartig we zijn over senioren. Aan de ene kant lijkt je er niet meer bij te horen. Aan de andere kant word je omarmd omdat we met elkaar een zwerm aan vrijwilligers vormen. In die zin draait de Schiedamse samenleving op ons. En dan hebben we het nog niet eens over de spil die we zijn in menig gezin als oppas oma's en opa's.

Eenzaamheid is een onderwerp dat de samenleving bezighoudt.

Laat één ding duidelijk zijn. Als je situatie drastisch verandert, dan val je in een gat dat niet te beschrijven is. Een grote groep heeft dat als ze stopt met werken. We ervaren het allemaal als onze partner ziek wordt of doodgaat. De zin van het leven dringt zich dan levensgroot op. Wat doet het er allemaal nog toe? Je kunt nog zulke fijne (klein)kinderen hebben, burens, vrienden, kennissen, actief zijn bij verenigingen,

niemand kan je behoeden voor dat diepe dal waar je zelf uit moet klimmen. Er kan nog zo veel aanbod zijn - en dat is er, moet je kijken wat er allemaal te doen is en hoeveel voorzieningen er zijn! - maar het gaat om het zetten van die eerste stap. Niet iedereen is in staat om die uit eigen beweging te zetten. Het is dus van grote betekenis dat mensen uit de omgeving je bij de hand nemen om over die drempel te gaan. Een goede buur bijvoorbeeld, of de praktijkondersteuner van de huisarts die welzijn op recept voorschrijft. Onderschat niet hoeveel groepsvorming er is. Je voelt je niet zomaar ergens welkom. De ene vrijwilliger is ook de andere niet. De introductie luistert dus nauw. Dat er iemand met je meegaat en de groep wordt voorbereid op een nieuwkomer.

Er zijn ouderen die hun huis niet of nauwelijks uitkomen.

Dat kan een keuze zijn. Maar als het isolement een kwestie is van niet durven en/of niet kunnen dan is het een ander verhaal. En dat laatste is veel vaker het geval dan je misschien denkt in onze welvarende samenleving. Achter voordeuren spelen zich taferelen af die met geen pen te beschrijven zijn. Oud worden is mooi, oud zijn is voor velen een hel. Denk nou niet dat we dramatiseren, dat we slechts een paar uitzonderingsgevallen voor ogen hebben. Als je er zelf niet mee in aanraking komt, privé of in je werk, ontdek

dan dat het verhaal van eigen kracht en regie en van samenkracht een goed verhaal is voor vitale ouderen. En dat er tegelijkertijd een niemandsland is ontstaan waarin de kwetsbaren onder ons tussen wal en schip vallen.

Er is zoveel wegbezuinigd dat veel ouderen thuis wonen, terwijl dat niet meer gaat.

De tijden zijn veranderd, dat is duidelijk. Er is veel minder geld; de bejaarden- en verzorgingshuizen van vroeger komen niet meer terug. Maar sluit je ogen niet voor het grote gat dat is ontstaan tussen thuis wonen en de allerswaarste zorg in een verpleeghuis. Ga naar plekken waar ouderen zijn, ontmoetingsplekken, visiteclubs, dagbesteding, voedselbank. Praat met informele en formele helpers die een inkijk hebben in de thuissituatie van ouderen: huishoudelijke hulpen, verpleegkundigen, mantelzorgondersteuners, zorgadviseurs, vrijwilligers, wijkteamleden. Vorm je zo een beeld van de schraalheid in zorg en de sociale armoede die is ontstaan. Eenzaamheid is niet voor niets een groot thema. Je zult horen:

- Dat veel ouderen geen netwerk hebben waar ze op terug kunnen vallen.
- Dat ouderen met en zonder migratieachtergrond elkaar in hun directe omgeving willen ontmoeten.
- Dat velen de eindjes financieel aan elkaar moeten knopen en daar niet mee te koop lopen.

- Dat alleen thuis eten ellendig voelt.
- Dat mantelzorgers door hun hoeven zakken met alle gevolgen van dien.
- Dat de geïndiceerde zorg aan huis zo minimaal is dat een kop koffiedrinken alleen kan in eigen tijd.
- Dat de helpers het geestelijk heel zwaar vinden om iemand achter te laten in een situatie die onhoudbaar is.
- Dat ouderen opgesloten zijn in huis, omdat er geen lift is en alternatieve woonvormen niet voorhanden zijn.
- Dat burens zich zorgen maken om hun dementerende en alleenwonende buurman.
- Dat de veiligheid van kwetsbare ouderen die alleen wonen in het geding is en maar ten dele kan worden gewaarborgd met alarmsystemen.

En: Dat we steeds meer op het bord schuiven van vrijwilligers die zelf tot de doelgroep behoren. We weten waar we het over hebben, want velen onder ons zijn zelf vrijwilliger geweest en vaak nog.

Het gaat niet alleen over nu, maar vooral over straks.

Laat deze brief geen klaagzang zijn over hoe het was en is, maar een oproep om de bakens te verzetten voor generaties na ons. Steeds meer ouderen zullen ondersteuning en zorg nodig hebben. Steeds minder mensen zullen dit praktisch en financieel moeten

‘Er is veel onbekend over de wensen van oudere inwoners met een migratieachtergrond.’

De vraag naar woningen is divers en daar wordt door gemeente en ontwikkelaars nog onvoldoende op ingespeeld. Er is ook onbekendheid over de vraag, bijvoorbeeld als het gaat om de woonwensen van oudere inwoners met een migratieachtergrond. Zij hebben als wens om dichtbij het eigen netwerk en bij voorkeur geclusterd te wonen: zelfstandig wonen met zorg, bij elkaar om samen activiteiten te doen en spiritualiteit te beleven.

Een ander gehoord aandachtspunt ten aanzien van wonen is dat liften in complexen soms langere tijd buiten werking zijn, bijvoorbeeld bij onderhoudswerkzaamheden. Dit kan lang duren, soms weken of zelfs maanden, waardoor een groep ouderen al die tijd de deur niet uit kan. Ook is er niet bij alle woningen ruimte om de scooter te parkeren.

GEZONDHEID

Gezondheid is niet leeftijdgebonden: sommige mensen zijn tot op hoge leeftijd heel gezond van lijf en leden en sommigen hebben al jong pech met

hun gezondheid. De huidige generatie ouderen wil doorgaans niemand tot last zijn en houdt zich groot.

Er is gekort op de geïndiceerde huishoudelijke hulp. Niet iedereen kan particuliere hulp betalen. Financiële problemen en zorgen om hoge kosten voor zorg en medicijnen belemmeren mensen om naar de dokter of tandarts te gaan. Als er thuiszorg is, dan woekert deze met de tijd. Er is geen tijd voor een kopje koffie. Ook wordt duidelijk dat de thuiszorg ook niet altijd weet wat er is aan andere ondersteuningsmogelijkheden, waardoor ouderen hier door hen niet op gewezen worden.

Vrijwilligers en hulpverleners geven aan dat zij niet zelden meemaken dat ouderen in situaties verkeren waarvan je je kunt afvragen of het nog verantwoord is. Zo is er geen standaardcontrole op medicatie, is er sprake van overspannen mantelzorgers en onvoldoende zorg. En tegelijkertijd zijn er ook situaties waar er vele hulpverleners bij een oudere over de vloer komen.

Sommige ouderen willen geen ondersteuning of hulp. Oprecht niet, of omdat ze bang zijn voor de kosten of het kwijtraken van de regie en zeggenschap over hun leven. Het is soms ook de vraag in welke mate mensen nog regie kunnen

houden over hun eigen leven. Wanneer pak je als professional over? Wat is belangrijker: eigen regie (met als risico dat het af en toe mis gaat) of overpakken?

Er zijn veel vrijwilligers die zich inzetten voor ouderen. Wel is het zaak de vrijwilligers te beschermen én op de hoogte te houden zodat zij weten in welke situatie zij stappen.

MOBILITEIT

Een noodzakelijke voorwaarde om zelfredzaam te zijn en deel te nemen aan de samenleving is mobiliteit. De deur uit kunnen om boodschappen te doen, naar een activiteit te gaan of vrienden en familie te bezoeken.

Soms wordt de mobiliteit van ouderen belemmerd door de woonomstandigheden, als er geen lift is of als de lift buiten gebruik is. Of doordat de buitenruimte niet ‘leeftijdvriendelijk’ is. Als de tegels schots en scheef liggen waardoor het lastig is met de rollator over de stoep te gaan. Vooral in Schiedam-Noord is het slecht gesteld met het straatwerk.

Als ouderen zijn aangewezen op het openbaar vervoer dan zijn de mogelijkheden om ergens te komen soms beperkt. Zo rijden er in de wijk

Groenoord geen bussen na 18.00 uur. En ook de Argos mobiel kent momenten – hoewel steeds minder - dat deze niet beschikbaar is.

Er is een groep ouderen die tussen wal en schip valt en geen indicatie krijgt voor de Regiotaxi en Valys.

En soms zitten er regels in de weg. Er is een wachttijd voor de Regiotaxi, waardoor een oudere altijd met een ruime marge moet reizen en moet wachten. De vrijwilligers die met ouderen meegaan naar het ziekenhuis, mogen daar niet voor de deur parkeren. En de begrenzing van de Argos Mobiel betekent dat er alleen binnen de eigen gemeente gereisd kan worden.

Ook is er een groep ouderen die het zich financieel niet kan permitteren om te reizen met vervoersdiensten omdat de eigen bijdrage voor hen te hoog is.

VEILIGHEID

Als het gaat om de veiligheid in huis dan laat die soms te wensen over, en staat die niet gelijk aan de veiligheid in een verzorgingshuis. Bijvoorbeeld als het gaat om brandveiligheid en het tijdig kunnen evacueren. Of als mensen geen overzicht hebben over hun medicijnvoorraad.

Een ander genoemd aspect ten aanzien van veiligheid is ouderenmishandeling. Het gaat dan om financiële uitbuiting van ouderen. Of om mantelzorgers die overbelast zijn, ontsporen en daarmee een gevaar zijn voor de oudere.

Veel van de ouderen die we spraken gaan 's avonds niet meer (alleen) de deur uit. Zij voelen zich te kwetsbaar. Ook horen we dat veel ouderen 's avonds de deur niet meer opendoen.

De inrichting van de buitenruimte is van invloed op de subjectieve veiligheidsbeleving. Het gaat dan zowel om schoon/heel als om bijvoorbeeld zichtlijnen die niet worden belemmerd door struiken.

ACTIVITEITEN / BEZIG ZIJN

In Schiedam is een breed aanbod aan activiteiten voor ouderen. In ieder geval als het gaat om aanbod waar autochtone ouderen op afkomen. Er is eigenlijk geen inzicht in hoe het staat met het aanbod waar ouderen met een migratieachtergrond aan deelnemen of in geïnteresseerd zijn.

De echt kwetsbare ouderen komen niet meer naar buiten.

Wat duidelijk is geworden is dat bijeenkomsten met ouderen wel vragen om een vorm van begeleiding.

Om de sfeer goed te houden en om te zorgen dat ook nieuwe deelnemers zich welkom voelen en geïntroduceerd worden. Wat heel goed werkt is samen eten. Dat is een activiteit die het goed doet, en zeker voor alleenstaande ouderen ook nog eens praktisch is en kan bijdragen aan een gezonde leefstijl.

Alles valt of staat met vrijwilligers. Er zijn heel veel vrijwilligers betrokken bij het organiseren en begeleiden van activiteiten. Zonder vrijwilligers zou het onmogelijk zijn het huidige aanbod te realiseren.

SOCIALE RELATIES / CONTACT HEBBEN

Voor veel ouderen is het een enorme drempel om erop uit te gaan en nieuwe relaties aan te knopen. Ook voor vitale ouderen. Het vergt initiatief en moed om ergens naar binnen te stappen waar je niemand kent. Welzijn op Recept is genoemd als waardevolle ondersteuning voor ouderen om stappen te zetten om hun kring te vergroten.

‘We moeten niet denken in doelgroepen. Oud, jong is niet belangrijk, het gaat erom dat je met elkaar iets doet.’

‘Veel ouderen hebben behoefte aan drie dingen: aandacht, aandacht en aandacht.’

De behoefte aan aandacht is met nadruk genoemd. De kring wordt klein en de contacten die er zijn worden aangegrepen om het verhaal te vertellen. Dit betekent ook dat het voor vrijwilligers en ondersteuners lastig kan zijn om ‘even’ langs te gaan. Professionele helpers mogen geen tijd besteden aan het sociale aspect, terwijl dit voor ouderen juist erg belangrijk en waardevol is.

Ouderen hebben behoefte aan zowel huisbezoek als aan ontmoetingsmogelijkheden in de directe woonomgeving.

FINANCIËN

Hoewel ouderen doorgaans AOW ontvangen, is rond kunnen komen voor veel ouderen een zorg. De oudere generaties zijn zuinig en komen er niet snel mee naar buiten als het ze niet lukt de eindjes aan elkaar te knopen.

In veel gevallen worden de geldzaken van ouderen gedaan door hun kinderen. Dat de kinderen de financiële administratie doen gaat vaak goed, maar

soms ook niet en leidt dit tot verduistering of financiële uitbuiting.

We hebben vaak gehoord dat er drempels zijn om aan activiteiten deel te nemen of te reizen door de eigen bijdragen die worden gevraagd. Alles kost geld en het telt snel op.

COMMUNICATIE

Er zijn initiatieven om (ook) ouderen te horen en te weten te komen wat er speelt. Zo voert Seniorenwelzijn in complexen het Wijkpeil uit waarbij vrijwilligers achter de voordeur komen om met ouderen te spreken over hun welbevinden in het complex. Ook corporaties leggen wel huisbezoeken af.

‘In contacten met ouderen kunnen zorgverleners gevoelens van eenzaamheid signaleren en bespreekbaar maken.’

Er is bij ouderen, maar ook bij professionals en vrijwilligers, sprake van onbekendheid met het aanbod aan activiteiten en voorzieningen. Opvallend is dat in de gesprekken de wijkondersteuningsteams vrijwel niet genoemd zijn als plek voor informatie of

ondersteuning.

Voor een groep ouderen is het een grote drempel om het initiatief te nemen om hulp te vragen. Ook is niet iedereen mondig genoeg om in gesprek te gaan met een medewerker van een loket of organisatie. In dergelijke gevallen zou een zaakwaarnemer of souffleur heel nuttig zijn. Ook laaggeletterdheid, andertaligheid en doofheid kunnen een drempel zijn om in contact te komen en te communiceren.

Voorlichting is belangrijk, bijvoorbeeld over sociale veiligheid, en over valpreventie. Dit kan het beste gekoppeld worden aan activiteiten waar ouderen aan deelnemen. Het kan voor ouderen lastig zijn om nieuwe dingen te leren en zich nieuwe patronen eigen te maken; dat vergt herhaling.

Tegenwoordig worden er veel zaken geregeld via internet. Bijvoorbeeld het aanvragen van een Woonpas of het maken van een afspraak met de gemeente. Er zijn ouderen die aardig met de computer overweg kunnen, maar er is ook een groep die niet weet hoe ze een e-mail moet versturen.

Veel vrouwen met een migratieachtergrond zijn altijd thuis geweest, spreken de taal niet goed en zijn afhankelijk van partner en kinderen. De kinderen

hebben door werk en andere verantwoordelijkheden veel minder tijd om hun ouders te bezoeken voor het regelen van zaken. Bijvoorbeeld, het bezoeken van de huisarts lukt niet meer omdat de taal een barrière is en ze durven niet zelfstandig te gaan omdat er voorheen altijd iemand mee is gegaan. Ze wachten tot het moment dat iemand tijd heeft om mee te gaan of te bellen. Dit kan een paar dagen duren. Dit geldt voor allerlei andere zaken, zoals het bellen naar de woningcorporatie als de verwarming is uitgevallen. Deze groep zou graag begeleiding hebben, maar dat kan niet zomaar elke vrijwilliger zijn.

De communicatie met mensen met een migratieachtergrond is vaak slecht. Er zou bijvoorbeeld met pictogrammen gewerkt kunnen worden als taal een barrière vormt. Ook is een centrale ontmoetingsplek wenselijk met een begeleider waar de groep ouderen met een migratieachtergrond met vragen terecht kan.

Niet alle onderdelen en beleidsafdelingen van de gemeente hebben kennis over de leefwereld en problematiek van ouderen.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat?

Aan de reporters is in het terugkoppelingsformulier de vraag gesteld wat er naar aanleiding van de gesprekken die zij voerden met ouderen centraal zou moeten staan. De reporters in Schiedam maakte de volgende zin af: hoe kunnen we ervoor zorgen dat

- er sterkere zorgstructuren ontstaan ook in de wijken waar veel gezinnen wonen?
- jonge senioren ook na gaan denken over hoe ze hun toekomst willen en daar zelf de regie in nemen?
- iedere vorm van ouderen mishandeling eerder opgemerkt wordt?
- ouderen niet geïsoleerd raken, eerder signaleren dat er b.v. andere huisvesting nodig is (Deze man staat alleen op de wereld, hoewel de hulp vanuit de GGZ doorgezet zou moeten worden is dit nu niet mogelijk i.v.m. zijn immobiliteit)?
- mensen op een waardige manier hun laatste jaren kunnen leven?

- ouderen niet als last gezien worden maar als verrijking?
- mensen weer gezien worden, zodat zij de dingen die ze kunnen en willen goed over kunnen brengen?
- we de oudere mantelzorgers overeind houden?
- we de mobiliteit van ouderen uitbreiden?
- ouderen zich minder eenzaam voelen en zich veilig kunnen voelen buitenshuis?
- ouderen zo zelfstandig mogelijk en veilig verder kunnen met hun leven?
- het contact en communicatie met de senior soepeler verloopt waardoor de drempel lager wordt voor de senior om bij een instantie om hulp te vragen?
- we ons minder zorgen maken over de toekomst?
- ouderen hun bestemmingen buitenshuis veilig kunnen bereiken, zonder het indiceren van Regiotaxivervoer?
- er veiligheid in huis is? Dat is de grootste behoefte.

[Profielen van ouderen](#) ➤

[Conclusies en aanbevelingen](#) ➤

[INHOUDSOPGAVE](#) ➤

[OVERZICHTSPLAAT](#) ➤

[ANALYSE VAN DE LEEFWERELD VAN OUDEREN](#)

Profielen van ouderen

Raadsleden gaven tijdens flitsontmoetingen aan dat in dit onderzoek drie profielen van (groepen) ouderen extra aandacht verdienen: jonge, eenzame en kwetsbare ouderen. Tijdens de Joint Factfindingbijeenkomst op 22 januari 2019 bespraken we wat er met en voor deze ouderen vastgehouden, versterkt, vernieuwd en verlaten zou moeten worden. Lees in de bijlagen de terugkoppeling van deze sessie. We hebben er de essentie uitgehaald in de vorm van aandachtspunten voor de toekomst.

Jonge ouderen

Met jonge ouderen bedoelen we senioren in de derde levensfase. Ze zijn tussen de 55 en 75 jaar.²² Deze jonge ouderen zijn onmisbaar voor de samenleving. Ze doen vrijwilligerswerk, bieden mantelzorg en leveren culturele bijdragen.²³ Over het algemeen is het een vitale groep, die een veelkleurige nieuwe generatie ouderen vormt. De vraag is in hoeverre deze jonge ouderen willen anticiperen op kwetsbaarheid en afhankelijkheid.

—
²² De jeugd geldt als eerste en de volwassenheid als tweede levensfase. De overgang van de derde naar de vierde levensfase is rond de 75 tot 80 jarige leeftijd. Deze fase wordt gekarakteriseerd door toenemende beperkingen als gevolg van gezondheidsproblemen.

²³ De Raad voor de Volksgezondheid en Samenleven (RVS) werkt

aan een advies over goed leven bij ouderdom om met de ‘grijze druk’ om te gaan. Daarin zal aandacht worden besteed aan de derde levensfase.

‘Jongere ouderen (en in feite de hele samenleving) moeten zich voorbereiden op de laatste fase à la ‘een slimme meid is op haar toekomst voorbereid’

- **Waardeer en stimuleer de inzet van jonge ouderen als vrijwilliger.**
Benadruk het belang van hun inzet voor Schiedam en Schiedammers. Nodig jonge ouderen actief uit om vrijwilliger te worden en faciliteer de uiteenlopende vormen van vrijwilligerswerk. Naast georganiseerd vrijwilligerswerk zijn er ook steeds meer spontane initiatieven. Achter het woord ‘vrijwilliger’ gaan doeners schuil, die de handen uit de mouwen steken, regelaars die zorgen dat de boel voor elkaar komt, bedenkers van iets nieuws, verbinders die mensen en organisaties bij elkaar brengen, trekkers die een idee verder brengen en aanhakers die meedoen met initiatieven van een ander. Sluit hierbij aan met een eigentijdse visie op vrijwilligersbeleid.

- **Moedig jonge ouderen aan om vooruit te kijken.**
Ga met een brede groep de dialoog aan over ouderdom. Naar analogie van de overheids-campagne van destijds ‘een slimme meid is op haar toekomst voorbereid’. Investeer daarbij ook in jonge ouderen met een migratieachtergrond. Heb het over het belang om met het ouder worden te investeren in het sociale netwerk en de eigen gezondheid. Om bewust te kijken naar hun woon- en leefsituatie en op tijd voorbereidingen te treffen. Maak het urgent door zichtbaar te maken dat een relatief groot deel van de ouderen pas wil verhuizen op het moment dat ze gezondheidsproblemen krijgen en hun woonsituatie ongeschikt blijkt te zijn. Waarbij het zeer de vraag is of er dan een alternatief voorhanden is.
- **Investeer in mogelijkheden en voorzieningen die passen bij de nieuwe generatie ouderen.**
Schiedam wil een inclusieve stad zijn met respect voor ieders achtergrond en wensen. Breng dat tot uiting in activiteiten en voorzieningen die aansluiten bij de diverse leefsituaties en leefstijlen van de nieuwe generatie ouderen. Stuur op alternatieve woonvormen, omdat die cruciaal zijn om prettig en gezond oud te worden.

Eenzame ouderen

Eenzaamheid is van alle leeftijden. Met eenzame ouderen bedoelen we 65-plussers die het ontbreken van (de kwaliteit van) relaties of contacten als een gemis ervaren. De kans op eenzaamheid is groter bij een klein sociaal netwerk, maar iemand kan veel mensen om zich heen hebben en zich toch eenzaam voelen. Eenzaamheid is in deze tijd een groot individueel en maatschappelijk probleem. Meer dan de helft van de mensen ouder dan 75 zegt zich eenzaam te voelen.²⁴ Het is een taboe-onderwerp waar mensen die zich eenzaam voelen liever niet voor uitkomen. In Schiedam gebeurt van alles op het gebied van eenzaamheidspreventie. De vernieuwing zit in de manier waarop we met ouderen omgaan: als volwaardige deelnemers aan de samenleving die iets te bieden hebben in plaats van als een doelgroep die aan de zijlijn staat.

—
²⁴ Met het programma ‘één tegen eenzaamheid’ wil de landelijke overheid eenzaamheid onder ouderen eerder signaleren en doorbreken. Er loopt een campagne om het onderwerp op de politieke en maatschappelijke agenda te zetten om het groeiende probleem gezamenlijk te voorkomen en te bestrijden.

- Versterk de beweging om mensen en initiatieven in buurten en wijken te verbinden.

Eenzaamheid ontstaat vaak doordat er geen beroep (meer) wordt gedaan op wat iemand te bieden heeft en iemand niet meer van betekenis kan zijn. De wijkgerichte aanpak met bewonersinitiatieven en sociale aanjagers, community builders, is cruciaal om te stimuleren dat mensen met elkaar in contact komen en het gevoel krijgen erbij te horen.

‘Voer gesprekken over SAMENleven: hoe houden we ouderen in de community?’

Waarbij het essentieel is dat iedereen die achter de voordeur komt - familieleden, buurtbewoners, woonconsulent, hulp- en zorgverleners – en zicht krijgt op hoe het met een oudere bewoner gaat, zich verbonden weet met de wijkondersteuningsteams. Zo kan wat de een signaleert en bespreekt over gevoelens van eenzaamheid, opgepakt worden door de ander. Het gaat dus om het versterken en vernieuwen van de netwerken waarbinnen sociale controle kan plaatsvinden. Het blijven inzetten op preventieve huisbezoeken is in dit verband belangrijk: “Hoe gaat het met u?”.

- Blijf ontmoetingsplekken en activiteiten bieden die aansluiten bij het dagelijks leven van een diverse groep ouderen en stimuleer om er gebruik van te maken.

Het is belangrijk dat ouderen in Schiedam kunnen aansluiten bij talrijke mogelijkheden en initiatieven. Bedenk daarbij wel dat vele ouderen het als een hoge drempel ervaren om de stap in het onbekende te zetten. Ook als de ontmoetingsruimte vlakbij hun woning is en zij vitaal genoeg zijn om er naartoe te kunnen. Verleidingskunst en een stok achter de deur helpen. Bijvoorbeeld de huisarts die Welzijn op Recept ‘voorschrijft’. Het familielid, de buurvrouw, de vrijwilliger, of de welzijnsadviseur die de eerste keer meegaat.

‘Het vraaggericht ontwikkelen van voorzieningen en activiteiten moeten we vasthouden. Verdieping.’

Bedenk ook dat de plek, de setting voldoende moet aansluiten bij wat voor de betreffende oudere belangrijk is. Kijk dus ook door de ogen van diegenen met een migratieachtergrond, een andere geaardheid, een (licht verstandelijke) beperking, een beperkte taalvaardigheid.

- **Maak het voor ouderen mogelijk om mee te kunnen doen.**

Er is een groep ouderen die door situaties op een of meer leefgebieden in een isolement terecht komt, waardoor vereenzaming in de hand wordt gewerkt. Ga er niet op voorhand vanuit dat iedereen in de gelegenheid is om naar een ontmoetingsplek te gaan. Reële drempels zitten op het terrein van mobiliteit, wonen, financiën, culturele achtergrond en een combinatie daarvan. Er is een groep ouderen die niet gemakkelijk het huis uitgaat, omdat: hun woonsituatie dat niet toelaat (geen lift), er onvoldoende openbaar vervoer is (beperkte tijden), zij weinig geld te besteden hebben (alles kost geld, al lijkt het weinig), de openbare ruimte niet uitnodigt (onveiligheidsgevoel, slechte looppaden voor de rollator), zij een communicatieprobleem hebben (taalbarrière door slechthorendheid, slechte beheersing van het Nederlands).

‘De opdracht voor de toekomst heeft betrekking op alle domeinen, niet alleen de Wmo.’

De thematafel Veerkracht die is gevormd vanuit ‘Samen Schiedam’, is in dit verband belangrijk. Hier

worden plannen gesmeed om als professionals én vrijwilligers in te spelen op taalvaardigheid en financiële zelfredzaamheid. Met extra aandacht voor ouderen met een migratieachtergrond.

- **Laat zien wat er is en kan en blijf er op allerlei manieren over communiceren.**

Om ouderen te prikkelen om in contact te komen met anderen, is het cruciaal om te blijven vertellen wat er is aan activiteiten en mogelijkheden en ook de social media te blijven benutten.

‘We moeten de samenhang verbeteren, organisaties bekend maken aan elkaar, een netwerkorganisatie optuigen.’

Het digitale wijkplatform WijkConnect²⁵ kan hierin een rol spelen. Het helpt als ouderen van verschillende kanten uitnodigende verhalen horen over wat er is en kan. Het veronderstelt dat diegenen die met en voor ouderen werken zichzelf als ambassadeur zien van allerlei initiatieven. En dus meer doen dan vertellen wat zij kunnen bieden vanuit hun eigen initiatief en organisatie. De wijkondersteuningsteams hebben een sleutelrol in het zichtbaar maken van de netwerken en

het stimuleren en faciliteren van het onderlinge contact tussen professionals, vrijwilligers en mantelzorgers.

—
²⁵ WijkConnect is een online platform om mensen in de wijk te verbinden door vraag en aanbod van bewoners en organisaties bij elkaar te brengen. Het wordt beheerd vóór en dóór de wijk.

Kwetsbare ouderen

In dit onderzoek hebben we kwetsbare ouderen gedefinieerd als 65+ers die thuis wonen met zorg, bijvoorbeeld dementerende ouderen. Over deze groep maken gesprekspartners zich ernstig zorgen. Zij zien dat de verschillen tussen zelfredzame en kwetsbare ouderen heel groot zijn geworden. Zij wijzen erop dat er een gat is ontstaan tussen thuis wonen en de allerswaarste zorg in een verpleeghuis. Het feit dat we in een overgangsfase zitten kan dat beeld vertroebelen. Nu verblijven er nog ouderen in een zorginstelling, die er al woonden voor de tijd dat er veel strikter werd geïndiceerd. Zij zouden nu ‘te licht’ worden bevonden voor opname.²⁶

—
²⁶ Lezenswaardig zijn de actielijnen uit het Programma ‘Langer Thuis’ van het ministerie van VWS. Juni 2018.

- **Laat de veronderstelling los dat iedereen kan participeren, ga actief op zoek naar kwetsbare ouderen en hun naasten en bespreek met hen wat nodig is.**

Ga er niet vanuit dat ouderen en hun naasten vaardig en assertief genoeg zijn om kenbaar te maken wat noodzakelijk is om het thuis te kunnen blijven redden. Laat staan dat zij zich realiseren wat er is aan mogelijkheden en of en wanneer zij daarvoor in aanmerking komen. Daarom is het belangrijk om als professionals het initiatief te nemen om persoonlijk in contact te komen met ouderen. 'Gewezen is op de jaarlijkse bezoeken aan ouderen vanaf hun 80ste. Deze vonden eerst plaats bij alle ouderen die 75 jaar werden. Sinds enkele jaren wordt nu Wijkpeil ingezet. Geopperd wordt om weer terug te gaan naar de situatie waarin alle ouderen bezocht worden in het jaar dat zij 75 jaar worden

- **Bespreek de dilemma's rond het omgaan met kwetsbaarheid**

a. Regie

Ook kwetsbare ouderen hebben de regie over hun leven. Het betekent dat zij, bijgestaan door hun naasten, zelf bepalen wie helpt, ondersteunt, zorgt en hoe dit gebeurt. Dat is niet gemakkelijk voor professionals en vrijwilligers.

Vragen die leven zijn: Hoe blijven we mensen respectvol behandelen, hen het gevoel geven dat ze een volwaardig mens zijn? Wie bepaalt uiteindelijk wat goed is voor wie? Wat is de rol van de gemeente en de zorgverzekeraar? In Schiedam wordt nu gewerkt aan een steeds fijnmaziger samenwerking tussen de wijkondersteuningsteams, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen, zodat zij snel kunnen schakelen.

b. Vrijwilligerswerk

In Schiedam zijn honderden vrijwilligers actief. Een groot aantal kiest ervoor om van betekenis te zijn voor de groep kwetsbare ouderen. Over het algemeen behoren deze vrijwilligers zelf (bijna) tot de doelgroep 65+ers. Ze zijn verbonden aan zorginstellingen, de Oproepcentrale, Argos Mobiel, particuliere initiatieven en vrijwilligersorganisaties. De aard van hun vrijwilligerswerk is zeer divers. Sommigen hebben 1 op 1 contact met een oudere gedurende een langere tijd. Anderen werken in groepsverband, bijvoorbeeld bij de dagbesteding in een zorgcomplex. Of hebben een specialiteit, bijvoorbeeld mee als chauffeur en gesprekspartner naar het ziekenhuis. De cruciale vraag is wat we van vrijwilligers mogen verwachten en hoe we hen tegen zichzelf in

bescherming nemen. Wat is nog verantwoord? Velen komen voor situaties te staan waarin het essentieel is dat er een professional nabij is. Velen zien dingen achter de voordeur, bijvoorbeeld rond medicatie, die ze nu soms alleen in 'het schrift' schrijven en niet vanzelfsprekend kunnen delen met een professional.

c. Mantelzorg

Schiedam heeft een mantelzorgvisie en investeert in mantelzorgondersteuning. Aan mantelzorg zitten morele dilemma's die belangrijk zijn om te bespreken. Bijvoorbeeld rond het benutten van respijtzorg. Als de zorgvrager niet wil dat een ander dan de mantelzorger de taken soms overneemt, wat doe je dan als de mantelzorger overbelast raakt? Een realiteit is dat mantelzorg uit onmacht kan ontsporen. Professionals en vrijwilligers zien mantelzorgers die door overbelasting onbedoeld over grenzen heengaan, het niet meer op kunnen brengen (compassiemoeheid). Ze zien ouderen omvallen, die langdurige intensieve zorg verlenen aan hun zieke of demente partner. Die groep mantelzorgers boven de 75 jaar heeft een groter risico om overbelast en sociaal geïsoleerd te raken. Wat hebben kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers nodig om thuis te kunnen blijven wonen? En als dat niet lukt, hoe kan de overgang

naar een andere woonsituatie zo goed mogelijk overbrugd en gerealiseerd worden?

- **Zorg voor een professional die het totaal overziet en het aanspreekpunt is**

Veel professionele partijen houden zich bezig met de zorg en ondersteuning voor thuiswonende, kwetsbare ouderen, ieder met een eigen taak en verantwoordelijkheid. Huisartsen, wijkverpleging, thuiszorg, ouderenadviseurs, apothekers, specialisten ouderengeneeskunde, enzovoort. Voeg daar de vrijwilligers aan toe. Maar wie coördineert; wie overziet het totaal, weet met die integrale kijk de wereld van welzijn, zorg, wonen te verbinden en is het vaste aanspreekpunt voor de ouderen waar het om gaat met hun naasten? Deze vraag ligt nu in het midden.

- **Investeer in een toekomst met nieuwe woonvormen**

Er is nu een groep kwetsbare Schiedamse ouderen die in een huis woont dat niet bij hun persoonlijke situatie past. Het gaat dan bijvoorbeeld om woningen die niet toe- en doorgankelijk zijn zonder traplopen, waarbij het onmogelijk is om de woning tegen acceptabele kosten aan te passen. Er zijn ouderen die niet naar buiten kunnen, al drie jaar staan ingeschreven met urgentie, maar nog

geen nieuwe woning hebben.

Er komt een nieuwe generatie ouderen aan met een andere leefstijl en dus andere woonwensen. De roep is groot om te investeren in kleinschalige woonvormen waar ouderen zelfstandig kunnen wonen en zorg efficiënt geleverd kan worden.²⁷

—

²⁷ Het kabinet is samen met gemeenten en corporaties gestart met een programma om kennis te verspreiden over nieuwe woonvormen voor ouderen, ook in relatie tot de leefomgeving.

- **Wees helder over wat er is en kan, zodat mensen weten waar ze aan toe zijn.**

De verwachtingen over welke zorg mogelijk is en hoe dat georganiseerd kan worden, sporen niet altijd met de werkelijkheid. Misverstanden liggen op de loer. Bijvoorbeeld over een urgentieverklaring voor een woning. Het is belangrijk om verbindingen te leggen tussen het aanbod aan welzijn en zorg dat er is en de instanties die er zijn, ook voor de mantelzorgers. Ga er niet vanuit dat kwetsbare ouderen en hun naasten de weg weten te vinden. Dat geldt zeker voor ouderen met een migratieachtergrond. Het zijn met name de mensen in de directe vertrouwde omgeving die de brug kunnen slaan.

Samenspel ➤

Conclusies en aanbevelingen ➤

Samenspel

De gemeente Schiedam investeert in de samenwerking en zet in op:

- verbeteren van de keten van zorg voor ouderen door betere afstemming te zoeken tussen o.a. signalering, informatievoorziening, gezondheidspreventie, toeleiding naar Wmo-voorzieningen en, indien noodzakelijk, doorgeleiding naar voorzieningen in de Wet langdurige zorg (Kadernota Wmo en Wpg 2015-2019);
- doorontwikkelen van de samenwerking tussen aanbieders en gebruikers van zorg (Collegeprogramma 2018-2022);
- dwarsverbanden leggen tussen werk, inkomen, welzijn en zorg om de participatie van mensen nog beter te stimuleren. Een van de speerpunten is dat de gemeente inzet op de doorontwikkeling van de WOT's en de samenwerking met de verschillende partners om adequater in te spelen op geconstateerde hulpvragen (Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Maassluis Vlaardingen Schiedam, 2018).

In Schiedam zijn de wijkondersteuningsteams de basis in de wijken van de ondersteuningsstructuur. De teams zijn samengesteld op de problematiek in de wijk en zichtbaar en herkenbaar in de buurt of wijk. Werkend in de frontlinie zijn zij een

belangrijk onderdeel van de 1e lijn. In geval van meerdere problemen geldt: één gezin, één plan, één casemanager. Zowel in de 1e als de 2e lijn.²⁸

—

²⁸ Visienota Schiedams maatwerk in het sociale domein.
Voor een sociaal krachtig Schiedam, 14 maart 2012.

De intentie is dat het samenspel plaatsvindt rond de oudere inwoners waar het om gaat. Op de sociale wandelkaart wordt dat gesymboliseerd met de rotonde waar alle routes samenkomen. De essentie is dat professionele ondersteuners een netwerkaanpak hanteren waarin zij elkaar betrekken en informele zorgers gehoord en betrokken worden. Die gezamenlijkheid zou je terug moeten zien in de plannen die met cliënten en hun naasten worden gemaakt.

In het onderzoek is het volgende naar voren gebracht over het samenspel in Schiedam:

- Er zijn veel organisaties en weinig lijnen. Zo zou de verbinding tussen professionals en bewoners(initiatieven) versterkt moeten worden, net als de samenwerking tussen verschillende aanbieders. De samenwerking wordt belemmerd door verschillen in bekostigings-systematiek. Tussen gesubsidieerde aanbieders is sprake van onderlinge concurrentie. Het ontbreekt aan een

prikkel op samenwerking.

- Men weet van elkaar niet wat er aangeboden wordt. En er is behoefte aan overzicht van het aanbod: wat is er allemaal?
- Het is voor de gemeente lastig gebleken duurzame relaties op te bouwen met zelforganisaties. Ook vanuit het informele circuit is het niet gelukt oudere inwoners met een migratieachtergrond te betrekken;
- De gemeente zou meer ontschot en integraal moeten werken. Als voorbeeld is genoemd dat het wenselijk is dat de gemeente breder kijkt dan alleen de Wmo om initiatieven mogelijk te maken
- De regie ligt deels bij de gemeente en deels bij de zorgverzekeraar. Wie kun je waarop aanspreken? Er wordt nu gewerkt aan een fijnmaziger samenwerking in de driehoek WOT-Huisarts-Wijkverpleegkundige, zodat zij snel kunnen schakelen.

Het thema samenspel is ook besproken aan de hand van drie cases. Lees meer hierover in de terugkoppeling van de Verdiepingssessie in de bijlagen. Met als vragen:

1. Wie houdt mevrouw Grootenhuis, meneer Karremans, echtpaar Van de Berg in de gaten en signaleert?

2. Bij wie kan deze 'signaleerder' (het kunnen er ook meer zijn) terecht met de signalen?
3. Hoe loopt het dan verder als een signaal is gemeld, wie komt in actie?
4. Wie blijft de situatie van deze oudere(n) overzien en organiseert wat nodig is?
5. Wat moet er volgens jullie als 1e worden opgepakt voor ouderen in dit soort situaties?

Het gesprek leidt tot de volgende aandachtspunten voor de toekomst:

- **Geef aandacht aan doorontwikkeling en bekendheid van het WOT.**
Het doorontwikkelen van de WOT's, zodat zij echt de spil in de buurten en wijken kunnen zijn en verbindingen kunnen leggen, is van groot belang. Hier hoort ook bij dat er meer bekendheid wordt gegeven aan de rol van het WOT voor ouderen. Inwoners weten nu nog onvoldoende dat het WOT er ook is voor ouderen en wat hun ondersteuning kan inhouden.
- **Zorg voor een professional die het totaal overziet en het aanspreekpunt is.**
Dit aandachtspunt is ook opgenomen bij het profiel van kwetsbare ouderen. Want juist voor deze groep geldt dat het heel druk kan zijn met

zorgpartijen, maar dat niemand opstaat om te coördineren. Het betekent dat de ambitie van één gezin (of huishouden), één plan, één casemanager uit de verf moet komen.

- **Verstevig de banden met huishoudelijke hulpen.**
Mensen kunnen heel lang onzichtbaar blijven. In veel gevallen is de huishoudelijke hulp (door ouderen zelf gefinancierd of op indicatie toegewezen) een van de weinige mensen die over de vloer komt. Hun observaties richting WOT's zijn van groot belang. Maak daar afspraken over.
- **Maak werk van de netwerkaanpak.**
Het doorontwikkelen van de WOT's, zodat zij echt de spil in de buurten en wijken kunnen zijn en verbindingen kunnen leggen is van groot belang.
- **Benut de ruimte binnen de privacy-wetgeving; er is meer mogelijk dan nu gedacht wordt.**
De AVG is nu nogal eens een drempel om in actie te komen. Essentieel is dat we een gemeenschappelijk kader vaststellen voor gegevensuitwisseling en privacy, en daar naar handelen. Medewerkers moeten zich veilig voelen om in mogelijkheden te denken in plaats van beperkingen. Zij hebben hiervoor de steun nodig van hun managers en bestuurders. Dat geldt ook

voor (semi)professionals en vrijwilligers.

- **Licht mensen voor.**
In onze samenleving moeten mensen leren om dag te zeggen tegen elkaar, om contact te maken en te signaleren als het niet goed gaat met een buurtgenoot.

Conclusies en aanbevelingen ➔

← OUDER WORDEN IN SCHIEDAM CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN →

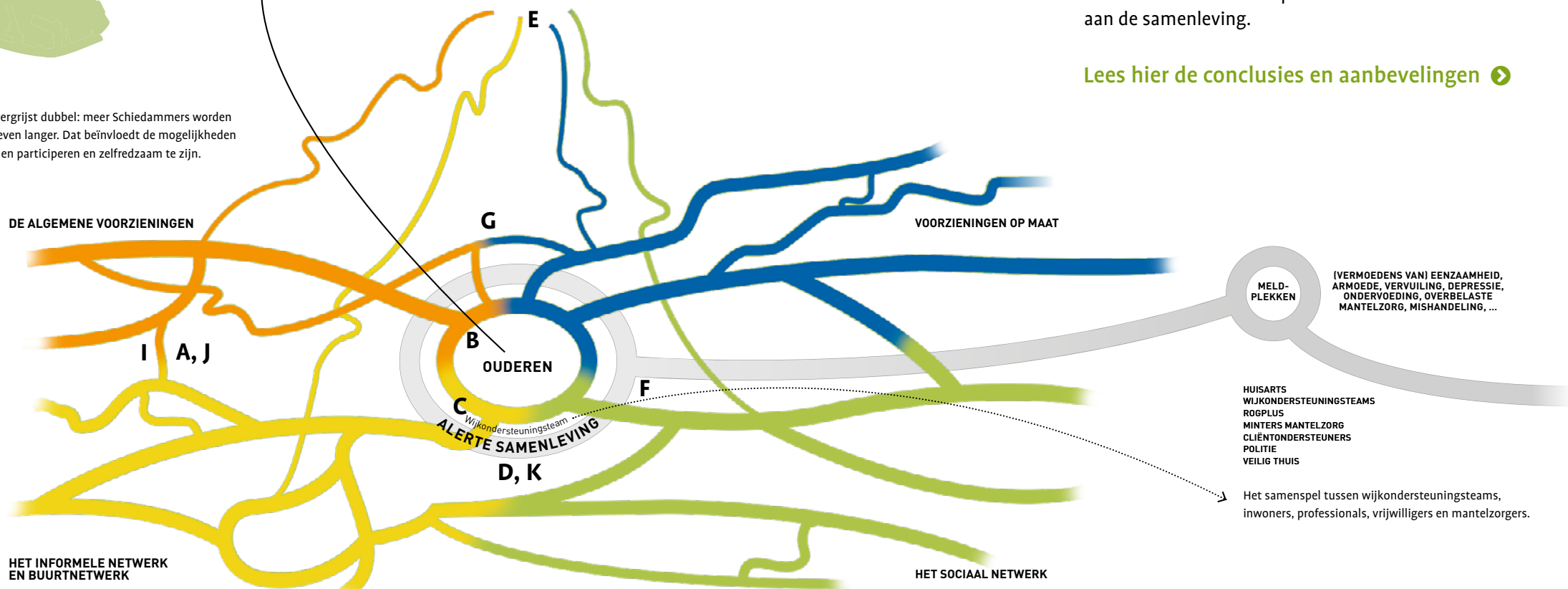
In Schiedam wonen
13.380 65+ ers
17,8% van de bevolking
(peildatum: 1 januari 2018)

Schiedam vergrijsst dubbel: meer Schiedammers worden
oud en ze leven langer. Dat beïnvloedt de mogelijkheden
om te kunnen participeren en zelfredzaam te zijn.

H

De oudere bestaat niet.
In dit onderzoek zijn 3 profielen uitgelicht.
**PRETTIG LEVEN, MEE KUNNEN DOEN,
ZELF/SAMEN REDZAAM ZIJN.**
Wat voor een samenleving wil Schiedam zijn?

1° conclusie: Er is veel aanbod voor ouderen,
maar niet iedereen weet de weg te vinden en kan,
of wil daar moeite voor doen.

AANBEVELING

A. Sturen op ontmoeting

Blijf ruimte geven aan ontmoetingsplekken en activiteiten
die aansluiten bij het dagelijks leven van een diverse
groep ouderen, stimuleer om er gebruik van te maken
en neem drempels en barrières weg.

B. Effectievere communicatie

Versterk de communicatie over wat er is en kan,
zodat mensen weten waar ze aan toe zijn.

2° conclusie: Een groep kwetsbare ouderen
woont thuis, terwijl dat eigenlijk niet meer kan;
het is onduidelijk wie hun belangen behartigt.

AANBEVELING

C. Positie innemen

Rust de wijkondersteuningsteams zo toe dat zij echt
de herkenbare spil in de omgeving kunnen zijn en
verbindingen kunnen leggen.

D. Wijkgerichte aanpak

Stuur op netwerkend werken waardoor mensen en
initiatieven in buurten en wijken zijn verbonden.

E. Er op af

Bevorder het actief op zoek gaan naar kwetsbare ouderen
en hun naasten om met hen te bespreken wat nodig is.

F. Coördinatie

Zie erop toe dat kwetsbare ouderen die thuis wonen
met zorg een vast aanspreekpunt hebben die het totaal
overziet.

AANBEVELING

K. Ga en blijf in gesprek met ouderen en hun helpers. Stimuleer elkaar, collegeleden, ambtenaren, samenwerkingspartners om erop uit te gaan en goed contact te houden met de mensen waar het om gaat.

In het onderzoek 'Ouder worden in Schiedam'
brachten ouderen, hun helpers, vrijwilligers en
professionals aandachtspunten voor de toekomst
naar voren, die de rekenkamercommissie onderschrijft.
Ze heeft er actiegerichte aanbevelingen van gemaakt
die ze verbindt aan haar conclusies. Conclusies
en aanbevelingen hebben een plek gekregen op de
wandelkaart om visueel te maken hoe ze raken aan
de routes die ouderen lopen om mee te kunnen doen
aan de samenleving.

Lees hier de conclusies en aanbevelingen →

4° conclusie: Er hangt (te) veel op de inzet van
vrijwilligers en mantelzorgers.

AANBEVELING

I. Zorg voor mantelzorgers

Zie erop toe dat mantelzorgers eerder in beeld
zijn bij mantelzorgondersteuners.

J. Vrijwilligerswerk nieuwe stijl

Waardeer en stimuleer de inzet van (jonge) ouderen
als vrijwilliger.

Conclusies en aanbevelingen

De algemene observatie van de rekenkamer-commissie is dat de gemeente Schiedam in haar begroting aangeeft het ouderenbeleid te gaan actualiseren, maar nu geen beleid heeft geformuleerd dat specifiek op ouderen is gericht. De commissie komt op basis van dit onderzoek tot vier conclusies.

1. Er is veel aanbod voor ouderen, maar niet iedereen weet de weg te vinden en kan, of wil daar moeite voor doen.

Er is in Schiedam veel aanbod als het gaat om voorzieningen en activiteiten voor ouderen. Dat is positief te duiden: er is veel te doen en er valt iets te kiezen. Maar dan moet je als inwoner, vrijwilliger, mantelzorger en professionele hulp- en zorgverlener wel op het spoor zien te komen van wat er is en kan. En dat moet je ook kunnen en willen.

- Voor veel ouderen is het lastig dat de informatievoorziening gefragmenteerd is. Er is geen plek waar het aanbod overzichtelijk bij elkaar komt.
- Het is niet vanzelfsprekend dat instanties en initiatieven ouderen de weg wijzen en hen stimuleren om van een bepaalde activiteit of voorziening gebruik te maken. Dit betekent dat met name vraagverlegen en kwetsbare ouderen die niet uit zichzelf de weg kunnen, of willen vinden, onvoldoende profiteren van

de 'meedoenmogelijkheden' die er zijn.

- Instanties en initiatieven zijn over het algemeen wel bekend met het aanbod dat zijzelf kunnen bieden, maar weten niet of nauwelijks wat de mogelijkheden zijn van concullega's, vrijwilligersorganisaties en particuliere initiatiefnemers. Het is niet alleen een kwestie van informatievoorziening. Het gaat ook over belangen en over tijdgebrek. Die versterken de focus op 'de eigen club' en staan het onderlinge netwerken, signaleren en samenwerken in de weg tussen partijen die activiteiten en initiatieven bieden.

2. Een groep kwetsbare ouderen woont thuis, terwijl dat eigenlijk niet meer kan; het is onduidelijk wie hun belangen behartigt.

Een groot deel van de oudere inwoners in Schiedam kan zichzelf goed redden. Deze groep is vitaal, (redelijk) gezond, heeft een netwerk, is soms actief als vrijwilliger en kan – eventueel met af en toe wat hulp – naar omstandigheden goed voor zichzelf zorgen.

Maar er is ook een categorie ouderen die thuis blijft wonen als dat eigenlijk niet meer gaat.

- Het langer-thuis-wonen-beleid heeft geleid tot de sluiting van veel verzorgingshuizen, zonder dat er voldoende voorzieningen voor in de plaats zijn gekomen. Om in aanmerking te komen voor een

plek in een verpleeghuis moet er sprake zijn van hele intensieve zorgbehoefte. Het verpleeghuis is ook wel aangeduid als 'het hospice voor het laatste jaar'. Ouderen die nog 'te goed' zijn om geïndiceerd te worden voor intramurale zorg, wonen thuis met zorg. Op het grensvlak van wat verantwoord is, doen zich (zeer) schrijnende gevallen voor. Ook omdat sommige ouderen geen zorg of ondersteuning willen of nodig vinden. Ze willen niet verhuizen, zijn bang dat hen de regie over hun leven wordt ontnomen.

- Het wijkondersteuningsteam lijkt een logische plek waar signalen binnenkomen over kwetsbare ouderen in isolement; een plek van waaruit kan worden gehandeld. Maar of dat zo is, is nu niet duidelijk.
- Het is niet duidelijk wie de belangen behartigt als ouderen eigenlijk niet meer voor zichzelf kunnen zorgen, en er ook geen partner of kinderen zijn, die dat namens hen doen. Het gaat zowel om ouderen die nog niet in het 'systeem' zitten als om ouderen die in het zorgcircuit bekend zijn. In geval van een partner gaat het ook om de mantelzorger die overbelast raakt.
- Het is onduidelijk welke rol de onafhankelijk cliënt-ondersteuner speelt in de belangenbehartiging. Het bestaan van deze functionaris is nauwelijks bekend, niet bij ouderen en niet bij de zorgverleners.

Het ontbreekt aan een netwerkstructuur waarbinnen afspraken worden gemaakt over welke functionaris in een bepaalde situatie actie onderneemt en wie coördineert. Kwetsbare ouderen die wel in beeld zijn bij professionals hebben geen vast aanspreekpunt, die boven de partijen staat, het overzicht heeft, afstemming stimuleert tussen de ‘helpers’ en zo het welbevinden van de cliënt en de eventuele partner in de gaten houdt.

3. Er is grote behoefte aan geschikte woonvormen voor ouderen met zorg, nu en in de toekomst.

Er zijn in Schiedam onvoldoende verschillende, betaalbare woonvoorzieningen voor ouderen. De vraag naar alternatieve woningen is veel groter dan het aanbod.

- Door het verdwijnen van de verzorgingshuizen is een gat ontstaan, waardoor veel ouderen noodgedwongen in een huis wonen dat niet past bij hun levenssituatie. Zie 2e conclusie.
- Een deel van de ouderen kan letterlijk het huis niet uit omdat zij wonen op een etage in een portiekwoning zonder lift.

4. Er hangt (te)veel op de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers.

Er zijn heel veel vrijwilligers betrokken bij het organiseren en begeleiden van activiteiten, bij het vervoer van ouderen, als maatje. Vaak zijn de vrijwilligers zelf de 65 al gepasseerd. Zonder vrijwilligers zou het onmogelijk zijn het huidige aanbod te realiseren. Mantelzorgers spelen een onmisbare rol bij de ondersteuning en zorg voor hun naasten.

- Veel vrijwilligers komen voor situaties te staan waarin het essentieel is dat er een professional nabij is. Velen zien dingen achter de voordeur, bijvoorbeeld rond medicatie, die ze nu soms alleen in ‘het schrift’ schrijven en niet vanzelfsprekend kunnen delen met een professional. Wat mag de samenleving van vrijwilligers verwachten en welke bescherming wordt hen geboden; wat is nog verantwoord?
- Professionals en vrijwilligers zien mantelzorgers die door overbelasting onbedoeld over grenzen heengaan, het niet meer op kunnen brengen. Ze zien ouderen omvallen, die langdurige intensieve zorg verlenen aan hun zieke of demente partner. Die groep mantelzorgers boven de 75 jaar heeft een groter risico om overbelast en sociaal geïsoleerd te raken. Hoe zorgen we er als samenleving voor dat mantelzorgers het op een prettige manier kunnen volhouden?

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTERAAD

In dit onderzoek brachten ouderen, hun helpers, vrijwilligers en professionals aandachtspunten voor de toekomst naar voren. Ze zijn terug te vinden in de verschillende onderdelen van dit rapport. De rekenkamercommissie onderschrijft deze aandachtspunten. Ze heeft er actiegericht aanbevelingen van gemaakt die ze verbindt aan haar conclusies.

Leeswijzer

- Per conclusie zijn de aanbevelingen weergegeven die daaruit volgen.
- Iedere aanbeveling is voorzien van een handelingsperspectief dat de rekenkamercommissie de raad met klem meegeeft.
- Bij iedere aanbeveling is een toelichting opgenomen en worden relevante aanknopingspunten benoemd: lopende zaken waar de aanbeveling aan raakt en waar de raad haar acties aan kan ophangen.

Actualisatie ouderenbeleid aangekondigd in het bestuurs- en beleidsakkoord

In het bestuurs- en beleidsakkoord 2018-2022 is aangekondigd dat het ouderenbeleid wordt geactualiseerd. Voor zover bekend betekent dit dat er geen aparte nota ouderenbeleid komt, maar dat er vanuit diverse beleidsterreinen ook aandacht aan ouder worden in Schiedam wordt besteed bij het actualiseren van het beleid in de komende jaren.

De rekenkamercommissie beoogt met onderstaande aanbevelingen de raadsleden te voorzien van handvatten bij de kaderstelling en besluitvorming over (sectorale) beleidsdocumenten.

1^e conclusie

Er is veel aanbod voor ouderen, maar niet iedereen weet de weg te vinden en kan, of wil daar moeite voor doen.

AANBEVELING: STUREN OP ONTMOETING

Blijf ruimte geven aan ontmoetingsplekken en activiteiten die aansluiten bij het dagelijks leven van een diverse groep ouderen, stimuleer om er gebruik van te maken en neem drempels en barrières weg.

Houd de druk op de ketel. Vraag het college om aan te geven hoe de ontmoetingsfunctie op zo'n manier wordt geborgd dat zoveel mogelijk ouderen er gebruik van willen en kunnen maken, doordat drempels die zij ervaren kunnen worden weggenomen. Benadruk dat de toegankelijkheid van voorzieningen en activiteiten een integrale benadering vergt.

Toelichting

- Veel ouderen ervaren het als een hoge drempel om de stap in het onbekende te zetten. Ook als de ontmoetingsruimte vlakbij hun woning is en zij vitaal genoeg zijn om er naartoe te kunnen. Het helpt als de huisarts Welzijn op Recept 'voorschrijft'. En een familielid, de buurvrouw, de vrijwilliger, of de welzijnsadviseur de eerste keer

meegaat.

- De plek en de setting moeten voldoende aansluiten bij wat voor de betreffende oudere belangrijk is. Kijk dus ook door de ogen van diegenen met een migratieachtergrond, een andere geaardheid, een (licht verstandelijke) beperking, een beperkte taalvaardigheid.
- Er is een groep ouderen die niet gemakkelijk het huis uitgaat omdat zij drempels en barrières ervaren: hun woonsituatie dat niet toelaat (geen lift), er onvoldoende openbaar vervoer is (beperkte tijden), zij weinig geld te besteden hebben (alles kost geld, al lijkt het weinig), de openbare ruimte niet uitnodigt (onveiligheidsgevoel, slechte looppaden voor de rollator), zij een communicatieprobleem hebben (taalbarrière door slechthorendheid, slechte beheersing van het Nederlands).

Aanknopingspunten

Bestuurs- en beleidsakkoord 2018-2022, begroting 2019

- Schiedam zet in op welzijnsactiviteiten om onnodige eerste- of tweedelijnszorg te voorkomen.
- In het kader van Samen Schiedam wordt gewerkt aan een sterk welzijnsveld. Vanuit eenzaamheidspreventie is de insteek om (oude) Schiedammers persoonlijk en vroegtijdig te bereiken en toe te leiden naar

ontmoetingsmogelijkheden en activiteiten om ervoor te zorgen dat ze (weer) een sociaal netwerk ontwikkelen.

- Voor ouderen zijn er laagdrempelige ontmoetingsfaciliteiten. Wijkhuizen en andere ontmoetingsplaatsen groeien uit tot een plaats waar bewoners graag komen.

AANBEVELING: EFFECTIEVERE COMMUNICATIE

Versterk de communicatie over wat er is en kan, zodat mensen weten waar ze aan toe zijn.

Vraag het college hoe het punt van (versnipperde) communicatie wordt opgepakt.

Toelichting

De communicatie over wat er is en wat er kan is nu versnipperd. Belangrijk is om op allerlei manieren te (blijven) vertellen en de weg te wijzen.

- Om ouderen te prikkelen om in contact te komen met anderen, is het cruciaal om te blijven vertellen wat er in de volle breedte (formeel en informeel) is aan activiteiten en (vrijwilligers)mogelijkheden en ook de social media te blijven benutten.
- Ook professionele zorgers, vrijwilligers en mantelzorgondersteuners moeten een goed beeld hebben van wat er voor wie beschikbaar is, zodat zij gericht kunnen doorverwijzen. Ga er niet vanuit

dat kwetsbare ouderen en hun naasten de weg weten te vinden. Dat geldt zeker voor ouderen met een migratieachtergrond. Het zijn met name de mensen in de directe vertrouwde omgeving die de brug kunnen slaan.

- De toegankelijkheid van informatie voor mensen die minder taalvaardig zijn, is een aandachtspunt.
- De verwachtingen over welke zorg mogelijk is en hoe dat georganiseerd kan worden, sporen niet altijd met de werkelijkheid. Misverstanden liggen op de loer. Bijvoorbeeld over een urgentieverklaring voor een woning.

Aanknopingspunten

Samen Schiedam

- Er wordt gewerkt aan een betere onderlinge samenwerking tussen professionele organisaties, bewonersinitiatieven en gemeente.
- Er is geen beleid gevonden over het op een heldere en toegankelijke manier ontsluiten van het totale aanbod.

2^e conclusie

Een groep kwetsbare ouderen woont thuis, terwijl dat eigenlijk niet meer kan; het is onduidelijk wie hun belangen behartigt.

AANBEVELING: POSITIE INNEMEN

Rust de wijkondersteuningsteams zo toe dat zij echt de herkenbare spil in de omgeving kunnen zijn en verbindingen kunnen leggen.

Neem bij de kaderstelling of besluitvorming over de doorontwikkeling van de WOT's mee dat de wijkondersteuningsteams toegerust moeten zijn om ouderen te ondersteunen en 'onzichtbare' ouderen op het spoor te komen. Geef aan dat de rol van de wijkondersteuningsteams ook uitgedragen moet worden, zodat zij echt de beoogde spilfunctie kunnen vervullen, ook voor ouderen.

Toelichting

- Inwoners en professionals weten nu nog onvoldoende dat het wijkondersteuningsteam er ook is voor ouderen en wat hun ondersteuning kan inhouden.
- Als de teams een spilfunctie gaan vervullen voor ouderen, is het belangrijk om de banden te verstevigen met mensen en instanties die achter de voordeur komen: huishoudelijke

hulpen, vrijwilligers, thuiszorgmedewerkers. Hun observaties en signalen zijn van groot belang om kwetsbare ouderen in beeld te krijgen.

Aanknopingspunt

Bestuurs- en beleidsakkoord 2018-2022

Hierin staat dat de gemeente inzet op de doorontwikkeling van de wijkondersteuningsteams (WOT's) en de samenwerking met verschillende partners om adequater in te spelen op geconstateerde hulpvragen.

AANBEVELING: WIJKGERICHTE AANPAK

Stuur op netwerkend werken waardoor mensen en initiatieven in buurten en wijken zijn verbonden.

Kies ervoor om als gemeente te sturen op netwerkend werken, waardoor het onderlinge contact tussen informele en formele initiatiefnemers en helpers op wijk- of buurniveau vanzelfsprekend wordt. En ieder zich medeverantwoordelijk voelt voor het welbevinden van ouderen.

Toelichting

- De omslag om ouderen langer zelfstandig thuis te laten wonen, kan niet zonder een sterke gemeenschap om hen heen op buurt- of wijkniveau. De wijkgerichte aanpak met kleine initiatieven en de inzet van vrijwilligers, is

cruciaal om te stimuleren dat mensen met elkaar in contact komen en het gevoel krijgen erbij te horen. Het doen van vrijwilligerswerk is een goede optie voor mensen die zich eenzaam voelen of behoefte hebben aan meer sociale contacten. De wijkcoördinatoren hebben een sleutelrol in het zichtbaar maken van de netwerken en het stimuleren en faciliteren van het onderlinge contact tussen professionals, vrijwilligers en mantelzorgers.

- Het wijkondersteuningsteam vervult een spilfunctie, zodat iedereen die achter de voordeur komt - familieleden, buurtbewoners, huisartsen, woonconsulenten hulp- en zorgverleners – zicht krijgt op hoe het met een oudere bewoner gaat, zich verbonden weet met elkaar en de wijkondersteuningsteams.
- Het draait om een onderlinge samenwerking die verder gaat dan het eigen initiatief of de eigen organisatie. Want dan kan wat de een signaleert en bespreekt over gevoelens van eenzaamheid, opgepakt worden door de ander. Dan krijgen ouderen van verschillende kanten uitnodigende verhalen te horen over wat er is en kan. Het veronderstelt dat diegenen die met en voor ouderen werken zichzelf als ambassadeur zien van de mogelijkheden die er zijn. Een wijkgerichte aanpak kan de hokjes doorbreken en

de samenhang en de onderlinge samenwerking versterken.

Aanknopingspunten

Begroting 2019, Samen Schiedam

Meer eigen kracht en burgerkracht en een inclusieve samenleving zijn het streven van de gemeente waar langs verschillende lijnen aan wordt gewerkt. Vanuit 'Samen Schiedam' buigen professionele organisaties, bewonersinitiatieven en gemeente zich over vier thema's: opgroeien, ontmoeten, gezond en veerkrachtig. Aan deze thematafels maken partners een gezamenlijk uitvoeringsplan, rekening houdend met de kenmerken van de wijk en met bewonersinitiatieven.

AANBEVELING: ER OP AF

Bevorder het actief op zoek gaan naar kwetsbare ouderen en hun naasten om met hen te bespreken wat nodig is.

Vraag het college een voorstel te maken om actief op zoek te gaan naar ouderen die niet zelf de weg naar ondersteuning en hulp (weten te) vinden en stel daar als raad middelen voor beschikbaar.

Toelichting

Ga er niet vanuit dat alle ouderen en hun naasten

vaardig en assertief genoeg zijn om kenbaar te maken wat noodzakelijk is om het thuis te kunnen blijven redden. Laat staan dat zij zich realiseren wat er is aan mogelijkheden en of en wanneer zij daarvoor in aanmerking komen. Stimuleer daarom dat professionals het initiatief nemen om persoonlijk in contact te komen met ouderen. In die situaties dat professionals en/of vrijwilligers bij ouderen thuishkomen, is het belangrijk dat zij hun zorgen kunnen delen met het wijkondersteuningsteam. Zodat van daaruit actie ondernomen kan worden.

Aanknopingspunt

Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Maassluis Vlaardingen Schiedam 2018 Hierin staat: 'Burgers dragen een eigen verantwoordelijkheid voor de wijze waarop zij hun leven inrichten en deelnemen aan het maatschappelijk leven. Van hen mag verwacht worden dat zij elkaar daarin naar vermogen bijstaan. Burgers die zelf, dan wel samen met personen in hun omgeving onvoldoende zelfredzaam zijn of onvoldoende in staat zijn tot participatie, moeten een beroep kunnen doen op ondersteuning door de gemeente, zodat zij zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen.'

AANBEVELING: COÖRDINATIE

Zie erop toe dat kwetsbare ouderen die thuis wonen met zorg een vast aanspreekpunt hebben die het totaal overziet.

Vraag het college aan te geven hoe daadwerkelijk invulling wordt gegeven aan de ambitie '1 gezin – 1 plan – 1 casemanager' als het gaat om ouderen die thuis wonen met zorg. Betrek daarbij ook de rol van de onafhankelijke cliëntondersteuner.

Toelichting

Veel professionele partijen houden zich bezig met de zorg en ondersteuning voor thuiswonende, kwetsbare ouderen, ieder met een eigen taak en verantwoordelijkheid. Huisartsen, wijkverpleging, thuiszorg, ouderenadviseurs, apothekers, specialisten ouderengeneeskunde, enzovoort. Voeg daar de vrijwilligers aan toe. Maar wie coördineert; wie overziet het totaal, weet met die integrale kijk de wereld van welzijn, zorg, wonen te verbinden en is het vaste aanspreekpunt voor de ouderen waar het om gaat met hun naasten? Deze vraag ligt nu in het midden. Juist voor de groep kwetsbare ouderen geldt dat het heel druk kan zijn met zorgpartijen, maar dat niemand opstaat om te coördineren. Het betekent dat de ambitie van één gezin (of huishouden), één plan, één casemanager uit de verf moet komen.

Aanknopingspunten

Kadernota Wmo-Wpg 2015-2019, begroting 2019

- Er worden afspraken gemaakt over de manier waarop de zorg- of ondersteuningsbehoefte van inwoners onderzocht moet worden en wanneer een maatwerkvoorziening wordt toegewezen. Medewerkers van de diverse betrokken instanties krijgen training in het voeren van gesprekken voor vraagverheldering en in het vormgeven aan samenwerking. Dit laatste in het kader van één gezin, één plan, één casemanager: iemand die het probleem in samenhang bekijkt en verschillende professionals samenbrengt.
- De samenwerking tussen WOT's en de Schiedamse huisartsen wordt versterkt om het medische en sociale domein op elkaar te laten aansluiten en te zorgen voor een goede afstemming over verwijzingen naar (jeugd)hulp en ondersteuning.

3^e conclusie

Er is grote behoefte aan geschikte woonvormen voor ouderen met zorg, nu en in de toekomst.

AANBEVELING: PASSEND WONEN, NU EN STRAKS **Investeer in nieuwe woonvormen**

Vraag het college inzicht te geven in de manier waarop zij invulling gaat geven aan de realisatie van levensloopbestendige woningen en hoe het staat met onderzoek naar en experimenteren met nieuwe woonvormen. Verzoek het college om daarbij aandacht te geven aan de behoeften en wensen van jonge ouderen en ouderen met een migratieachtergrond. En om voor de korte termijn aan te geven hoe kwetsbare ouderen worden geholpen die hun huis niet meer uitkunnen.

Toelichting

- Er is nu een groep kwetsbare Schiedamse ouderen die in een huis woont dat niet bij hun persoonlijke situatie past. Het gaat dan bijvoorbeeld om woningen die niet toe- en doorgankelijk zijn zonder traplopen, waarbij het onmogelijk is om de woning tegen acceptabele kosten aan te passen. Er zijn ouderen die niet naar buiten kunnen, al drie jaar staan ingeschreven met urgentie, maar nog geen nieuwe woning hebben.

- Er komt een nieuwe generatie ouderen aan met een andere leefstijl en dus andere woonwensen. De roep is groot om te investeren in kleinschalige woonvormen waar ouderen zelfstandig kunnen wonen en zorg efficiënt geleverd kan worden. Stuur op innovatieve woonconcepten, omdat die cruciaal zijn om prettig en gezond oud te worden.

Aanknopingspunten

Begroting 2019

Hierin staat dat de gemeente inzet op de realisatie van levensloopbestendige woningen, zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en wordt gewezen op onderzoek naar en experimenteren met nieuwe woonvormen.

AANBEVELING: IN GESPREK OVER OUDER WORDEN **Moedig jonge ouderen aan om vooruit te kijken en bevorder initiatieven die aansluiten bij de nieuwe generatie ouderen.**

Vraag het college om binnen de opgave Wonen en Zorg expliciet aandacht te besteden aan de groep jonge ouderen. Om te anticiperen op de behoeften en wensen van deze groep. En om hen bewust te maken van ouder worden en wat zij daarvoor nu al zouden moeten regelen.

Toelichting

- Het 'sleutelmoment' waarop mensen overwegen met (deeltijd) pensioen te gaan, leent zich om de dialoog aan te gaan over ouder worden. Jonge ouderen met een migratieachtergrond hebben mogelijk andere ideeën.
- De urgentie kan benadrukt worden door erop te wijzen dat veel ouderen pas willen verhuizen op het moment dat ze gezondheidsproblemen krijgen en hun woonsituatie ongeschikt blijkt te zijn. Waarbij het zeer de vraag is of er dan een alternatief voorhanden is.
- Schiedam heeft de ambitie dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig functioneren in de lokale samenleving. Breng dat tot uiting in activiteiten en voorzieningen die aansluiten bij de diverse leefsituaties en leefstijlen van de nieuwe generatie ouderen.

Aanknopingspunt

Begroting 2019

Hierin is aangegeven dat de gemeente inzet op het iedereen bieden van een passende woning en woonomgeving in Schiedam, met sociale ondersteuning en zorg op maat voor kwetsbare mensen. Hiertoe wordt in 2019 gestart met de opgave Wonen en Zorg.

4^e conclusie

Er hangt (te)veel op de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers.

AANBEVELING: ZORG VOOR MANTELZORGERS

Zie erop toe dat mantelzorgers eerder in beeld zijn bij mantelzorgondersteuners.

Vraag het college om inzichtelijk te maken hoe zij hier nu invulling aan geeft. Toets of in de aanpak is geborgd dat mantelzorgers tijdig in beeld zijn, aandacht krijgen en (preventief) worden gekoppeld aan mantelzorgondersteuners.

Toelichting

Zorg dat mantelzorgers eerder in beeld zijn bij mantelzorgondersteuners, zodat deze preventief te werk kunnen gaan en niet – zoals nu – langszij komen als het mis gaat.

Aanknopingspunten

Bestuurs- en beleidsakkoord 2018-2022

Hierin onderstreept de gemeente het belang van een goede ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers. Door de MVS-gemeenten is een Regionale Visie Mantelzorgondersteuning en informele zorg in voorbereiding. Deze doorloopt op dit moment het besluitvormingstraject.

AANBEVELING: VRIJWILLIGERSWERK NIEUWE STIJL

Waardeer en stimuleer de inzet van (jonge) ouderen als vrijwilliger.

Vraag het college om inzichtelijk te maken hoe zij invulling geeft aan het huidige vrijwilligersbeleid. Stel daarbij de vraag of een eigentijdse visie wenselijk is die aansluit bij de ontwikkelingen in de samenleving en de levensloop van mensen.

Toelichting

Nodig jonge ouderen actief uit om vrijwilliger te worden en laat hen tips geven over de invulling ervan. Faciliteer de uiteenlopende vormen van vrijwilligerswerk.

Aankopingspunt

Bestuurs- en beleidsakkoord 2018-2022

De gemeente onderstreept in het het belang van een goede ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers.

TOT SLOT

AANBEVELING: GA EN BLIJF IN GESPREK MET OUDEREN EN HUN HELPERS

Stimuleer elkaar, collegeleden, ambtenaren, samenwerkingspartners om erop uit te gaan en goed contact te houden met de mensen waar het om gaat.

Bestuurlijke reactie ➤

Nawoord rekenkamercommissie ➤

INHOUDSOPGAVE ➤

OVERZICHTSPLAAT ➤

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Bestuurlijke reactie

gemeente
Schiedam

gemeente Schiedam

Stads Kantoor, Stads erf 1
Postbus 1501
3100 EA Schiedam

14 010
schiedam.nl

Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen
T.a.v. de heer drs. W. van Deursen BPM
Postbus 1002
3130 EB VLAARDINGEN

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
Uw brief van	19UIT06111	12 juni 2019
14 mei 2019	Doorkiesnummer	E-mail
	010-2191524	j.simens@schiedam.nl

Onderwerp
Bestuurlijk wederhoor onderzoek Ouderen

Geachte heer Van Deursen,

Op 14 mei 2019 heeft u ons het rapport van uw onderzoek Ouder worden in Schiedam aangeboden voor bestuurlijk hoor en wederhoor. U vraagt ons uiterlijk 11 juni 2019 een reactie op de conclusies en aanbevelingen van het rapport te sturen. Graag voldoen wij met deze brief aan uw verzoek.

U heeft voor de totstandkoming van de rapportage gekozen voor een vernieuwende werkwijze. Het rapport is tot stand gekomen door een intensief participatief traject met diverse stakeholders. In dit traject hebben op uitnodiging van de commissie ook veel ambtenaren geparticipeerd. Naast vrijwel alle beleidsambtenaren van Team Zorg, Welzijn en Sport zijn dit ambtenaren geweest van vrijwel alle andere beleidsafdelingen binnen de gemeente Schiedam.

Wij hebben kennis genomen van uw rapport en willen u in de eerste plaats complimenteren met het resultaat van deze werkwijze. De in het rapport getrokken conclusies en de daarbij gegeven aanbevelingen zijn voor ons dan ook geen verrassing. Integendeel, wij onderschrijven deze conclusies en aanbevelingen. Deze gaan wij een plek geven in ons lopende of nieuwe beleid. Voorbeelden van beleid waar we de aanbevelingen kunnen meenemen worden in deze brief geschetst.

Het hoofdstuk *Conclusies en aanbevelingen* begint met de algemene observatie dat de gemeente Schiedam in haar begroting aangeeft het ouderenbeleid te gaan actualiseren, maar nu geen beleid heeft geformuleerd dat specifiek op ouderen is gericht. Voor zover bekend bij de rekenkamercommissie betekent dit dat er geen aparte nota ouderenbeleid komt, maar dat er vanuit diverse beleidsterreinen ook aandacht aan ouderen in Schiedam wordt besteed bij het actualiseren van het beleid in de komende jaren. Deze conclusie is juist.

De gemeente Schiedam voert al jaren geen doelgroepenbeleid inzake ouderen, maar zogenoemd inclusief beleid voor ouderen. Waar nodig wordt per beleidsterrein bekeken of er specifieke op ouderen gerichte maatregelen gewenst zijn. Wel ligt het accent op beleid voor ouderen per thema vooral in het sociale domein. Waar wenselijk of nodig wordt nauw samengewerkt tussen het sociaal domein en andere afdelingen. Een voorbeeld daarvan is momenteel het Plan van aanpak Langer Zelfstandig Wonen Schiedam waarin een

samenhangende aanpak wordt voorgesteld. Met daarin o.a. als doel meer geschikte woningen met zorg te realiseren voor ouderen.

Zoals u bij de bevindingen constateert richten wij ons al op de thema's die u in de conclusies en aanbevelingen van het rapport benoemt. Deze aanbevelingen nemen we mee binnen lopende uitvoeringsprogramma's, bij de actualisatie van huidig beleid en bij de formulering van nieuw beleid. Te denken valt aan de ontwikkeling van een nieuwe Stadsvisie, vernieuwing van de Visie Sociaal Domein/Wmo-WPG-beleidsnota en de nieuwe Woonvisie. Maar ook aan lopende initiatieven zoals het project Samen Schiedam, de doorontwikkeling van de wijkondersteuningsteams en het project Tegengaan eenzaamheid in Schiedam.

Het bereiken van ouderen is overigens een samenspel met partners in de stad en met de ouderen zelf. In dat kader werken wij samen met DSW, zorgaanbieders en met diverse deelnemers in het project Samen Schiedam. Ondanks deze inspanningen zullen er ouderen zijn die geen gebruik wensen te maken van de mogelijkheden.

Het resultaat van het participatief traject in de vorm van dit rapport biedt wat ons betreft handvatten en aanbevelingen die we bij de actualisatie van het beleid op diverse thema's gaan benutten.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Schiedam,
de secretaris, de burgemeester,

drs. K.D. Handstede

ir. F.B. Minhas, i.b.

Nawoord rekenkamercommissie ➔
Conclusies en aanbevelingen ➔

19UIT06111 Pagina 2 van 2

INHOUDSOPGAVE ➔

OVERZICHTSPLAAT ➔

BESTUURLIJKE REACTIE

Nawoord rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen dankt het college voor haar reactie op het onderzoek Ouder worden in Schiedam. Het doet de Rekenkamercommissie deugd dat het college zich herkent in de thema's die in onze conclusies en aanbevelingen worden benoemd, en dat het college de aanbevelingen meeneemt in uitvoeringsprogramma's, bij de actualisatie van beleid of bij formulering van nieuw beleid.

We wijzen er nog eens op dat het onderzoek tot doel heeft de Schiedamse gemeenteraad te ondersteunen in zijn kaderstellende rol, door inhoudelijke handvatten voor het ouderenbeleid aan te reiken. De aanbevelingen zijn dan ook in eerste instantie aan de gemeenteraad gericht. Als Rekenkamercommissie zijn we ervan overtuigd dat het onderzoek de gemeenteraad kan sterken in zijn rol. We spreken de hoop uit dat de raad het onderzoek op proactieve wijze benut bij het opstellen van kaders voor het beleid van het college, het nemen van besluiten en het volgen van ontwikkelingen die raken aan het welbevinden van ouderen.

Bestuurlijke reactie ➔

Conclusies en aanbevelingen ➔

INHOUDSOPGAVE ➔

OVERZICHTSPLAAT ➔

NAWOORD REKENKAMERCOMMISSIE

Onderzoeksproces en tussenproducten

De rekenkamercommissie heeft zichzelf tot doel gesteld met dit onderzoek de gemeenteraad handvatten te bieden voor haar kaderstellende rol bij het vaststellen van de kadernota's Wmo / sociaal domein en voor flankerend beleid. Het gaat immers om de leefsituatie van oudere inwoners in brede zin.

De hoofdvraag van het onderzoek is als volgt geformuleerd: *In welke mate en op welke wijze geeft de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van (groepen) oudere inwoners in Schiedam en Vlaardingen aanleiding tot specifieke beleidsmatige aandacht, gegeven de algemene doelstellingen van de Wmo 2015?*

De rekenkamercommissie heeft Margot Gerritsen en Jessica van Koert van adviesnetwerk 7Zebra's gevraagd het onderzoek met de rekenkamercommissie uit te voeren. Hierbij is het volgende onderzoeksproces gevolgd. Lees in de bijlagen [de flyer](#) die is gemaakt om betrokkenen te informeren over het onderzoek en hoe zij kunnen meedoen.

Startbijeenkomst

Er is gestart met een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de ambtelijke organisaties van Schiedam en Vlaardingen, het Kenniscentrum MVS en ROGplus op 26 november 2018 waar

gesproken is over het doel en de aanpak van het onderzoek, de doelstellingen, sleutelpersonen die bij het onderzoek betrokken moeten worden en de ontwikkelingen als het gaat om ouderen. Lees in de bijlagen de terugkoppeling van de startbijeenkomst.

Flitsontmoetingen met raadsleden

Op 15 januari 2019 hebben er aan de randen en in de pauze van een reguliere raadsbijeenkomst flitsontmoetingen met raadsleden plaatsgevonden. Hierbij werden raadsleden geïnformeerd over het onderzoek van de rekenkamercommissie en gevraagd naar wat het onderzoek zou moeten toevoegen aan alles wat er al bekend is, of er groep(en) ouderen zijn die in dit onderzoek extra aandacht zouden moeten verdienen, of er zaken in relatie tot ouder worden in Schiedam zijn waar zij met name nieuwsgierig naar zijn, en wat er naar hun idee vastgehouden, versterkt, vernieuwd en verlaten zou moeten worden. Lees in de bijlagen de oogst van de flitsontmoetingen.

Joint Factfindingsbijeenkomst

Nadat het onderzoeksteam feiten, cijfers en informatie over ouderen en ouder worden op een rij had gezet, zijn deze gegevens getoetst en aangevuld tijdens een Joint Factfindingsbijeenkomst op 22 januari 2019. Met als deelnemers: initiatiefnemers,

organisaties die werken met en voor ouderen en de ambtelijke organisatie. In groepen is gesproken over de routes die verschillende groepen ouderen (jonge, eenzame en kwetsbare ouderen) lopen en wat er voor hen vastgehouden, versterkt, vernieuwd en verlaten zou moeten worden. Lees in de bijlagen de terugkoppeling van de Joint Factfindingsbijeenkomst.

Gesprekken met ouderen en hun helpers

In week 7 zijn de onderzoekers en een aantal reporters eropuit gegaan om gesprekken te voeren met ouderen en hun helpers. Met als gespreksmateriaal de Cirkel van Welbevinden is met ouderen gesproken in Activiteitencentrum Beethoven, Soos Blauwhuis en bij de Voedselbank. Bij de Oproepcentrale zijn de onderzoekers in gesprek gegaan met een groep vrijwilligers die ouderen bijstaan door regelmatig bij hen op bezoek te gaan, of ouderen te begeleiden en te vervoeren naar ziekenhuis- of artsbezoek. De reporters hebben hun bevindingen aan het onderzoeksteam teruggekoppeld door middel van reflectieformulieren. In totaal zijn er door 6 reporters 22 formulieren ingestuurd van (groeps)gesprekken. Deze hebben veel waardevolle informatie opgeleverd.

Verdiepingssessie

De onderzoekers hebben een analyse van wat zij geobserveerd, gehoord en gelezen hebben, opgetekend in een ‘ingezonden brief van ouderen aan de gemeenteraad’ en uitgewerkt per leefdomein. Tijdens de Verdiepingssessie op 19 februari 2019 zijn de brief en de analyse getoetst en aangevuld door een groep formele en informele zorgers, ondersteuners, initiatiefnemers en medewerkers van de gemeente. Lees in de bijlagen de terugkoppeling van de Verdiepingssessie.

Eindproduct

De resultaten van het onderzoek zijn beschreven in dit eindproduct. Het concept is voor een reactie voorgelegd aan de ambtelijke organisatie. Vervolgens heeft de rekenkamercommissie haar conclusies en de aanbevelingen aan het eindproduct toegevoegd en is het geheel voor een bestuurlijke reactie voorgelegd aan het college van B&W. Op basis van [de bestuurlijke reactie](#) heeft de rekenkamercommissie [haar nawoord](#) opgesteld.

Bevolkingsontwikkeling
en maatschappelijke opgaven ➔
Conclusies en aanbevelingen ➔

INHOUDSOPGAVE ➔

OVERZICHTSPLAAT ➔

ONDERZOEKSPROCES EN TUSSENPRODUCTEN

TERUGKOPPELING STARTBIJEENKOMST OUDER WORDEN IN SCHIEDAM EN VLAARDINGEN

Over deze startbijeenkomst

De startbijeenkomst van het rekenkameronderzoek naar Ouder worden in Schiedam en Vlaardingen vond plaats op maandag 26 november 2018 van 12.00 tot 13.30 uur in de Lunchkamer van het Stads kantoor Schiedam.

Bij de startbijeenkomst waren de volgende personen aanwezig.

Gemeente Vlaardingen:

- Jelle Gerritse: Coördinator sociaal domein
- Mascha Verloop: Beleidsadviseur sport

Gemeente Schiedam:

- José Simens: Beleidsadviseur zorg en welzijn
- André Hartman: Procesmanager wijkondersteuningsteams (jeugd en wmo)
- Dirk-Jan 't Hoen: Concerncontroller

Kenniscentrum MVS:

- Sylvie Ruiter-Ballijns: onderzoeker

ROGplus:

- Ilse de Jonge: accounthouder gemeenten

Rekenkamercommissie (RKC) Schiedam-Vlaardingen:

- Rob Gilsing: plaatsvervangend voorzitter RKC en lid-rapporteur voor dit onderzoek
- Margot Gerritsen: onderzoeker 7Zebra's
- Jessica van Koert: onderzoeker 7Zebra's

1. Welkom

Rob Gilsing van de RKC heet de aanwezigen van harte welkom. Hij licht toe dat het onderwerp Ouder worden in Schiedam en Vlaardingen met regelmaat door fracties wordt genoemd als interessant onderzoeksonderwerp en al wat langer op het lijstje van de rekenkamercommissie staat. Nu er een aantal momenten op stapel staat waarbij de raden gevraagd wordt kaders te stellen, is besloten dit onderwerp te gaan onderzoeken. Met als doel om de raadsleden bij hun kaderstellende rol te ondersteunen. We willen dit doen door uit te gaan van de leefsituatie van ouderen, deze af te zetten tegen de beleidsvoornemens en -uitvoering en dan te komen tot een aantal punten die we willen meegeven aan de raad.

De RKC heeft creatief advies- en realisatienetwerk 7Zebra's – in de personen van Margot Gerritsen en Jessica van Koert - gevraagd om het onderzoek voor en met de RKC uit te voeren. Vandaag vindt de startbijeenkomst plaats waarbij we de direct betrokkenen vanuit beide gemeenten, uitvoeringsorganisatie ROGplus en het Kenniscentrum MVS graag willen meenemen in het proces dat de RKC voor ogen staat en om alvast inhoudelijk met elkaar uit te wisselen wat er speelt in beide gemeenten, wat er is aan documenten en welke sleutelpersonen er zeker betrokken moeten worden bij het onderzoek.

2. Persoonlijke en inhoudelijke kennismaking

Op de vloer liggen foto's. Iedereen wordt gevraagd twee foto's te kiezen: een die symboliseert hoe het nu is om oud te worden in Schiedam of Vlaardingen en een die het wensbeeld illustreert: hoe zou het straks moeten zijn? Daarmee geeft ieder aan welke richting het wat hem of haar uit zou moeten met en voor ouderen in Schiedam en Vlaardingen.

Nu

- We staan op een kruispunt van belangrijke keuzes: welke kant gaat het op, welke politieke keuzes worden gemaakt? Nu is het een wirwar aan regelgeving, met name verwarrend voor mensen met een beperking.

TERUGKOPPELING STARTBIJeenKOMST OUDER WORDEN IN SCHIEDAM EN VLAARDINGEN

- Er gebeurt van alles, maar de verwijzing naar het aanbod is selectief, er ontbreekt van alles. Het is een ratjetoe.
- Er wordt vooral gestuurd met de portemonnee, op de financiën, vanuit de angst voor groeiende tekorten.
- Veel ouderen zijn inactief. Hier is een wereld te winnen.
- De discussie wordt bepaald door de oudere ouderen.
- Weten we wel hoe het zit, hebben we de behoeften wel goed in beeld?
- Veel ouderen redden het misschien nog wel om thuis te blijven wonen, maar participeren niet.

Toekomst

- Blij ouder kunnen worden > duidelijkheid over bij welke organisatie je als oudere terecht kan.
- Helderheid in het woud aan aanbod en regelingen van alle organisaties, formeel en informeel, korte lijnen.
- Eenduidige verwijzing, overzicht in aanbod. Dat gaat breder dan alleen voor ouderen.
- Mensen worden gezond oud. Ouderen zijn zo lang mogelijk in beweging, actief.
- Ouderen zijn zoveel mogelijk mobiel en durven en kunnen er zelf op uit, zo mogelijk zonder afhankelijk te zijn van bijvoorbeeld de regiotaxi.
- Ouderen kunnen zo lang mogelijk gelukkig thuis blijven wonen, en als ze niet meer zo gelukkig zijn dan wordt dit tijdig door de wijkteams signaleerd. In bepaalde wijken, zoals Zuid in Schiedam, functioneren vertrouwenspersonen om ouderen die niet uit zichzelf deze stappen (durven/willen) zetten als 'toeleider' naar het wijkteam.
- Verbondenheid tussen generaties.

Op de vraag hoever deze beelden van de huidige en de gewenste situatie uiteen liggen, komt naar voren dat dit niet in een jaar geregeld is. Het is nu drie jaar sinds de decentralisaties en het is nog steeds een zoektocht. De extramuralisering heeft enorm veel consequenties. Het is veel en breed. Denk aan de openbare ruimte, woonzorgcombinaties et cetera. De gemeenten zijn in hun denken best ver, maar de aanbieders zijn vooral nog met hun portemonnee bezig. Het is ook een illusie om te denken dat het ooit 'af' zal zijn, het blijft een ontwikkeling, waarbij het belangrijk is om het proces goed in te richten en de beleidsmatige samenhang te blijven zien. Jessica concludeert dat het fundament nog wel wat steviger moet.

Al doorpratend wordt duidelijk dat dit onderzoek goed van pas komt in beide gemeenten. In Schiedam wil de raad actualisatie van het beleid voor ouderen en in het raadsprogramma Vlaardingen staat hier ook een passage over in.

Voor het onderzoek wordt nog meegegeven:

- a. Betrek niet alleen ouderenbonden, maar geef ook ouderen zelf een stem.
- b. Het kenniscentrum heeft een eigen internetpanel in Schiedam en Vlaardingen en verzamelt ook data van derden, zoals bijvoorbeeld van de GGD.
- c. Coördinerend wethouder Schiedam voor ouderen is Patricia van Aaken. In Vlaardingen is dit Jacky Silos.
- d. Schiedam denkt na over gebruik van VN-verdrag voor mensen met een beperking in vormgeving beleid.
- e. Het zou mooi zijn als dit onderzoek de behoeften van ouderen in beeld gaat brengen, zodat er politieke keuzes gemaakt kunnen worden op basis van gegevens en data, niet op basis van emoties.
- f. De oudere, of de Schiedammer/Vlaardinger bestaat niet.
- g. Bij ouderen heb je ook te maken met verschillende generaties. De opkomende generatie ouderen is van de babyboom-generatie. Dit is een groep die stevig in het leven staat. We moeten goed gebruik maken van de kwaliteiten van deze ouderen.
- h. Het is handig als de gemeenteraden weten wanneer ze kaders moeten gaan stellen op diverse onderwerpen en gebruik kunnen maken van de inzichten uit dit onderzoek.

TERUGKOPPELING STARTBIJEENKOMST OUDER WORDEN IN SCHIEDAM EN VLAARDINGEN

- i. De gemeente Rotterdam is haar ouderenbeleid aan het actualiseren en heeft daartoe ook een inventarisatie van de leefsituatie van ouderen gemaakt.
- j. In Vlaardingen is een onderzoek geweest naar het woningaanbod. Dit blijkt de komende 15 jaar op peil te zijn, maar de verdeling over de stad is niet optimaal: daar waar de vergrijzing toeslaat ontbreekt het aan voorzieningen.
- k. In Vlaardingen zijn voor de zomer van 2018 met hulp van het bureau Six Fingers uit Eindhoven door de ambtelijke organisatie verhalen opgehaald uit de samenleving over het thema eenzaamheid. Het hele team Sociaal Domein is toen drie dagen de stad ingetrokken en heeft zo'n 600 verhalen opgehaald. Dat heeft goed gewerkt.
- l. In Vlaardingen is of wordt nagedacht over de 'next generation'-woonwijk.

3. Opzet van het onderzoek

Gevraagd naar een eerste reactie op het plan van aanpak dat 7Zebra's heeft opgesteld voor de uitvoering van dit onderzoek, komen de volgende reacties:

- Het is nogal allesomvattend. Gaat dat lukken of moeten er op voorhand keuzes gemaakt worden?
- Het is best ingewikkeld om te focussen op 1 groep. Je kunt het heel breed maken en bijvoorbeeld ook het armoedebeleid erbij betrekken, maar wat gaat dat toevoegen?
- Vanuit sport is het een relevante groep met het oog op voldoende bewegen.
- Twijfels of dit onderzoek ervoor gaat zorgen dat er meer urgentie aan ouderen wordt toegekend, anders dan de noodzaak om het financieel beheersbaar te houden.
- Het is een actueel onderwerp, er wordt al nagedacht over de aanbesteding Wmo voor 2020.
- Zorg dat de raad goed weet wat ze kan verwachten en breed betrokken wordt.
- Dergelijk onderzoeken zijn door de RKC ook uitgevoerd bij de start van de decentralisaties. Dat gaf wel een duidelijk beeld bij de raad over wat er op hen afkwam. Het overzicht is belangrijk voor iedereen.
- Er zijn geen normen opgenomen bij de onderzoeksvragen, dat leidt tot een omgekeerde vraagstelling en kan een veelheid aan zaken naar boven halen.

Jessica licht toe dat we de raadsleden graag willen betrekken. Het idee is om dit te doen in de vorm van 'flitsontmoetingen' waarbij de onderzoekers en RKC een tafel inrichten tijdens een raadsvergadering en voor en na de vergaderingen en tijdens de pauzes met raadsleden in gesprek gaan over waar zij benieuwd naar zijn of waar zij zorgen om hebben als het gaat om ouderen in hun gemeente. Vooralsnog staat 15 januari 2019 gepland voor flitsontmoetingen in Schiedam (rondom het Stadserf). Met de griffie van Vlaardingen moet nog een gelegenheid worden geprikt.

Belangrijk is het uitgangspunt dat we starten vanuit de leefwereld van ouderen: hun leefsituatie, hun ervaringen. Dat vertrekpunt wijkt af van wat gebruikelijk is in RKC-onderzoek, namelijk dat vertrokken worden vanuit bepaalde beleidsdomeinen. We confronteren de leefwereld van ouderen in dit onderzoek wel met de beleidsdomeinen.

De ambitie is om de raadsleden een overzichtelijk en visueel aantrekkelijk document in handen te geven over het Ouder worden in hun gemeente. Als onderzoekers gaan we ervan uit dat alles er is. Alle informatie gaan we heel gestructureerd bijeenbrengen en ontsluiten. Dat willen we in een korte periode voor elkaar krijgen, zodat de documenten in juni 2019 door de gemeenteraden behandeld kunnen worden.

De komende tijd gaan we aan de slag met het ordenen van doelstellingen en informatie over hoe er invulling wordt gegeven aan die doelstellingen. Ook worden feiten en cijfers over ouder worden op een rij gezet. Tijdens de eerste Joint Factfindings-bijeenkomst willen we dit overzicht graag aan jullie laten zien en bespreken of het klopt en compleet is. En over welke groepen ouderen we meer willen weten. Vervolgens is er een periode om gesprekken te voeren met vertegenwoordigers van deze groepen ouderen en ouderen zelf. Vervolgens gaan we tijdens de tweede bijeenkomst dieper in op de routes

TERUGKOPPELING STARTBIJEENKOMST OUDER WORDEN IN SCHIEDAM EN VLAARDINGEN

die de onderscheiden groepen ouderen lopen. We gaan na wat er daarbij goed gaat en waar er ruimte is voor verbetering.

4. Belangrijke data

Eerste bijeenkomst: **dinsdag 22 januari 2019**. Van 9.00 – 12.30 uur in Schiedam en van 14.00 – 17.30 uur in Vlaardingen. Genodigd zijn contact- en sleutelpersonen van binnen en buiten de gemeente. Het laatste uur van elke bijeenkomst is er een open inloop waarop iedereen welkom is om een bijdrage te leveren.

Op **13 februari 2019** hebben wij als zebra's gepland om een dag gesprekken te gaan voeren met (vertegenwoordigers van) ouderen in Schiedam en Vlaardingen. Het zou geweldig zijn als jullie vanuit jullie organisaties kunnen aansluiten en ook gesprekken willen gaan voeren op basis van door de zebra's ontwikkeld gespreksmateriaal. Dat kan op die datum maar ook op een ander moment in week 7 (11 t/m 17 februari 2019).

Tweede bijeenkomst: **dinsdag 19 februari 2019** 13.00 – 16.00 uur in Schiedam en **woensdag 20 februari 2019** 13.00 – 16.00 uur in Vlaardingen

5. Profielen van ouderen

In het onderzoek zal er een aantal groepen ouderen uitgelicht worden. Dit kunnen ouderen zijn waar men zich zorgen over maakt of waar men benieuwd naar is. Tijdens de eerste bijeenkomst zullen we een voorstel voor een aantal profielen doen die aan de RKC worden voorgelegd. Jessica vraagt of er gelet op cijfers en ontwikkelingen speciale groepen zijn waar de focus op gelegd zou moeten worden. Hier is het volgende over aangegeven.

- a. Mensen met dementie: er is sprake van een enorm toename van het aantal mensen met dementie en de prognoses zien er zorgwekkend uit. Er is zorg over de groeiende groep dementerende ouderen, zeker gezien de context van extramuralisering.
- b. Turkse en Marokkaanse ouderen. Deze waren in het meest recente Woningbehoefteonderzoek nauwelijks vertegenwoordigd.
- c. Laaggeletterdheid: van de groep laaggeletterden weten we niet zoveel.
- d. Mensen met een licht verstandelijke beperking: een groeiende groep.
- e. Er is weinig inzicht in de behoeften van specifieke groepen ouderen.
- f. Er is weinig zicht op de vitale ouderen, hoewel hier wel wat over bekend is.
- g. Eenzaamheid is een thema dat ook bij ouderen speelt. In het onderzoek Leefbaarheid en Veiligheid is daar wel naar gevraagd.
- h. Er wordt ondersteuning gevraagd uit het netwerk van de oudere, maar hoe realistisch is dat, wat kan je nog vragen? Mantelzorg is een thema.
- i. Wellicht aandacht nodig voor de LHBT-ouderen?

6. Aan de slag?!

Jessica vraagt of de deelnemers bereid zijn met de zebra's en de RKC op te trekken in dit traject. Hierop komt de vraag of het mogelijk is concreter te maken wat dit gaat kosten aan tijd en inzet. Margot geeft aan dat het idee is dat de zebra's op basis van beschikbare documenten een eerste overzicht maken van de doelstellingen en de wijze waarop daar invulling aan gegeven wordt. We hopen dat de inzet en tijd die we vragen vooral de tijd zal zijn die gepaard gaat met de twee bijeenkomsten met nog enige tijd ter voorbereiding en na afloop. En daarnaast zou het geweldig zijn als de deelnemers en/of hun collega's bereid zijn om met elkaar een aantal gesprekken te gaan voeren in de samenleving. Het zou ons voor nu enorm helpen als er op de flipovervellen kan worden aangegeven wat de bron c.q. vindplaats is van doelstellingen ten aanzien van ouder worden in de twee gemeenten en wat de sleutelpersonen zijn binnen en buiten de gemeentelijke organisaties die we zouden moeten betrekken bij de bijeenkomsten.

Er wordt aangegeven dat het handig zou zijn als de deelnemers iets in handen krijgen waarmee zij hun collega's kunnen informeren over het onderzoek en de wijze waarop zij

TERUGKOPPELING STARTBIJEEENKOMST OUDER WORDEN IN SCHIEDAM EN VLAARDINGEN

daar hun bijdrage aan kunnen leveren. 7Zebra's zal hiervoor zorgen.

Gezien de politieke situatie in Vlaardingen wordt aangegeven dat het goed zou zijn te weten of dit onderzoek past binnen het raadsprogramma. Dat programma vormt het kader voor de werkzaamheden van de ambtelijke organisatie. De RKC zal de relatie leggen naar de griffie, ook om af te stemmen wanneer er flitsontmoetingen met de raadsleden kunnen plaatsvinden.

Vanuit Schiedam wordt aangegeven dat zij onlangs twee startbijeenkomsten hebben gehouden met externe partijen. Dit maakt hen wat huiverig om deze partijen nu wederom te vragen aan te sluiten bij een bijeenkomst. Het is belangrijk voor deze partijen de context van de bijeenkomsten helder te schetsen.

7. Afronding

Rob Gilsing bedankt de deelnemers voor hun inbreng en kijkt uit naar het onderzoek. Van deze bijeenkomst wordt een terugkoppeling opgesteld die aan de deelnemers wordt voorgelegd met het verzoek aan te vullen of te verduidelijken.

Bijlagen:

1. Overzicht van de bron c.q. vindplaatsen voor doelstellingen Ouder worden van de gemeenten Schiedam en Vlaardingen
2. Overzicht sleutelpersonen per leefdomein: binnen en buiten de gemeentelijke organisatie, formele en informele ondersteuning, uit te nodigen voor de factfindingsbijeenkomst
3. Toelichting op de de leefdomeinen aan de hand van de Cirkel van Welbevinden die we zullen ontwikkelen om de gesprekken met (specifieke groepen) ouderen te gaan voeren.

Rekenkamercommissie

Schiedam-Vlaardingen

Commissie voor beleidsonderzoek

18 januari 2019

Ouder worden in Schiedam

OOGST Flitsontmoetingen met raadsleden op 15 januari 2019

UITNODIGING voor het vervolg

- Kom naar de open inloop om beelden over de praktijk aan te scherpen
Dinsdag 22 januari 2019, 11.30 – 12.30 uur, in de Oude Bibliotheek in het Stadskantoor
- Geef je op als reporter om in week 7 (maandag 11 t/m zondag 17 februari) gesprekken te voeren met ouderen, voorzien van materiaal en instructie
Aanmelden kan via de griffie: griffie@schiedam.nl

OOGST FLITSONTMOETINGEN

Al pratend met raadsleden over ouder worden in Schiedam, kwam er op 15 januari een keur aan onderwerpen en invalshoeken langs. We hebben ze gebundeld in de bijlage.

OPEN INLOOP

Tijdens de ontmoetingen werd van verschillende kanten aangegeven dat het hebben van een ‘totaalplaatje’ belangrijk is. De feiten en cijfers uit eerder onderzoek op een rij. Kwantitatieve en kwalitatieve informatie samengebracht. En een onafhankelijke blik op hoe het gaat in de praktijk.

Tijdens een Joint Factfinding-bijeenkomst met genodigden gaan de onderzoekers zich een scherper beeld vormen over ouderen en oud worden in Schiedam. Inclusief de groepen ouderen met wie gesproken moet worden over een bepaald onderwerp.

De open inloop is bedoeld om dat beeld te delen, te toetsen en te verrijken.

- Aarzel niet om op 22 januari tussen 11.30 en 12.30 uur binnen te lopen in de Oude Bibliotheek in het Stadskantoor.

REPORTER

Op 15 januari deden raadsleden suggesties voor gesprekken over oud worden in Schiedam. Niet alleen met ouderen, maar juist breder met ‘de samenleving’. In dit onderzoek is daarin voorzien. De insteek is om met elkaar doelgericht op pad te gaan en mensen uit te nodigen om daar waar ze zijn hun verhaal te vertellen. Zo komen de grootste kansen en belangrijkste zorgen in beeld. Verschillende raadsleden gaven tijdens de Flitsontmoetingen al aan graag mee te willen doen.

- Geef je op bij de griffie. Bedenk dat je reporter kunt zijn op een hele ‘lichte’ manier, bijvoorbeeld door - als je toch mensen spreekt of dat van plan bent te doen - hen bepaalde thema’s en vragen voor te leggen. De onderzoekers geven alle reporters materiaal in handen met een toelichting hoe je te werk kunt gaan.

WAARDE**Wat zou dit onderzoek moeten toevoegen aan alles wat al bekend is?**

1. Vergrijzing treedt op in versneld tempo. Hoe kunnen wij ons als Schiedam hierop goed voorbereiden?
2. Het moet inhoudelijk wat opleveren
3. Er zou gekeken moeten worden of het teweegbrengen van dergelijke veranderingen effectiever kan door het aanspreken van een andere groep dan de doelgroep. Denk hierbij aan bewustwordingscampagnes onder niet-ouderen
4. Werken de routes goed genoeg samen om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen en de juiste zorg te bieden?
5. De vereenzaming in kaart brengen. En de wereld van Ehealth
6. Welke rol technologie kan spelen, (bij eenzaamheid)
7. Andere manieren om zorg te betalen. Inzet op wijkteams en netwerken > inzicht in huidige financiering

DOELGROEP**Zijn er groep(en) ouderen die in dit onderzoek extra aandacht verdienen?**

1. Groepen op het randje van thuis wonen en zorgbehoevend zijn; nog “te goed” voor een verzorgingshuis
2. De thuiswonende groep met meer en minder aanloop – eenzaam
3. (Klein)kinderloze ouderen
4. Met name de groep ouderen met een klein sociaal netwerk en gezondheidsproblemen verdienen meer aandacht
5. Vitale ouderen: hoe zijn zij bezig met hun netwerk voor de volgende fase?

FOCUS**Zijn er bepaalde zaken in relatie tot ouder worden in Schiedam waar u met name nieuwsgierig naar bent?**Regie over eigen leven

- Het is belangrijk om oog te hebben voor diversiteit
- Ouderen die nog niet erg genoeg zijn voor een tehuis, maar wel eenzaam en hulpbehoevend, vallen nu tussen wal en schip

Wonen

- Bij bestrijden van eenzaamheid is de gebouwde omgeving belangrijk
- Woonsituatie in relatie tot veiligheid

Gezondheid

- Ziekte en handicap in relatie tot meedoen
- Tekorten thuiszorg zorgen voor extra kwetsbare groep thuiswonenden
- Ondersteuning mantelzorg erg belangrijk

Sociale relaties

- Zijn mensen zich ervan bewust dat een netwerk belangrijk is, juist omdat verzorging niet vanzelfsprekend is?
- Ouderen zitten soms in een netwerk met mensen die zelf ook ondersteuning nodig hebben

Activiteiten

- Vrijtijdsbesteding in relatie tot communicatie: weten wat er is aan mogelijkheden

Mobiliteit

- Weten wat de vervoersbehoefte is

Financiën

- Hoe kunnen we potten ontschotten om ouderen langer en gezonder thuis te laten wonen (vanuit het perspectief van de gemeente)?
- De groep 55+’ers is belangrijk in verband met de armoedeval

ANALYSE

Als u zich verplaatst in (groepen) ouderen, wat zou Schiedam dan volgens u moeten vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten?

Vasthouden

- Vrijwilligerswerk door ouderen
- Beatrixpark, Binnenstad, Rondvaart

Versterken

- Veerkracht en zelfmanagement van ouderen
- Bewegen (veel effect)
- Gezonde leefstijl interventies
- Aanpak eenzaamheid
- Hoe is het nu? Hoe kan het beter?
 - o onder migranten
 - o m.n. onder alleenstaande mannen
 - o creëren van ontmoetingsplaatsen
- Bejaardenhuizen revitaliseren omdat het gat tussen verpleeghuizen en thuiszorg te groot is en bovendien niet alle ouderen persé zelfstandig willen blijven wonen. Gevoegd bij het feit dat veel kinderen en andere familieleden niet meer in de nabijheid wonen
- Oud en jong koppelen zoals J&S
- Sociale interactie
- Omgang met technologie > versimpelen
- Zorg persoonsgericht
- Beter OV, speciaal bij woningen waar senioren wonen. Bijv Beethovenflat
- Voorlichting aan senioren over het financieren van (duurzame) aanpassingen in hun woning
- Informatie over waar je terecht kunt voor ontmoeting, ondersteuning, hulp

Vernieuwen

- Inzetten talenten en kwaliteiten ouderen
- Woonvormen
 - o Gemengd wonen
 - o Woongroepen
 - o Studentenkamers voor ouderen
 - o Jong en oud bij elkaar laten wonen
- Andere vormen van zorg
- Wat betekenen andere vormen van wonen en zorg voor de financiering?
- Ecosystemen waarbij zorg meer verweven wordt met de maatschappijk met focus op de burger; gezondheid, goede zorg en eigen regie. De overheid heeft een verbindende rol
- Openbare ruimte
 - o Bestrating
 - o Verkeerslichten voor voetgangers langer op groen
- Frisse kleuren in Frankeland
- Buslijn bij de Beukenhof
- Maak gebruik van de nieuwste technologieën
- Beeldcommunicatie

- “Dating site” nieuwe opa/oma
- Kinderen steunen om met hun ouders te praten over de toekomst
- Rek vinden in de regels, bijvoorbeeld om het interessant te maken om te verhuizen naar een kleinere woning

Verlaten

- Betuttelen
- Voor ouderen praten
- Starre regels
- Eenzaamheid alleen koppelen aan ouderen; juist jong en oud koppelen
- Denken in doelgroepen in plaats van community; oud, jong is niet belangrijk. Het gaat erom dat je met elkaar iets doet

SUGGESTIES

Wat wilt u voor dit onderzoek meegeven?

1. Hoe denken de kleinkinderen?
2. Ervaringen Stadsveteranen (Amsterdam) > verhalend onderzoek naar woonwensen van senioren in de stad
3. Gesprekken met:
 - WOT-teams (per wijk)
 - Cliëntenraden verzorgingshuizen
 - Thuiszorg
 - Mantelzorgers
 - Ontmoetingshuis De Weerklank (Groenord); ieder dinsdag Soos
 - Ontmoetingscentrum De 5 Molens
 - Soos Blauwhuis
 - Frankeland
 - Argos
4. Bewonersinitiatieven betrekken:
 - De Buurtvrouw (Schiedam West)
 - De Buren van Oost
5. Gesprekken voeren over SAMENleven: hoe houden we ouderen in de community? Hoe maken we mensen ervan bewust, dat het belangrijk is om te investeren in de gemeenschap, een netwerk, ook als ze niet willen, het niet in hun aard ligt?
6. Gesprekken met ouderen over het belang van vooruit kijken, anticiperen, ookal wordt hun horizon steeds korter

OUDER WORDEN IN SCHIEDAM

Onderzoek van de Rekenkamer Schiedam-Vlaardingen

TERUGKOPPELING Joint Factfindingbijeenkomst op 22 januari 2019

UITNODIGING voor het vervolg

- Doe mee als reporter om in week 7 (maandag 11 t/m zondag 17 februari) gesprekken te voeren met *kwetsbare ouderen*: ouderen die thuis wonen met zorg. De onderzoekers maken een PraatPlaat en een instructie waar je mee op pad kunt. De bevindingen brengen we in tijdens de Verdiepingssessie. Het gespreksmateriaal mailen we in de week van 4 februari aan alle deelnemers en genodigden aan de factfindingbijeenkomst.
- Kom naar de Verdiepingssessie over *kwetsbare ouderen* en/of of attendeer anderen hierop in jouw omgeving die uit de praktijk weten hoe deze groep het ouder worden beleeft. De sessie is op dinsdag 19 februari 2019, 13.00 – 16.00 uur op een locatie in de Schiedamse samenleving. Aanmelden kan bij de griffie van Schiedam: griffie@schiedam.nl

JOINT FACTFINDINGBIJEENKOMST

Zo'n 35 deelnemers bogen zich in de Hagazaal van het Stads kantoor met elkaar over een aantal vragen over Ouder worden in Schiedam. In deze terugkoppeling:

- lees je wat er volgens de deelnemers vastgehouden, versterkt, vernieuwd en verlaten zou moeten worden. Om te bevorderen dat ouderen – in het bijzonder eenzame, kwetsbare en jonge ouderen – de wegen kunnen vinden om mee te doen in de samenleving;
- zie je wat hierop is aangevuld door de mensen die naar de open inloop kwamen;
- vertellen we naar welk eindproduct de onderzoekers toewerken met de rekenkamercommissie;
- schetsen we het vervolgproces, waar je zelf een actieve rol in kunt gaan vervullen.

DE WANDELKAART – hoe lopen ouderen hun routes door de samenleving?

In het onderzoek naar Ouder worden in Schiedam gebruiken we de Wandelkaart om met elkaar een scherp beeld te krijgen van de routes die verschillende groepen ouderen door de samenleving lopen. Daarmee laten we de gemeenteraad zien hoe het gaat met de zelfredzaamheid en participatie van ouderen in de samenleving en hoe deze ambitie beleidsmatig ondersteund zou kunnen worden.

Tijdens de factfinding is de deelnemers gevraagd de al verzamelde feiten en cijfers aan te vullen en relevante bronnen aan de onderzoekers door te geven. Zij verwerken de aanvullingen in het eindproduct.

- **Laaggeletterdheid > moeite met lezen, schrijven, rekenen.** Zo'n 1 op de 6 Schiedammers is laaggeletterd, dat is meer dan 16% van de Schiedamse bevolking. Laaggeletterdheid is ook in de gezondheidszorg een groot probleem: mensen die niet weten hoe ze medicatie moeten toepassen. De gemeente organiseert in de context van 'Samen Schiedam 2019-2020' thematafels. De thematafel Veerkracht staat in het teken van taalvaardigheid en financiële zelfredzaamheid van Schiedammers, als basisvoorwaarden voor talentontwikkeling, zelfredzaamheid en eigen regie. De groep Schiedammers met een migratieachtergrond krijgen extra aandacht.
- **Gevaarheid.** Schiedam is een regenbooggemeente. Het streven is een stad waarin mensen zich vrij voelen om zichzelf te zijn, ongeacht afkomst, sekse, huidskleur, religie en seksuele identiteit. De gemeente wil zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de LHBTI-gemeenschap versterken door middel van interactie. Sinds 2015 wordt jaarlijks de Jillis Bruggeman Penning uitgereikt aan een organisatie of persoon die voorop gaat in de strijd tegen discriminatie en vervolging op basis van seksuele identiteit. Voor ouderen zijn er verschillende initiatieven. Zo organiseert Soos Blauwhuis (burgerinitiatief voor en door senioren) maandelijks een Roze Café en de Frankelandgroep de Roze Salon. De verbinding naar senioren uit andere culturen is ook hier een aandachtspunt, juist omdat het taboe vaak nog groter is.
- **Technologie > e-health, domotica.** Over de ontwikkeling van nieuwe woon-zorgtechnologie en de mogelijkheden die dit biedt voor senioren is niet gesproken.

INZOOMEN – wat weten we over drie profielen van ouderen? En wat willen we vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten?

Raadsleden gaven in ontmoetingen aan dat in dit onderzoek drie profielen van (groepen) ouderen extra aandacht verdienen. Op deze groepen zoomden we in tijdens de factfindingbijeenkomst:

- eenzame ouderen – mensen die het ontbreken van (de kwaliteit van) relaties of contacten als een gemis ervaren;
- kwetsbare ouderen die thuis wonen met zorg - bijvoorbeeld dementerende ouderen;
- jonge ouderen – senioren in de 3e levensfase.

Aan de hand van de wandelkaart brachten deelnemers in kaart wat er feitelijk gebeurt:

- hoe komt de Schiedamse gemeenschap deze groepen ouderen op het spoor?
- wat doet de gemeenschap voor deze groep ouderen: welk aanbod hebben gemeente en andere partijen/initiatiefnemers, hoe communiceren zij daarover en wat is het effect ervan?

Vervolgens bogen deelnemers zich, met hun adviespet op, over de vraag wat we moeten vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten. Hieronder zijn de uitkomsten weergegeven.

Eenzame ouderen

In Schiedam gebeurt van alles op het gebied van eenzaamheidspreventie. De aandacht voor eenzaamheid en de wijkgerichte aanpak moeten we vasthouden met oog voor diversiteit (cultureel, seksueel). Het huidige aanbod moet vooral blijven en de ondersteuning van initiatieven. We moeten blijven inzetten op voorlichting over wat er is aan activiteiten en social media blijven benutten. De huidige activiteiten moeten we versterken. WijkConnect kan daarin een rol spelen: mensen verbinden in de wijken. Waarbij de samenwerking tussen initiatieven onderling verterkt kan worden. Versterking richt zich ook op:

- het betrekken van zorgverleners. In contacten met ouderen kunnen zij gevoelens van eenzaamheid signaleren en bespreekbaar maken.
- de sociale betrokkenheid in de wijken, het versterken van de netwerken waarbinnen sociale controle kan plaatsvinden (gaat het nog goed met deze meneer of mevrouw?). Sociale aanjagers zijn cruciaal. De wijkteams kunnen een rol vervullen door de netwerken zichtbaar te maken, te laten zien wat er is voor ouderen, zodat zij de aansluiting vinden bij mensen om hen heen.

- mensen verleiden, prikkelen om erop uit te gaan, bijvoorbeeld naar een ontmoetingscentrum.
- het combineren van wonen en zorg op een manier die betaalbaar is.
- Begeleidende vervoersservice.
- Boodschappenmaatje.
- Versnellen procedures.
- leren van elkaar, door wijkinitiatieven te delen.

De vernieuwing moet gezocht worden in de manier waarop we met ouderen omgaan:

- er met elkaar bij stilstaan dat eenzaamheid een maatschappelijk probleem is.
- nieuwe netwerken / verbindingen maken tussen de professionals en bewoners(initiatieven).
- zorgen dat ouderen gemakkelijk het huis uitkunnen, mobiel zijn doordat:
 - o het OV net als voorheen gratis is
 - o de RET ook 's avonds rijdt in Groenord
 - o er geen financiële drempels zijn om deel te nemen aan een activiteit.

Als professionals moeten we ons bureau verlaten! In contact komen en blijven met ouderen en de mensen die met hen optrekken. En we moeten af van regels die initiatieven beperken.

Kwetsbare ouderen

Wat we moeten vasthouden is het Pluswonen, de Buurtcirkel en het WOT (Wijkondersteuningsteam) dat verbindingen legt tussen organisaties. De vele ingangen zie er zijn moeten we vasthouden, de bestaande netwerken, de stedelijke thematafels.

Wat versterkt zou moeten worden is:

- actief op zoek gaan naar kwetsbare ouderen! Mensen die zelden nog hun huis uitkomen. Mantelzorgers die overbelast raken.
- de huis aan huis aanpak om achter de voordeur in contact te komen met ouderen. In die persoonlijke bezoeken kan het aanbod worden aangereikt. Het initiatief om jaarlijks een bezoek te brengen aan 75+'ers in plaats van nu bij 80.
- gratis haal- en brengservice.
- verbindingen tussen het aanbod dat er is en de instanties die er zijn. We moeten de samenhang verbeteren, organisaties bekend maken aan elkaar, een netwerkorganisatie optuigen.
- het bestaande aanbod is vooral tijdens kantooruren, niet in het weekend of avond: ruimere openingstijden!
- mensen over een drempel helpen door hen te introduceren bij een activiteit.
- letterlijk drempels slechten in de buitenruimte en openbare gebouwen.

Vernieuwing is gewenst als het gaat om:

- in de nabijheid van ouderen te signaleren waar behoefte aan is. Ontmoetingsplekken in complexen, flatcoaches/huismeester nieuwe stijl (professioneel, of semi-professioneel).
- een specifiek aanbod voor allochtonen en hoger opgeleiden en allochtonen.
- het huidige aanbod aan vrijwilligerswerk, dat moet worden gewijzigd.
- kleinschalige woonvormen.
- het verbinden van jong en oud.
- in gesprek gaan met de nieuwe generatie ouderen over hun behoeften.

De ingewikkelde regels en subsidieaanvragen moeten we verlaten. We moeten bovendien af van de eenzijdigheid van het aanbod voor een beperkte groep ouderen.

Jonge ouderen

Wat we moeten vasthouden is het vraaggericht ontwikkelen van voorzieningen en activiteiten. Belangrijk is dat deze groep de eigen netwerken vasthoudt, de ontmoetingscentra benut. Een aantal zaken moeten we versterken:

- de 'opvolging' van de huidige organisaties.
- de netwerken zo 'ombouwen' dat we invulling kunnen geven aan levensloopbestendigheid.

- controle/evaluatie op het maatschappelijk effect van initiatieven waar subsidie aan is gegeven.
- geld bewuster inzetten als stuurmiddel in relatie tot participeren.
- 60+'ers actief vragen om vrijwilligerswerk te doen.

Vernieuwing is gewenst als het gaat om:

- samenwerken tussen de verschillende aanbieders. We moeten die samenwerking stimuleren, de belemmeringen opheffen die de verschillende manieren van bekostigen met zich mee brengen.
- een inclusieve stad zijn met respect voor ieders achtergrond/wensen.
- het creëren van een 'nieuwe organisatie' vrijwilligers. Daar hoort een andere vorm bij van het besturen van zo'n organisatie.
- de invalshoek om preventief inzetten meer leidend te laten zijn dan de kosten.
- Aanpak leeftijdsdiscriminatie.

Wat we moeten verlaten is minder in hokjes denken, gevoed door de financiering. De gemeente moet het 'lean' denken loslaten en faciliteren.

OPEN INLOOP – wat werd aangevuld op de oogst?

Tijdens de open inloop, aansluitend op de factfindingbijeenkomst, werd het volgende aangevuld.

- Veiligheid: uitbreiding organiseren van preventiebijeenkomsten voor senioren en veiligheid. Aandacht voor babbeltrucs, geld opnemen, pincodes, huiselijk geweld, niet iedereen vertrouwen aan de deur, digitale veiligheid.
- Communicatie: a) desk ouderenvraagstukken bij de gemeente, b) whatsapp groep opstarten via WOT in de wijken, c) in plaatselijke media meer informatie van de gemeente, d) aandacht voor laaggeletterdheid op momenten dat belangrijke informatie wordt verstrekt, denk aan huurachterstand. Denk na over alternatieve communicatievormen, bijvoorbeeld een 'pratende briefkaart' sturen > bij het openklappen an de kaart komt de pratende mededeling.
- Verbinding: jong en oud op meerdere vlakken verbinden. a) startend op de werkvloer i.v.m. kennisoverdracht, b) gemengde woonvormen > groep mantelzorgers van 50-75 jaar is enorm aan het opdrogen, c) begrafenisonder-nemingen meenemen in eenzaamheidsbestrijding.

EINDPRODUCT -waar werken we naartoe?

We werken toe naar een 'ingekleurde routekaart' voor Schiedam, waarop raadsleden het totaalplaatje kunnen zien ten aanzien van ouderen en oud worden in hun gemeente. Hierin staan feiten en cijfers over aantallen ouderen in de verschillende wijken, ambities en doelen op de verschillende leefgebieden, aanbod op hoofdlijnen aan voorzieningen en regelingen, beschikbare feiten en cijfers over gebruik en waardering. En een doorkijkje naar ontwikkelingen: demografisch, sociaal-economisch.

Op die kaart zoomen we in op drie specifieke profielen van ouderen: jonge ouderen, eenzame ouderen en kwetsbare ouderen. Daarbij nemen we verschillende aspecten mee die van invloed kunnen zijn op 'meedoen': migratieachtergrond, geaardheid (LHBTI), technologie (woon/zorgtechnologie/e-health), armoede (weinig geld), communicatie (laaggeletterdheid). We focussen in het bijzonder op kwetsbare ouderen omdat raadsleden zich over deze groep de grootste zorgen maken. Het gaat hier om de grenzen van zelfredzaamheid.

HET VERVOLG: GESPREKSRONDE EN VERDIEPINGSSESSIE

In week 7 – de week van 11 tot en met 17 februari - gaan we in gesprek met kwetsbare ouderen, hun mantelzorgers en hun helpers over hun welbevinden. We vragen jullie en raadsleden om net als wij (het onderzoeksteam) gesprekken aan te knopen. Voorzien van gespreksmateriaal, waardoor het inpasbaar is in (reguliere) contacten die jullie hebben met ouderen. We hopen hierbij ook inzicht te krijgen in andere culturen dan de

Nederlandse. We zullen jullie op korte termijn voorzien van een praatplaat met de Cirkel van Welbevinden, een instructie en een format voor verslaglegging/reflectie.

OUDER WORDEN IN SCHIEDAM OF VLAARDINGEN

WONEN > ZO LANG MOGELIJK PRETTIG EN ZELFSTANDIG KUNNEN WONEN
 Woonplek Waar woont u, in welke buurt/wijk? Wilt u daar blijven wonen?
 Woonomgeving Bent u tevreden met hoe u woont?
 Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?
 Veiligheid Voelt u zich veilig in en om het huis, in uw buurt?
 Communicatie Kent u terecht bij mensen om u heen?
 Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

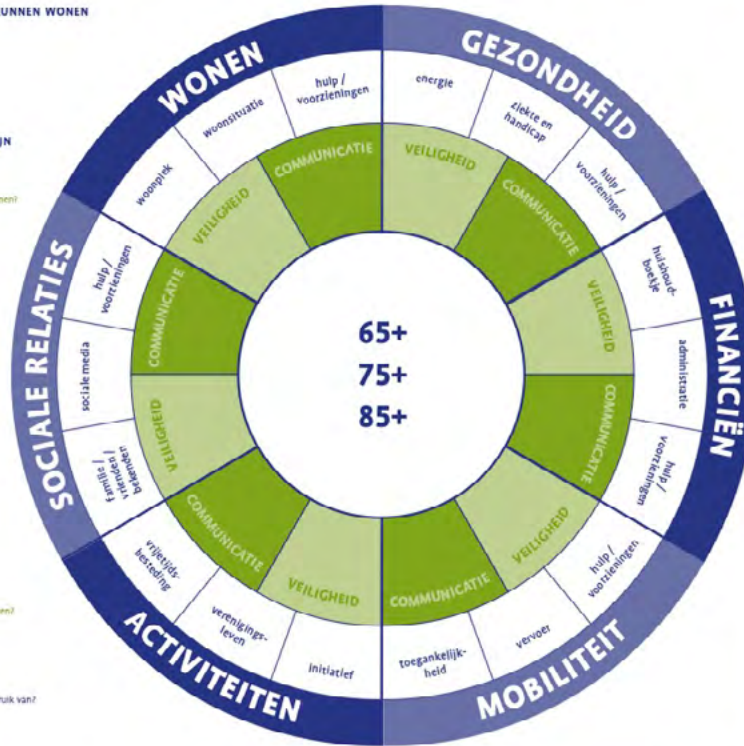
LICHAMELIJKE EN GEESTELIJKE GEZONDHEID > GEZOND ZIJN
 Energie Heeft u voldoende energie om voor uzelf (en uw naasten) te zorgen?
 Ziekte en handicap Zijn er anderen die u helpen?
 Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?
 Veiligheid Durft u te bespreken wat er aan de hand is? Voelt u zich serieus genomen?
 Communicatie Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?
 Kent u steun en hulp regelen als dat nodig is?

FINANCIËN > FINANCIËEL KUNNEN RONDKOMEN
 Huishoudboekje Kent u de dingen die u wilt doen?
 Administratie Lukt het u om uw administratie te regelen?
 Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?
 Veiligheid Is dit een onderwerp waarover u kunt en wilt praten?
 Communicatie Kent u terecht bij mensen om u heen?
 Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

MOBILITEIT > EROP UIT KUNNEN
 Toegankelijkheid Kent u uit de auto in de openbare ruimte en gebouwen?
 Vervoer Kent u komen waar u wilt komen?
 Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?
 Veiligheid Voelt u zich veilig om erop uit te gaan?
 Communicatie Kent u terecht bij mensen om u heen?
 Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

ACTIVITEITEN > REZIG ZIJN
 Vrijtijdsbesteding Heeft u leuke dingen om handen? Hobby's, activiteiten?
 Verenigingsleven Kent u lid van een vereniging?
 Initiatief Zet u uw kennis en ervaring in, bijv. als vrijwilliger?
 Veiligheid Kent u met een gerust hart deelnemen aan activiteiten?
 Communicatie Weet u wat er is aan activiteiten en hoe u zelf iets kunt organiseren?

SOCIALE RELATIES > CONTACT HEBBEN
 Familie/vrienden/bekenden Zit u in een kring van vertrouwde mensen?
 Sociale media Gebruikt u de sociale media om contacten te leggen?
 Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden voor ontmoeting? Maakt u er gebruik van?
 Veiligheid Voelt u zich veilig in de kring van mensen om u heen?
 Communicatie Heeft u voldoende aanspraak? Voelt u zich wel eens eenzaam?
 Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

OK
 OPLETTEN
 FOUTE BOEL

Prettig leven
 Hoe kijkt u naar
 de toekomst?

Rekenkamercommissie
 Schiedam-Vlaardingen
 Commissie voor beleidsonderzoek

72EBRA'S
 72 jaar ervaring in participatie

Op dinsdag 19 februari van 13.00 tot 16.00 uur organiseren we een Verdiepingssessie, waarin we ons concentreren op kwetsbare ouderen. We koppelen terug vanuit de gesprekken en verdiepen met de reporters en mensen die met deze kwetsbare ouderen te maken hebben. Dat doen we op een locatie midden in de wijk. We zetten de kwetsbare ouderen op de wandelkaart en bespreken de routes die zij lopen: wat gaat goed, waar schuurt het en kan het beter?

Geef je op via griffie@schiedam.nl

En ken je iemand die contact heeft met kwetsbare ouderen / mantelzorgers en die hierbij zou moeten zijn, dan is diegene ook van harte welkom.

DOE MEE!

Als onderzoeksteam zouden we het geweldig vinden als jullie met ons mee willen blijven doen, om de gemeenteraad mee te geven wat specifieke beleidsmatige aandacht verdient.

BIJLAGE 1: EXPERTISE DEELNEMERS JOINT FACTFINDINGSBIJEENKOMST SCHIEDAM

Naam	Organisatie	Functie	Expertise
LorenzoTrimp	Gemeente	Teammanager Zorg, Welzijn en Sport (ZWS)	Meedenken, hij 'is ervan'
José Simens	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Ouderen en gehandicapten	Ouderen en gehandicapten, coördinator binnen en buiten de gemeente voor zorgketen en woonketen
Ad Raaijmakers	Gemeente	Procesmanager Plan van aanpak wonen en zorg	Wonen en zorg. Tekort aan geschikte woningen, kwaliteit niet op niveau, minder plek in instellingen, behoefte aan wonen en zorg en initiatieven om wonen en zorg te verbinden
André Hartman	Gemeente	Procesmanager wijkondersteuningsteams	Projectleider WOT, spant zich ervoor in dat ook ouderen terecht kunnen bij de teams
Ad Slooter	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Adviesraad	Thema Ontmoeten, Samen Schiedam
Arjen Brijs	Gemeente	Beleidsadviseur Wmo-maatwerkvoorzieningen-account ROGplus	Denkt mee over inkoop en Samen Schiedam, transformatietafels en inzicht in de praktijk
Cobi van der Beek	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Project Statushouders	Thematafel Veerkracht. Schulden, laaggeletterdheid, migranten/statushouders
Elvira van der Tor	Seniorenwelzijn MVS	Ouderenadviseur in WOT	WOT Zuid. Populatie wordt ouder, langer thuis, en dus langer hulp. Wie heeft overview > stroomlijnen
Christine Pauw	DOCK	Welzijnsadviseur in WOT	WOT Nieuwland, ziet meer armoede en schulden en mobiliteitsvraagstukken. Zorgelijk: geen lift in de flat
Alex Daamen	Gemeente	Beleidsmedewerker ROB - Vervoer	Toegankelijkheid openbare ruimte en OV
Ursula Ramkisoensing	Gemeente	Beleidsmedewerker ZWS – LHBT-projecten	Seksuele diversiteit. LHBTI bij ouderen nog steeds in de taboesfeer, hadden LHBT-ambassadeurs
Bea van Ette	Wijkcentrum De Erker	Burgerinitiatief – coördinator Beheerder activiteitenruimte Van Beethovenplein en mede-beheerder wijkcentrum De Erker	Wijkcentrum, doet veel voor ouderen, koffie en een praatje, gym, dansen en eten. Ook in combinatie met jongeren, en andere religies.
Mirjam Schippers	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Project tegengaan eenzaamheid	Eenzaamheid groot probleem, wordt op ingezet, bv tijdens week van de eenzaamheid. Grootste uitdaging: mensen weten te bereiken
Mirjam Dijkstra	Seniorenwelzijn MVS	Welzijnsadviseur – Welzijn op recept	Komt bij ouderen thuis, achter de voordeur
Ilse de Jonge	ROGplus	Accounthouder MVS-gemeenten	Uitvoerder maatwerk 18+, grootste deel ouderen. Langer thuis: hoe houd je de zorg betaalbaar, ziet verschuiving naar voorliggende voorzieningen
Bianca Weber	Gemeente	Consulent Aangepast sporten en bewegen	Stemt af met wijken over het aanbod voor sport en senioren, doet fittesten en er verschijnt een boekje met bewegingsaanbod in Schiedam, relatie sport en

7

			zorg
Cor Heukels	Soos Blauwhuis	Voorzitter – Seniorensociëteit – 1.000 leden	Hoe krijgen we de jong bejaarden in huis? De aanwas is mondjesmaat, op zoek naar samenwerking. Bezig met fietsmaatjesschiedam.nl om mensen die er niet zelfstandig op uit kunnen met de fiets te vervoeren door de stad
John Banffer	Senioren sociëteit St. Jozef	Voorzitter – biljarten en andere activiteiten – 125 leden	Activiteiten voor senioren vanaf 55+
Bob van Apeldoorn	PCOB Schiedam	Voorzitter	Een keer per maand een inloopochtend, gaan ook op bezoek bij ouderen. Licht ook relatie met de kerk. Overleg met wethouder, onder meer over 'Schiedam te voet', over toegankelijkheid
C. Groeneweg	PCOB Schiedam	Penningmeester/ervaringsdeskundige	
Joke Bol	Alzheimerstichting – Afdeling NWN	Voorzitter	Activiteiten, cafés, dementiemonitor
Jan Bouwmans	Bewonerswerkgroep Noordrand 2025	Burgerinitiatief levenloopvriendelijke wijk	Enquete uitgezet bij inwoners Noordrand met de vraag waar mensen willen blijven wonen. Iedereen wilde in de wijk blijven. Dit betekent geen doorstroming en geen nieuwe aanwas van jeugd in de wijk. Ze willen nu een gezondheidscentrum in Hof van Spaland als centrum in de wijk met daarboven appartementen voor senioren
Mieke Wigmans	Stichting J&S Projecten (jeugd & Senioren)	Stichting J&S Projecten zet zich in voor iedereen in de Gorzen	Eenzaamheid tegengaan
Martin Stolk	Stichting J&S	Stichting J&S Projecten zet zich in voor iedereen in de Gorzen	Eenzaamheid tegengaan
Hanke Clausen	Soos Blauwhuis	Coördinator Serviceteam	Computercursussen voor ouderen, spreekuren, huisbezoeken
Henk van den Broek	Soos Blauwhuis	Organisator Roze Café ouderen	Roze Café voor ouderen. Komt steeds vaker voor dat ouderen op latere leeftijd uit de kast komen
Shanty Badal	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Mantelzorgondersteuning, gezondheid – account GGD	Gezondheidsbeleid, mantelzorg, gezond ouder worden, langer thuis
Ingrid Klop	Oproepcentrale		Groot deel dat gebruik maakt van de oproepcentrale is 55+. Vragen worden gekoppeld aan een vrijwilliger. Mensen komen via Seniorenwelzijn, Careyn en mantelzorg bij de oproepcentrale terecht
Herman Kriek	Gemeente	Beheer – Wijktoezichthouder – schouwen	Spreekt veel ouderen en biedt hulp bij faciliteiten

8

		openbare ruimte (o.a. met ouderen)	
Alex Telman?	Gemeente	Thematafels	Thematafels Ontmoeten en Veerkracht
Joop Kokke	Stroomopwaarts	preventiemedewerker Schuldhulpverlening	Geeft voorlichting en training

Overige genodigden

Naam	Organisatie	Functie
Ben de Koning	Frankelandgroep/ Vaartland (Vld) en Liduinahof (Sdm), Plus Wonen projecten	Directeur-bestuurder
Roel van Tongeren	Frankelandgroep/ Vaartland (Vld) en Liduinahof (Sdm), Plus Wonen projecten	Directeur Zorg Nam deel aan JFF in Vlaardingen
Sjoukje Boers	Seniorenwelzijn MVS	Ouderenadviseur in WOT
Serpil Battem	Seniorenwelzijn MVS	Ouderenadviseur in WOT
Laurens Steerneman	Gemeente	Programmamanager sociaal domein – Armoedebeleid
Joke Ballijns	Soos Blauwhuis	Belastingadviseur
Chris van der Weijde	Gemeente/ Klik Vlaardingen	Coördinator servicepunten vrijwilligers VLD en Schiedam
Ruud van Workum	Gemeente	Coördinator Servicepunt Woningverbetering Sdm-Vld
Arina van der Wekke	Minters	Teamleider Mantelzorgondersteuning
Louise de Wijk	Minters	Consulent Mantelzorgondersteuning Schiedam
Arjen Brijs	Gemeente	Zie ook Leefdomein Wonen, enz.
Chris van der Weijde	Gemeente	Zie ook Leefdomein Wonen, enz.
Eelco van Diesen	Gemeente	Algemeen projectleider ROB
Herman Kriek	Gemeente	
Karin Hersbach	Argos Zorggroep	Projectleider Argos Mobiel & Eropuit
Miranda Riet	Oproepcentrale	Coördinator Oproepcentrale
Yvonne Lopes	Stichting Humanitas	Coördinator Thuisadministratie & Netwerk Schuldpreventie
Arnoud Melief	Seniorenwelzijn MVS	Manager
Wim de Vries	Wijkcentrum De brug	Burgerinitiatief – voorzitter
Sjaak Bijloo	Onytmoeingscentrum Hof in Zuid	Burgerinitiatief
Shanty Badal	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – gezondheid – account GGD
Edwin Wulff	Argos Zorggroep – plannen met voormalige verpleeghuizen in Sdm	Directeur-bestuurder
Suzanne Goedoen	DSW	Accounthouder Convenant DSW – MVS-gemeenten
Karin Hersbach	Argos Eropuit	Projectleider Eropuit/Boodschappenplusbus
Roel van Baelen	Zonnebloom	
Ton Verdoes	Stichting De Werf	Voorzitter – Seniorensociëteit – 250 leden

9

Cor Heukels	Soos Blauwhuis	Voorheen ANBO Schiedam
Lidwien Meijer	KBO Schiedam	Voorzitter
Ed van Zelm	Gemeente	Procesmanger PGA - Huiselijk geweld/ouderenmishandeling – verwarde personen
Jan-Willem Boersma	Gemeente	Procesmanager veiligheid
Marco van Waas	Gemeente	Procesmanager veiligheid – brandveiligheid bij ouderen thuis
Patricia Blomjous	Gemeente	Communicatieadviseur sociaal domein
Sanrizz Klaver	Gemeente	Contentmanager website
Sylvie Ballijns-Ruiter	Gemeente	Onderzoeker Kenniscentrum MVS
Barbara Vermaat	Gemeente	Beleidsadviseur ROB – Wonen
Ilse Tas	Gemeente	Senior beleidsadviseur ROB – Wonen
Chadia Yemni	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – account Stroomopwaarts (Participatiewet)
Bianca Berends	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Beschermde wonen – Maatschappelijke opvang
Mark Smeding	Gemeente	WOT-coördinator Nieuwland
Annemieke Westhoeve	Gemeente	WOT-coördinator Centrum-West
Aleksandra Trobok	Gemeente	WOT-coördinator Noordrand
Sascha Peters	Gemeente	WOT-coördinator Oost
Maarten-Jan Hoekstra	Gemeente	WOT-coördinator Zuid
Bob Venhuizen	WBC Woonplus	Directeur-bestuurder
Lex Boersma	Gemeente	Senior Beleidsadviseur Ruimtelijk Ordening en Beleid (ROB) - Vervoer
Chadia Yemni	Gemeente	Zie ook Leefdomein Wonen, enz.
Guus van Zanten	Gemeente	Contactambtenaar Formulierenbrigade
Bobby Scheepe	Gemeente	Wijkregisseur
Ursula Rutten	Gemeente	Wijkregisseur
Marcel Kreuger	Gemeente	Wijkregisseur
Darius Spencer	Gemeente	Wijkregisseur
Husyein Kalyoncu	Gemeente	Wijkregisseur
Ina Blans	Wijkcentrum De Erker	Burgerinitiatief – coördinator
Bianca Berends	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Verwarde personen
Erik Trommel	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS - Sport en Bewegen
Pepita Breugem	Frankelandgroep/ Vaartland (Vld) en Liduinahof (Sdm), Plus Wonen projecten	manager Vaartland & contactpersoon subsidie Schiedam welzijnsactiviteiten voor ouderen

10

OUDER WORDEN IN SCHIEDAM

Onderzoek van de Rekenkamer Schiedam-Vlaardingen

TERUGKOPPELING VERDIEPINGSSESSIE OP 19 FEBRUARI 2019

Zo'n 20 deelnemers bogen zich in Soos Blauwhuis met elkaar over het verdiepingsprogramma Ouder worden in Schiedam. In bijlage 1 is de deelnemerslijst opgenomen. In deze terugkoppeling lees je:

- wat deelnemers het allerbelangrijkste vinden om mee te geven aan de gemeenteraad;
- wat zij willen toevoegen aan het verhaal (de ingezonden brief aan de gemeenteraad) en de analyse die is gemaakt op basis van de gespreksronde;
- welke uitspraken zijn gedaan over het samenspel na bespreking van drie cases;
- hoe het onderzoeksproces verder verloopt en wanneer het resultaat beschikbaar zal zijn.

1. INTRODUCTIE – AANDACHTSPUNTEN VOOR DE RAAD

Jessica van Koert vraagt de deelnemers zich kort voor te stellen en aan te geven wat zij vooral zouden willen meegeven aan de gemeenteraad. Hierop kwamen de volgende aandachtspunten/adviezen.

Zorg als gemeente(raad) dat:

- mensen de website en berichten van de gemeente snappen, houd rekening met laaggeletterdheid en anderstaligen;
- inwoners samen met hun geliefde in hun eigen omgeving oud kunnen worden;
- activiteiten voor ouderen behouden blijven;
- de gemeente meer te weten komt over de behoeften en noden van ouderen met een migratieachtergrond.
 - Op 13 mei is het 50 jaar geleden dat het eerste migratieverdrag tussen Marokko en Nederland werd gesloten, een mooi moment om aandacht te schenken aan de wensen van de eerste generatie gastarbeiders. Veel vrouwen met een migratieachtergrond zijn altijd thuis geweest, spreken de taal niet goed en zijn afhankelijk van partner en kinderen. De kinderen hebben door werk en andere verantwoordelijkheden veel minder tijd om hun ouders te bezoeken voor het regelen van zaken. Bijvoorbeeld, het bezoeken van de huisarts lukt niet meer omdat de taal een barrière is en ze durven niet zelfstandig te gaan omdat er voorheen altijd iemand mee is gegaan. Ze wachten tot het moment dat iemand tijd heeft om mee te gaan of te bellen. Dit kan een paar dagen duren. Dit geldt voor allerlei andere zaken, zoals het bellen naar de woningcorporatie als de verwarming is uitgevallen. Deze groep zou graag begeleiding hebben, maar dat kan niet zo maar elke vrijwilliger zijn.
 - Het leggen van contact tussen initiatieven en migrantengemeenschappen lukt nog niet goed. De initiatieven zouden geholpen zijn met handvatten en het faciliteren van eerste contacten.
 - Een van de grootste problemen van mensen met een migratieachtergrond is de groeiende eenzaamheid.
- ouderen die niet meer voor zichzelf koken, wel gezond blijven eten. Dat heeft veel effect op hun gezondheid, en daarmee op hun zelfredzaamheid en participatie;
- dementerenden thuis kunnen blijven en daar goede zorg krijgen;
- er wordt gestopt met denken dat iedereen een netwerk heeft;
- er woningen zijn die geschikt zijn om thuis te kunnen blijven wonen. Soms zijn de mogelijkheden beperkt om aanpassingen in een huis te doen. Er komt een grote groep ouderen aan, met andere wensen, wees daar op voorbereid;

- de verbinding tussen zorg en welzijn versterkt wordt;
- er in de hele gemeente goed en betaalbaar openbaar vervoer is.
 - Na 18.00 uur rijdt er geen OV meer in Groenord en de regiotaxi hanteert een half uur wachttijd. Argos rijdt doordeweeks niet na 20.00 uur, zaterdag niet na 18.00 uur en zondag niet. Dat betekent dat een groep niet mee kan doen.
 - Goed OV is belangrijk, de taxi is niet te betalen. En bijdrage van 1,50 per rit voor Argos mobiel is al te veel als mensen in armoede leven.
- er luisterverbindingen zijn bij de deurbel. Ouderen willen de deur 's avonds niet opendoen;
- er wordt ontschot en integraal wordt gewerkt: kijk als gemeente breder dan alleen de Wmo om initiatieven mogelijk te maken;
- aandacht wordt besteed aan de werving van vrijwilligers;
- organisaties samenwerken. Er is nu sprake van concurrentie;
- voorbereidingen worden getroffen met oog op de toekomst. Er moet veel gebouwd worden. De prognoses laten een grote groei van ouderen zien en daar wordt nog niet op geacteerd.

Ook wordt aangegeven dat er onlangs een presentatie was van 'Levensboeken'. Een initiatief vanuit de kerken om de levensverhalen van een aantal ouderen op te tekenen en daarmee te waarderen. De gemeente wil graag de link leggen tussen cultuur en zorg, en staat open voor initiatieven vanuit de stad.

2. INGEZONDEN BRIEF VAN OUDEREN AAN DE GEMEENTERAAD

De onderzoekers en een aantal reporters zijn in week 7 op pad gegaan om op verschillende plekken gesprekken aan te knopen met ouderen en hun helpers, zoals vrijwilligers, zorgverleners. Op basis van alle ervaringen hebben de onderzoekers het verhaal geschreven en een analyse gemaakt. Het verhaal heeft de vorm gekregen van een ingezonden brief aan de gemeenteraad. Jessica leest de brief voor (zie [bijlage 2](#) bij deze terugkoppeling) en vraagt de deelnemers of zij het beeld herkennen en wat zij missen.

- Herkenning

Het is een mooi verhaal met herkenbare elementen.

- Schiedamser

Het is nu een algemeen verhaal, het had ook het verhaal van ouderen in een andere gemeente kunnen zijn. Wat moet erin om het Schiedamser te maken? Kenmerkend voor Schiedam: we zijn geen krimpgemeente, hebben grootstedelijke problematiek: multiculturele problemen, huizentekort, minder sociale controle dan in een dorp, lage inkomens. We moeten oog hebben voor diversiteit in de stad.

- Toekomstgericht

De brief gaat over het heden. De toekomst mag er steviger in, waardoor de urgentie wordt onderstreept bij de politiek:

- geef aan hoe de demografische ontwikkeling eruit ziet en geef inzicht in het kostenplaatje (de Wmo uitgaven gaan sky high). We vergrijzen en vergroenen: meer ouderen die zorg en ondersteuning nodig hebben, minder mensen om dit financieel te dragen en uit te voeren;
- laat zien dat de opdracht voor de toekomst betrekking heeft op alle domeinen, niet alleen de Wmo;
- wijs erop dat jongere ouderen (en in feite de hele samenleving) zich moeten voorbereiden op de laatste fase à la 'een slimme meid is op haar toekomst voorbereid'. Ook migranten moeten nadenken over ouder worden. Dat leidt in de praktijk vaak tot verscheuring en spanningen: terug naar het land van herkomst of hier bij de (klein)kinderen blijven?

- Concreter

Roep de raad op tot actie en maak daarbij concreet wat je van raadsleden verwacht.

- Dilemma's

Maak dilemma's zichtbaar, zoals:

- a. Verhouding tussen assertief en kwetsbaar: hoe assertief kan iemand zijn?
- b. Eigen regie en 'overpakken': ouderen vinden het niet fijn als anderen over hen gaan beslissen. Hoe blijven we mensen respectvol behandelen, hen het gevoel geven dat ze een volwaardig mens zijn?
- c. De grenzen aan vrijwilligerswerk. Hoe zwaar is het voor vrijwilligers? Wat mogen we van vrijwilligers verwachten?
- d. Signaleren achter de voordeur, hoe doe je dat, wat mag, wat zijn de normen daarbij?
- e. Wie heeft de regie als het gaat om signaleren en oppakken? Regie ligt deels bij gemeente en deels bij zorgverzekeraar. Wie kun je waarop aanspreken? Verantwoordelijkheid nemen is wel een dingetje in Schiedam. Er wordt nu gewerkt aan een steeds fijnmaziger samenwerking WOT-Huisarts-Wijkverpleegkundige, zodat zij snel kunnen schakelen.
- f. Samenwerken versus met elkaar concurreren. De Soos krijgt bijvoorbeeld subsidie, maar als senioren naar andere initiatieven worden doorverwezen, raakt de soos inkomsten kwijt. Ontschotting is nodig.

- Aandachtspunten

- a. Communicatie

Slechthorendheid bij ouderen maakt het lastig met anderen te communiceren. Medewerkers van ROGplus lopen regelmatig tegen een taalbarrière aan. ROGplus verzorgde twee jaar geleden ook preventieve huisbezoeken om informatie te verstrekken. Het wijkteam moet achter het bureau weg en op bezoek bij ouderen.

- b. Wonen

Bouw kleinschalige woonvormen waar vijf ouderen zelfstandig kunnen wonen en de zorg efficiënt geleverd kan worden. Particuliere woningen worden vrijwel nooit aangepast. Er zijn mensen die niet naar buiten kunnen en al drie jaar staan ingeschreven met urgentie, maar nog geen nieuwe woning hebben. ROGplus adviseert goed te checken of de medische urgentie klopt, want het schijnt nog wel eens zo te zijn dat mensen denken dat ze een urgentie hebben, maar dat dit formeel niet zo is.

3. TOETSING EN AANVULLING VAN DE ANALYSE

Naar aanleiding van de gespreksronde hebben de onderzoekers een analyse gemaakt die zij graag willen toetsen bij de deelnemers: is de analyse herkenbaar en compleet? De analyse is opgenomen als bijlage 3. Hieronder zijn per leefdomein de gemaakte opmerkingen weergegeven.

Wonen

- Frankeland heeft een wachtlijst van 700 mensen voor de aanleunwoningen in Schiedam.
- De vraag is veel diverser, speel daarop in.
- Er is veel onbekend over de wensen van oudere inwoners met een migratieachtergrond. Dichtbij het eigen netwerk is wel een wens. En behoefte aan geclusterd wonen: zelfstandig wonen met zorg, bij elkaar om samen activiteiten te doen en spiritualiteit te beleven. De vraag is niet helder bij de gemeente.

Gezondheid

- Financiële problemen en zorgen om hoge kosten voor zorg en medicijnen belemmeren mensen om naar de dokter of tandarts te gaan.
- Bij huishoudelijke hulp is het vanuit wet- en regelgeving wel degelijk mogelijk om als cliënt eigen prioriteiten te stellen, maar hierover doen allerlei verhalen de ronde.
- Thuiszorg weet niet altijd wat er allemaal is aan ondersteuningsmogelijkheden.
- Er is geen standaardcontrole op medicatie.

- In welke mate kunnen mensen nog regie houden over hun eigen leven, wanneer pak je over, wat is belangrijker: eigen regie (met als risico dat het af en toe mis gaat) of overpakken?
- Er is een relatie tussen zingeving en de ondersteuning/eigen regie.
- Minters, Monuta en Triple c voerden een toneelstuk op van 2 minuten over een overbelaste mantelzorger en situaties die ontsporen. Dat zou je in de raadszaal moeten laten spelen bij de aanbieding van het rapport.
- Vrijwilligers beschermen én op de hoogte houden zodat zij weten in welke situatie zij stappen.

Mobiliteit

- Soms ligt een lift er wel drie maanden uit!
- Vrijwilligers die vervoer bieden zijn verzekerd via de gemeente. Als er iets gebeurt kan het wel lang duren voordat uitbetaling van verzekersingsgeld volgt. Iemand heeft 2 jaar moeten wachten.
- Met Argos mobiel kan je niet overal binnen de (buur)gemeente komen; begrenzing is lastig.

Veiligheid

- Aandacht voor brandveiligheid. En voorrang bij omschakeling van het gas af bij dementerende ouderen.
- Vroeger: verzorgingshuis was een veilige omgeving, maar huizen voldoen niet aan dezelfde eisen. Voldoen niet als mensen met een bed naar buiten moeten.
- Als mensen slecht ter been zijn dan veel last van tegels die schots en scheef liggen. Vooral in Schiedam-Noord is het erg slecht gesteld met het straatwerk.

Activiteiten

- Nog veel onbekend over wensen van ouderen met een migratieachtergrond
- Veel locaties kunnen nog wel wat activiteiten hebben, er is meer capaciteit dan nu benut wordt
- In Schiedam zijn ontmoetingsplekken wegbezuinigd. Een deel is overgenomen door initiatiefnemers.
- Bij activiteiten in centra heeft de begeleider ook een belangrijke signalerende functie.

Sociale relaties

- Pilot Welzijn op recept. Had moeten uitbreiden tot 0-100 jaar en in alle wijken. Heel mooi middel, breed opgepakt, niet alleen door Seniorenwelzijn.
- Het gaat niet alleen om aandacht, maar ook om zingeving. Achter de vraag om aandacht zitten vaak verschillende vragen.

Financiën

- Dat de kinderen de financiële administratie doen gaat vaak goed, maar soms ook niet: verduistering, financiële uitbuiting
- Voorlichting: het is voor ouderen lastig om nieuwe dingen te leren en zich nieuwe patronen eigen te maken: vergt herhaling
- Binnen de gemeenten weten andere sectoren niet veel over de ouderenproblematiek
- De communicatie met mensen met een migratieachtergrond is vaak slecht. Er zou bijvoorbeeld met pictogrammen gewerkt kunnen worden als taal een barrière vormt.

Communicatie

- Veel zaken zijn alleen via internet te regelen. Ouderen weten niet hoe ze een email moeten versturen. Bijvoorbeeld om een afspraak te maken bij de gemeente.
- Een centrale ontmoetingsplek is wenselijk met een begeleider waar de groep ouderen met een migratieachtergrond met vragen terecht kan.

4. SAMENSPEL

Aan de hand van drie cases (zie bijlage 4) bespraken deelnemers het samenspel tussen formele en informele partijen:

- Wie houdt deze oudere in de gaten en signaleert?
- Bij wie kan deze 'signaleerder' (het kunnen er ook meer zijn) terecht met de signalen?
- Hoe loopt het dan verder als een signaal is gemeld, wie komt in actie?

- Wie blijft de situatie van deze oudere overzien en organiseert wat nodig is?
- Wat moet er als 1^e worden opgepakt voor ouderen in dit soort situaties?

Uit de plenaire terugkoppeling komt naar voren dat het vaak niet klip en klaar is welke functionaris in welke situatie welke rol heeft. Het is diffuus en het hangt er vanaf waar een signaal binnenkomt.

We noteerden de volgende aandachtspunten en adviezen.

1. Zet in op 1 regisseur/coördinator die de verschillende domeinen overziet: van onafhankelijke cliëntondersteuner naar onafhankelijke familieondersteuner. Vanuit de verschillende kokers/organisaties is nu niemand onafhankelijk. Het kan heel druk zijn met hulpverleners die komen en gaan, terwijl er niemand is die het totaal overziet. Zorg en welzijn zijn daardoor niet vanzelfsprekend verbonden. Hoe dit te organiseren? Moet de casemanager weer terug?
2. Investeer in een samenleving die naar elkaar omziet. Nu kunnen mensen heel lang onzichtbaar blijven. We moeten leren om weer contact te maken met elkaar en te signaleren. Voor inwoners die zich zorgen maken over een oudere moet het duidelijk zijn waar zij met hun zorg terecht kunnen en wat er dan gebeurt.
3. Belangrijk is dat het WijkOndersteuningsTeam (WOT) een helder profiel heeft (ook voor de doelgroep ouderen!) en bekend is in de wijk als contactpunt.
4. Investeer in de mensen die achter de voordeur komen: huishoudelijke hulpen, wijkverpleegkundigen, huisartsen, medewerkers van de woningcorporatie, vrijwilligers. Van groot belang is dat zij weten waar ze terecht kunnen met hun signalen. En dan niet alleen binnen de eigen organisatie.
5. De AVG is zeer belemmerend. Zo mag WoonPlus niet aan de beheerder van het Buurtcentrum onder in de Beethovenflat doorgeven dat er nieuwe mensen komen wonen.

5. HARTEKRETEN

- Goed dat de mensen die het beleid maken de bevindingen niet alleen lezen maar ook voelen, ervaren. Laat ze een paar casussen oplossen.
- Geef de raad concrete tips hoe het anders kan. Je kunt ze meenemen in de problematiek, maar ze hebben behoefte aan concrete stappen en aanbevelingen. En maak het kostenplaatje zichtbaar.

6. EINDPRODUCT

We werken toe naar een 'ingekleurde routekaart' voor Schiedam, waarop raadsleden het totaalplaatje kunnen zien ten aanzien van ouderen en oud worden in hun gemeente. Hierin staan feiten en cijfers over aantallen ouderen in de verschillende wijken, ambities en doelen op de verschillende leefgebieden, aanbod op hoofdlijnen aan voorzieningen en regelingen, beschikbare feiten en cijfers over gebruik en waardering. En een doorkijkje naar ontwikkelingen: demografisch, sociaal-economisch.

Op die kaart zoomen we in op drie specifieke profielen van ouderen: jonge ouderen, eenzame ouderen en kwetsbare ouderen. Daarbij nemen we verschillende aspecten mee die van invloed kunnen zijn op 'meedoen': migratieachtergrond, geaardheid (LHBTI), technologie (woon/zorgtechnologie/e-health), armoede (weinig geld), communicatie (laaggeletterdheid). We focussen in het bijzonder op kwetsbare ouderen omdat raadsleden zich over deze groep de grootste zorgen maken. Het gaat hier om de grenzen van zelfredzaamheid.

Het streven is dat de rapportage voor de zomervakantie wordt aangeboden aan de gemeenteraad.

BIJLAGE 1: DEELNEMERS VERDIEPINGSESSIE SCHIEDAM

Naam	Organisatie	Functie
Ad Raaijmakers	Gemeente	Procesmanager Plan van aanpak wonen en zorg
Annerieke Kooi	Gemeente	Beleidsadviseur Cultuur, Economie en Erfgoed
Arina van der Wekke	Minters	Teamleider Mantelzorgondersteuning
Cor Heukels	Soos Blauwhuis	Voorzitter – Seniorensociëteit
Elsbeth Bouwhuis	Gemeente, team Communicatie	Adviseur online communicatie
Elvira van der Tor	Seniorenwelzijn MVS	Ouderenadviseur in WOT
Fatemeh Darrodi	Humanitas	Ass. Portefeuillehouder financiën NWN
Hanke Clausen	Soos Blauwhuis	Coördinator Serviceteam
Ingrid Klop	OproepCentrale	Coördinator OproepCentrale
Ingrid Lips	Minters	Beleidsmedewerker
Joke Bol	Alzheimerstichting – Afdeling NWN	Voorzitter
José Simens	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Ouderen en gehandicapten
Karin Hersbach	Argos Zorggroep	Projectleider Argos Mobiel & Eropuit/ Boodschappenplusbus
Ifakat Yuksektepe	Ouderen	via Gürcü Polat
Peter Herpers	Senioren sociëteit St. Jozef	
Sandra Bolsman	Sichting J&S	
Tanja Ooms	ROGplus	
Ad Slooter	Gemeente	Beleidsadviseur ZWS – Adviesraad
Bea van Ette	Activiteitenruimte Van Beethovenplein en wijkcentrum De Erker	Beheerder activiteitenruimte Van Beethovenplein en mede-beheerder wijkcentrum De Erker
Mevrouw den Uijl	Activiteitenruimte Van Beethovenplein en wijkcentrum De Erker	Vrijwilliger bij wijkcentrum De Erker
Christine Pauw	DOCK	Welzijnsadviseur in WOT
Souad Achour	Adviseur versterking en verbinding	Inclusia
Claudine Gradama	Rekenkamercommissie Schiedam Vlaardingen	Secretaris-onderzoeker a.i.
Jessica van Koert	7Zebra's	Onderzoeker
Margot Gerritsen	7Zebra's	Onderzoeker

BIJLAGE 2: INGEZONDEN BRIEF VAN OUDEREN AAN DE GEMEENTERAAD

Beste raadsleden,

Hoe is het om ouder te worden in Schiedam?

Veel hangt natuurlijk samen met gezondheid. Als je helder van geest bent ten niet al te grote lichamelijke ongemakken hebt, dan is het best te doen. Het blijft wel opletten om als volwaardig mens gezien te worden. Hoe vaak maak je niet mee dat er over je hoofd heen wordt gesproken. Je moet aardig assertief zijn om dat niet te laten gebeuren. Zelfs eigen kinderen hebben er een handje van om – zeker na je 80^e – overdreven zorgzaam te worden. Het is fijn dat ze oplettend zijn, maar zolang het kan houden we zelf de touwtjes in handen. Niet iedereen is zo assertief. Je wilt beleefd blijven en niemand voor het hoofd stoten. Ook de beleving is voor iedereen anders. Het maakt uit wat je achtergrond is. In veel andere culturen dan de Nederlandse spreekt het vanzelf dat je deel uit blijft maken van de gemeenschap. Niemand heeft het over mantelzorg, want die zorg voor elkaar hoort er nu eenmaal bij. Maar de jonge generatie moet dat wel kunnen bolwerken! Er zijn ook ouderen die graag leunen. Dat deden ze waarschijnlijk altijd al. Sommigen zeuren hun hele leven. Het maakt ook verschil of je een baan hebt gehad met verantwoordelijkheden en hebt leren relativeren.

Als je erover nadenkt is het heel wonderlijk hoe dubbelhartig we zijn over senioren.

Aan de ene kant lijkt je er niet meer bij te horen. Aan de andere kant word je omarmd omdat we met elkaar een zwerm aan vrijwilligers vormen. De Schiedamse samenleving draait op ons. En dan hebben we het nog niet eens over de spil die we zijn in menig gezin als oppas oma's en opa's.

Eenzaamheid is een onderwerp dat de samenleving bezighoudt.

Laat één ding duidelijk zijn. Als je situatie drastisch verandert, dan val je in een gat dat niet te beschrijven is. Een grote groep heeft dat als ze stopt met werken. We ervaren het allemaal als onze partner ziek wordt of doodgaat. De zin van het leven dringt zich dan levensgroot op. Wat doet het er allemaal nog toe? Je kunt nog zulke fijne (klein)kinderen hebben, burens, vrienden, kennissen, actief zijn bij verenigingen, niemand kan je behoeden voor dat diepe dal waar je zelf uit moet klimmen. Er kan nog zo veel aanbod zijn -en dat is er-moet je kijken wat er allemaal te doen is en hoeveel voorzieningen er zijn! Maar het gaat om het zetten van die eerste stap. Niet iedereen is in staat om die uit eigen beweging te zetten. Het is dus van grote betekenis dat mensen uit de omgeving je bij de hand nemen om over die drempel te gaan. Een goede buur bijvoorbeeld, of de praktijkondersteuner van de huisarts die welzijn op recept voorschrijft. Onderschat niet hoeveel groepsvorming er is. Je voelt je niet zomaar ergens welkom. De ene vrijwilliger is ook de andere niet. De introductie luistert dus nauw. Dat er iemand met je meegaat en de groep wordt voorbereid op een nieuwkomer.

Er zijn ouderen die hun huis niet of nauwelijks uitkomen.

Dat kan een keuze zijn. Maar als het isolement een kwestie is van niet durven en/of niet kunnen dan is het een ander verhaal. En dat laatste is veel vaker het geval dan je misschien denkt in onze welvarende samenleving. Achter voordeuren spelen zich taferelen af die met geen pen te beschrijven zijn. Oud worden is mooi, oud zijn is voor velen een hel. Denk nou niet dat we dramatiseren, dat we slechts een paar uitzonderingsgevallen voor ogen hebben. Als je er zelf niet mee in aanraking komt, privé of in je werk, ontdek dan dat het verhaal van

eigen kracht en regie en van samenkracht een goed verhaal is voor vitale ouderen. En dat er tegelijkertijd een niemandsland is ontstaan waarin de kwetsbaren onder ons tussen wal en schip vallen.

Er is zoveel wegbezuinigd dat veel ouderen thuis wonen, terwijl dat niet meer gaat.

De tijden zijn veranderd, dat is duidelijk. Er is veel minder geld; de bejaarden- en verzorgingshuizen van vroeger komen niet meer terug. Maar sluit je ogen niet voor het grote gat dat is ontstaan tussen thuis wonen en de allerswaarste zorg in een verpleeghuis. Ga naar plekken waar ouderen zijn, ontmoetingsplekken, visiteclubs, dagbesteding, voedselbank. Praat met informele en formele helpers die een inkijk hebben in de thuissituatie van ouderen: huishoudelijke hulpen, verpleegkundigen, mantelzorgondersteuners, zorgadviseurs, vrijwilligers, wijkteamleden. Vorm je zo een beeld van de schraalheid in zorg en de sociale armoede die is ontstaan. Eenzaamheid is niet voor niets een groot thema. Je zult horen:

- Dat veel ouderen geen netwerk hebben waar ze op terug kunnen vallen.
- Dat ouderen met en zonder migratieachtergrond elkaar in hun directe omgeving willen ontmoeten.
- Dat velen de eindjes financieel aan elkaar moeten knopen en daar niet mee te koop lopen.
- Dat alleen thuis eten ellendig voelt.
- Dat mantelzorgers door hun hoeven zakken met alle gevolgen van dien.
- Dat de geïndiceerde zorg aan huis zo minimaal is dat een kop koffiedrinken alleen kan in eigen tijd.
- Dat de helpers het geestelijk heel zwaar vinden om iemand achter te laten in een situatie die onhoudbaar is.
- Dat ouderen opgesloten zijn in huis, omdat er geen lift is en alternatieve woonvormen niet voorhanden zijn.
- Dat burens zich zorgen maken om hun dementerende en alleenwonende buurman.
- Dat de veiligheid van kwetsbare ouderen die alleen wonen in het geding is en maar ten dele kan worden geborgd met alarmsystemen.

En: Dat we steeds meer op het bord schuiven van vrijwilligers die zelf tot de doelgroep behoren. We weten waar we het over hebben, want velen onder ons zijn zelf vrijwilliger geweest en vaak nog.

Het draait om verleiden en verbinden.

Laat deze brief geen klaagzang zijn, maar een uitnodiging tot verleiden en verbinden. We willen u raadsleden verleiden om te ontdekken hoe het echt zit en daarover in gesprek te gaan en gezamenlijk een richting te bepalen. En we willen alle mensen en organisaties in Schiedam die 'iets' doen met en voor ouderen uitnodigen om veel meer dan nu het geval is verbindingen te leggen. Zodat wat de één signaleert achter een voordeur kan worden opgepakt door de ander. En geen enkele oudere aan zijn of haar lot wordt overgelaten.

BIJLAGE 3: ANALYSE UIT DE GESPREKSRONDE SCHIEDAM

Wonen > zo lang mogelijk prettig en zelfstandig kunnen wonen

- a. Ja, als je vitaal bent (lichamelijk en geestelijk)
 - Aandachtspunt: ruimte voor scootmobiel
- b. Schemergebied: nog 'te goed' voor een andere woning
- c. Onvoldoende verschillende, betaalbare woonvoorzieningen – gevolg:
 - de deur letterlijk niet uitkunnen (portiekwoningen zonder lift)
 - op een hellend vlak van wat verantwoord is

Gezondheid

- a. Niet leeftijdgebonden
- b. Veel ouderen houden zich groot, willen niemand tot last zijn
- c. Gekort op geïndiceerde huishoudelijke hulp > niet iedereen kan particuliere hulp betalen
- d. Thuiszorg woekert met tijd
- e. Soms vele hulpverleners over de vloer
- f. Op een hellend vlak van wat verantwoord is
 - geen standaardcontrole op medicatie
 - overspannen mantelzorgers
 - onvoldoende zorg
 - vrijwilligers beschermen!

Mobiliteit

- a. Soms onmogelijk door woonomstandigheden
 - geen lift
 - lift tijdelijk buiten gebruik (wekenlang)
 - buitenruimte is niet 'leeftijdvriendelijk'
- b. Beperkte mogelijkheden
 - geen OV in avonden en weekend in Groenord
 - Argos Mobiel niet voor 10.00 uur, na 20.00 uur doordeweeks, na 18.00 weekend
- c. Groep tussen wal en schip: geen indicatie voor Regiotaxi, Valys
- d. Regelgeving zit in de weg
 - wachttijd voor Regiotaxi
 - vrijwilligers BVO mogen niet parkeren voor het ziekenhuis
 - eigen bijdrage voor sommigen te hoog

Veiligheid

- a. Veiligheid in huis
- b. Ouderenmishandeling > financiële uitbuiting, ontspoorde mantelzorg
- c. Ouderen gaan 's avonds de deur niet uit
- d. Inrichting buitenruimte van invloed > schoon, heel, zichtlijnen

Activiteiten > bezig zijn

- a. Breed aanbod voor autochtone ouderen; ? ouderen met een migratieachtergrond
- b. Ruimtegebrek bij ontmoetingsplekken
- c. Begeleiding is essentieel voor sfeer
- d. Samen eten is belangrijk
- e. Staat met vrijwilligers!

Sociale relaties > contact hebben

- a. Enorme drempel om kring te vergroten, ook voor vitale ouderen
 - Welzijn op recept
- b. Behoeft aan aandacht, aandacht, aandacht
- c. Behoeft aan ontmoetingsmogelijkheden in directe woonomgeving
- d. Behoeft aan thuisbezoek
- e. Professionele helpers mogen geen tijd besteden aan het sociale aspect

- f. Staat met vrijwilligers!

Financiën

- a. Rond kunnen komen is voor veel ouderen een zorg, komen er niet mee naar buiten
- b. Vaak doen de kinderen de geldzaken
- c. Drempels door eigen bijdragen; alles kost geld

Communicatie

- a. Initiatieven om (ook) ouderen te horen > Wijkpeil Seniorenwelzijn, achter de voordeur acties door corporaties en gemeente (als iemand 80 wordt)
- b. Onbekendheid met activiteiten, voorzieningen, ook bij professionals
 - Wijk(ondersteunings)teams weinig genoemd
- c. Drempel om contact te zoeken
 - niet iedereen is mondig > zaakwaarnemer
 - rekening houden met laaggeletterdheid en andere talen
- d. Voorlichting belangrijk – gekoppeld aan activiteiten, bijv sociale veiligheid, valpreventie

BIJLAGE 4: SAMENSPELOPDRACHT

Verdiep je in de situatie van deze geïsoleerde oudere.

Bespreek de volgende vragen:

1. Wie houdt deze oudere in de gaten en signaleert?
Benut de kaartjes die op de tafel liggen
2. Bij wie kan deze 'signaleerder' (het kunnen er ook meer zijn) terecht met de signalen?
3. Hoe loopt het dan verder als een signaal is gemeld, wie komt in actie?
4. Wie blijft de situatie van deze oudere overzien en organiseert wat nodig is?
5. Wat moet er volgens jullie als 1^e worden opgepakt voor ouderen in dit soort situaties?
Schrijf je advies op het flipovervel

Mevrouw Grootenhuis

- Mevrouw Grootenhuis is 72 jaar en woont in een huurappartement.
- Haar 2^e man is ruim een jaar geleden overleden. Die regelde veel, was haar steun en toeverlaat. Haar enig kind heeft een leven opgebouwd in Australië.
- Zij is geen mens van vriendinnen en clubjes. Alles wat ze deed, deed ze met haar man.
- Hoewel ze goed uit de voeten kan, blijft ze zoveel mogelijk thuis. Eigenlijk komt ze alleen voor boodschappen de deur uit. Maar veel heeft ze niet nodig. Want er is geen lol aan om in je eentje te eten.
- Ze begint zichzelf en het huishouden te verwaarlozen. Ook haar administratie laat ze voor wat het is.

Meneer Karremans

- Meneer Karremans is 80 en woont alleen 3 hoog in een portiekwoning met trappen.
- Hij is z'n hele leven vrijgezel geweest.
- Tot voor kort nam hij deel aan allerlei activiteiten. Maar hij kan steeds minder uit de voeten door gewrichtsproblemen en ogen die achteruitgaan.
- Naar buiten gaan is er niet meer bij niet vanwege de trappen in het portiek. Ook voor zijn vrienden is het daardoor moeilijk om hem te bezoeken.
- Hij krijgt 1,5 uur per week een huishoudelijke hulp. Die ziet dat hij vereenzaamt. En ook dat hij niet zo goed wijs meer kan uit zijn medicatie.

Echtpaar Van de Berg

- Mevrouw en meneer Van de Berg zijn 78 en 86 en al vele jaren getrouwd. Een dochter woont in de buurt, de andere twee verder weg.
- Ze zijn blijven wonen in hun koopwoning. Ze hebben een traplift laten aanleggen en voorzieningen getroffen in hun badkamer.
- Meneer Van de Berg wordt steeds vergeetachtiger. Inmiddels is vastgesteld dat hij dementie heeft.
- De thuiszorg komt 2 keer per week langs en sinds kort gaat meneer naar de visiteclub+.
- Mevrouw is al vele jaren aan het mantelzorgen en kan het emotioneel niet meer aan. Ze houdt zich groot, maar het is wachten op een ongeluk.

DOE MEE!

FLITSONTMOETINGEN MET RAADSLEDEN

Ben je raadslid? Maak de onderzoekers deelgenoot van jouw inzichten, vragen, zorgen en ideeën over ouderen en ouder worden in Schiedam/Vlaardingen. Zij knopen korte gesprekken aan in de randen en pauzes van raadsbijeenkomsten.

- Donderdag 10 januari 2019, Stadhuis Vlaardingen 19.30 uur
- Dinsdag 15 januari 2019, Stadskantoor Schiedam Voor, na en in de pauze van het Stadserv

JOINT FACTFINDING-BIJEENKOMSTEN

Ben je professioneel betrokken bij het welbevinden van ouderen? Vertegenwoordig je hun belangen? Weet je uit eigen ervaring hoe het is om ouder te worden in Schiedam en/of Vlaardingen? Dan is de kans groot dat je door contactpersonen bij de gemeenten wordt uitgenodigd voor een Joint Factfinding-bijeenkomst.

Op basis van een voorzet van de onderzoekers vormen we ons tijdens deze bijeenkomsten een scherp beeld over ouderen en oud worden in Schiedam en Vlaardingen. We benutten daarbij de routekaart in deze flyer. We stellen vast waarover we met welke groepen ouderen in gesprek willen. En hoe we met hen in contact komen.

- Dinsdag 22 januari 2019
Lunchkamer in het Stadskantoor, Stadserv 1, Schiedam 09.00 – 11.30 uur
- Dinsdag 22 januari 2019
Burgerzaal in het Stadhuis, Westnieuwland 6, Vlaardingen 14.00 – 16.30 uur

INLOOPMOMENTEN

Heb je iets te vertellen over ouderen en oud worden in Schiedam en/of Vlaardingen: een ervaring, een standpunt, een idee dat je graag wilt delen? Aarzel dan niet om binnen te lopen. De onderzoekers gaan graag met je in gesprek.

- Dinsdag 22 januari 2019
Lunchkamer in het Stadskantoor, Stadserv 1, Schiedam 11.30 – 12.30 uur
- Dinsdag 22 januari 2019
Burgerzaal in het Stadhuis, Westnieuwland 6, Vlaardingen 16.30 – 17.30 uur

IN GESPREK MET OUDEREN

Ben je nieuwsgierig naar de verhalen van bepaalde groepen ouderen? Wil je écht in gesprek komen en doorgronden wat hen bezighoudt? Lukt het je om hier in week 7 wat tijd voor vrij te maken? Geef je dan op als reporter. De onderzoekers voorzien je van gespreksmateriaal en een instructie.

- Reporters halen verhalen op in week 7: maandag 11 tot en met zondag 17 februari 2019. De onderzoekers gaan in ieder geval zelf op pad op woensdag 13 februari.

VERDIEPINGSSESSIES

Nam je deel aan een Joint Factfinding-bijeenkomst? Ben je als reporter op pad geweest? Heb je zicht op de groep ouderen waar we meer over te weten willen komen? Dan zien de onderzoekers uit naar jouw komst. Tijdens deze sessies zetten we de verschillende groepen ouderen op de kaart en bespreken we de routes die zij lopen: wat gaat goed, waar schuurt het en kan het beter?

- Dinsdag 19 februari 2019
Midden in de Schiedamse samenleving (locatie volgt) 13.00 – 16.00 uur
- Woensdag 20 februari 2019
Midden in de Vlaardingse samenleving (locatie volgt) 13.00 – 16.00 uur

Aanmelden voor Joint Factfinding-bijeenkomsten, verdiepingssessies, of meedoen als reporter: Mieke.vanderstel@vlaardingen.nl

VERVOLG

Vanzelfsprekend houden we iedereen die meedoet goed aangesloten. We werken toe naar pakkende, visuele rapportages voor Schiedam en Vlaardingen die in juni 2019 behandeld kunnen worden in de raadscommissies.

Wij zien uit naar een gezamenlijk proces dat overzicht, inzicht en doorzicht biedt.

Rob Gilsing, Bianca Rook en Mieke van der Stel, namens de rekenkamercommissie
Margot Gerritsen en Jessica van Koert, namens 7Zebra's

OUDER WORDEN in Schiedam en Vlaardingen

Hoe is het om ouder te worden in Schiedam en Vlaardingen? Wat streven beide gemeenten na als het gaat om het welbevinden van hun oudere inwoners? Wat doen de gemeenten zelf en met andere partijen om te bevorderen dat oudere inwoners kunnen blijven meedoen in hun gemeenschap? Hoe pakt dit in de praktijk uit; wat gaat goed en wat zou er volgens ouderen en betrokkenen anders, of beter kunnen?

DE REKENKAMERCOMMISSIE SCHIEDAM-VLAARDINGEN WIL DEZE VRAGEN BEANTWOORD KRIJGEN.

Met als doel om de gemeenteraden inzicht te bieden in hoe het is om ouder te worden in Schiedam en Vlaardingen. De raden hebben het thema 'ouderen' niet voor niets geagendeerd. Met dit onderzoek beoogt de commissie hen handvatten te bieden voor hun kaderstellende rol bij het vaststellen van de nota's Wmo/sociaal domein. Het gaat dan in het bijzonder om de levenssituatie van oudere inwoners en het flankerend beleid dat daarop van invloed is. Of het nu gaat om gezondheid, veiligheid, wonen, mobiliteit, of de inrichting van de openbare ruimte. De onderzoekers van 7Zebra's zetten de leefwereld van ouderen nadrukkelijk centraal.

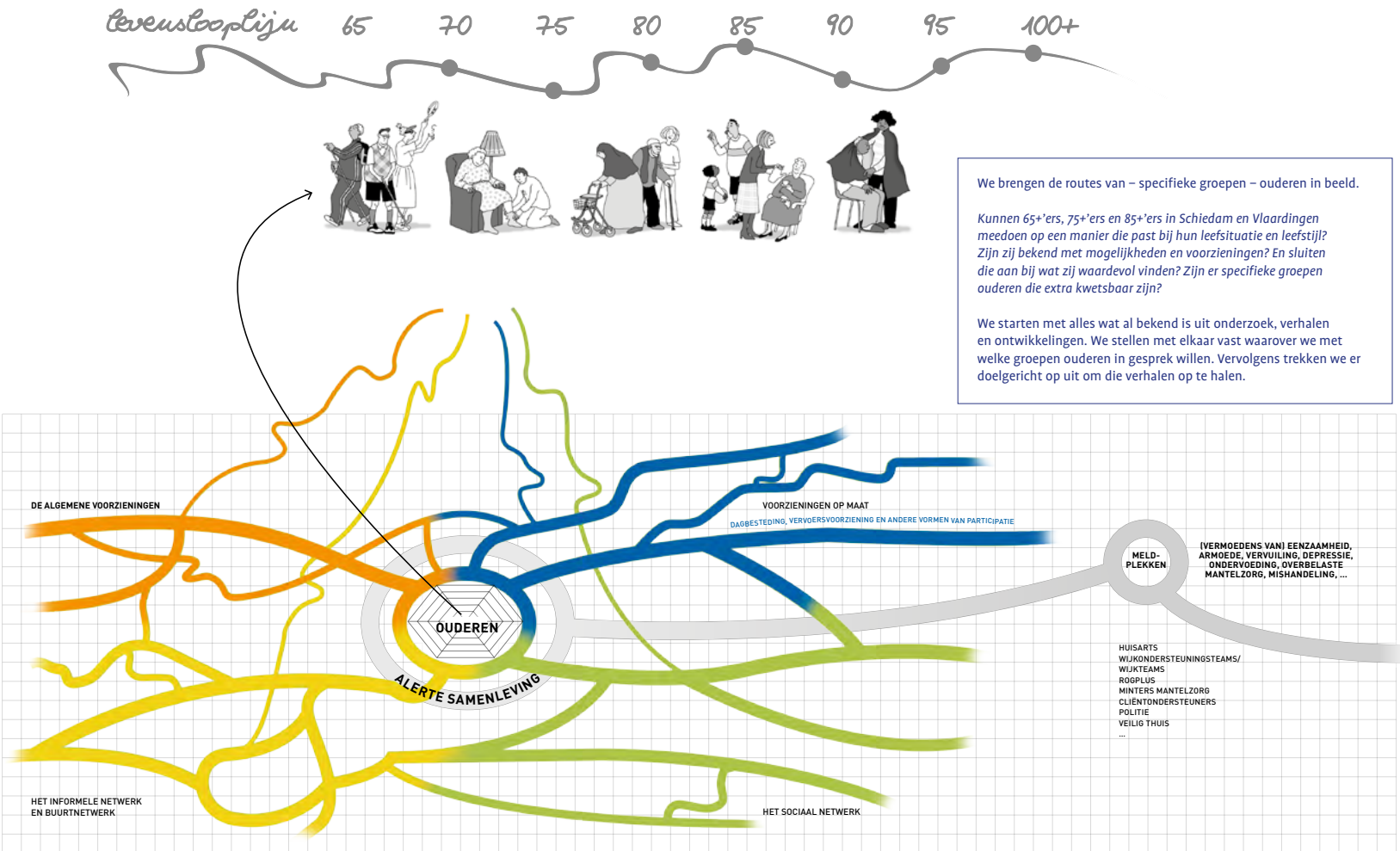
IEDERS DESKUNDIGHEID EN CREATIVITEIT IS NODIG.

Want het thema 'ouderen' is veelomvattend, 'de oudere' bestaat niet en leeftijden zijn betrekkelijk. Intussen gebeurt er in Schiedam en Vlaardingen ontzettend veel met en voor – specifieke groepen – ouderen in het licht van zelfredzaamheid- en participatiedoelen. Vanuit het kenniscentrum zijn data, analyses en prognoses voorhanden. Beleidsadviseurs zijn in gesprek over hoe 'meedoen' door ouderen raakt aan allerlei vraagstukken op het gebied van wonen, zorg, mobiliteit en veiligheid. De wijk(ondersteunings)teams, ROPlus en vele formele en informele samenwerkingspartners hebben zicht op het wel en wee van bewoners. Met dit onderzoek hebben we de kans om overzicht te creëren en gericht in gesprek te gaan met ouderen.

IN GESPREK MET – SPECIFIEKE GROEPEN – OUDEREN

We weten veel uit onderzoek en ervaring. Maar we hebben persoonlijke verhalen nodig om er nog meer betekenis aan te geven. Met elkaar stellen we vast met welke ouderen we in gesprek willen over aspecten die er voor hen toe doen om zo lang mogelijk maatschappelijk te participeren en zelfredzaam te zijn. We trekken erop uit met gespreksmateriaal. Door verhalen op te halen, komen de grootste kansen en belangrijkste zorgen in beeld.

HOE WILLEN SCHIEDAMMERS EN VLAARDINGERS OUD WORDEN?

DE GROENE ROUTE: HET SOCIAAL NETWERK

Deze route is voor mensen cruciaal om te leven zoals ze kunnen en willen. Op die route ben je mens tussen de mensen. Bewoners letten op elkaar. Niemand zit in een isolement. Ontmoetingen en activiteiten vinden plaats op vertrouwde plekken. Ouderen vinden de weg naar buurtgenoten, familie, vrienden en kennissen voor praktische of emotionele steun, vooral als het dagelijks leven moeizamer gaat.

DE GELE ROUTE: HET INFORMELE NETWERK EN HET BUURTNETWERK

Op deze route vinden oudere inwoners de weg naar activiteiten, verenigingen, of vormen van sport, muziek, cultuur, kunst, natuur, buurtverenigingen, vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven. Sommige ervan zijn specifiek voor ouderen. Vitale ouderen zijn zelf actief als vrijwilliger en mantelzorger.

DE ORANJE ROUTE: DE ALGEMENE VOORZIENINGEN

Op deze route benutten en gebruiken oudere inwoners algemene voorzieningen, zoals de huisarts, het welzijnswerk, maatschappelijk werk, mantelzorgconsulenten, sociaal raadsleden, cliëntondersteuning, klussen/boodschap/maaltijd/ alarmeringsdiensten, schuldhulpverlening, GGD, bibliotheek, overig particulier en commercieel aanbod.

DE BLAUWE ROUTE: VOORZIENINGEN OP MAAT

Op deze route kunnen oudere inwoners gebruik maken van individuele voorzieningen als zij niet zelfstandig of met hulp en steun van de omgeving kunnen meedoen, of daarbij meer dan dat nodig hebben: aanpassingen in huis, dagbesteding, beschermd wonen, huishoudelijke hulp, rolvoorzieningen, logeren, individuele begeleiding, vervoer, aanvullende bijstand.

HOE GAAT HET MET U?!

WONEN > ZO LANG MOGELIJK PRETTIG EN ZELFSTANDIG KUNNEN WONEN

Woonplek Waar woont u, in welke buurt/wijk? Wilt u daar blijven wonen?

Woonsituatie Bent u tevreden met hoe u woont?

Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?

Veiligheid Voelt u zich veilig in en om het huis, in uw buurt?

Communicatie Kunt u terecht bij mensen om u heen?

Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

LICHAMELIJKE EN GEESTELIJKE GEZONDHEID > GEZOND ZIJN

Energie Heeft u voldoende energie om voor uzelf (en uw naasten) te zorgen?

Ziekte en handicap Zijn er anderen die u helpen?

Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?

Veiligheid Durft u te bespreken wat er aan de hand is? Voelt u zich serieus genomen?

Communicatie Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

Kunt u steun en hulp regelen als dat nodig is?

FINANCIËN > FINANCIEEL KUNNEN RONDKOMEN

Huishoudboekje Kunt u de dingen doen die u wilt doen?

Administratie Lukt het u om uw administratie te regelen?

Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?

Veiligheid Is dit een onderwerp waarover u kunt en wilt praten?

Communicatie Kunt u terecht bij mensen om u heen?

Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

MOBILITEIT > EROP UIT KUNNEN

Toegankelijkheid Kunt u uit de voeten in de openbare ruimte en gebouwen?

Vervoer Kunt u komen waar u wilt komen?

Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden? Maakt u er gebruik van?

Veiligheid Voelt u zich veilig om erop uit te gaan?

Communicatie Kunt u terecht bij mensen om u heen?

Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

ACTIVITEITEN > BEZIG ZIJN

Vrijtijdsbesteding Heeft u leuke dingen omhanden: hobby's, activiteiten?

Verenigingsleven Bent u lid van een vereniging?

Initiatief Zet u uw kennis en ervaring in, bijv. als vrijwilliger?

Veiligheid Kunt u met een gerust hart deelnemen aan activiteiten?

Communicatie Weet u wat er is aan activiteiten en hoe u zelf iets kunt organiseren?

SOCIALE RELATIES > CONTACT HEBBEN

Familie/vrienden/bekenden Zit u in een kring van vertrouwde mensen?

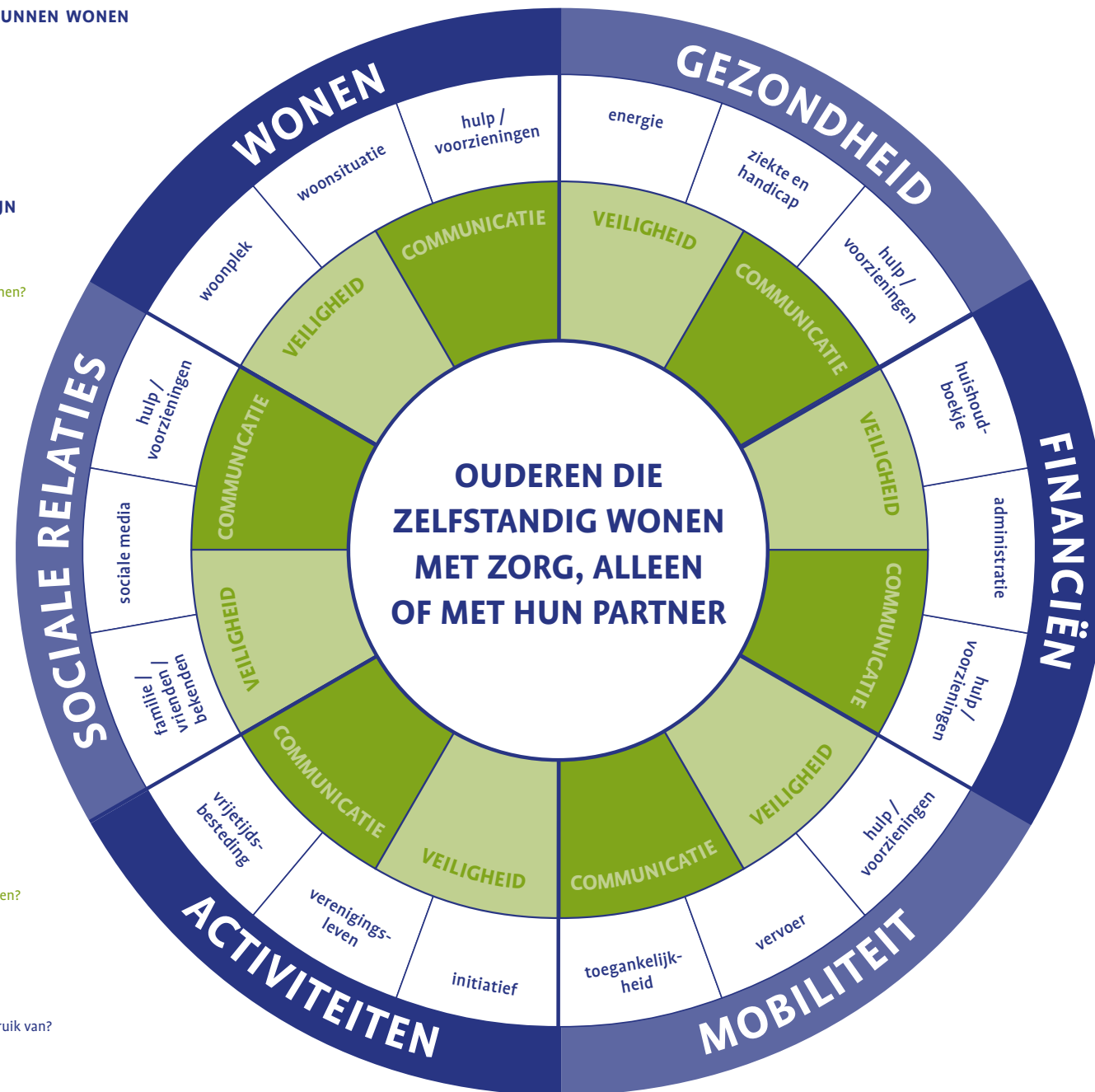
Sociale media Gebruikt u de sociale media om contacten te leggen?

Hulp/voorzieningen Kent u de mogelijkheden voor ontmoeting? Maakt u er gebruik van?

Veiligheid Voelt u zich veilig in de kring van mensen om u heen?

Communicatie Heeft u voldoende aanspraak? Voelt u zich wel eens eenzaam?

Weet u waar u moet zijn voor vragen en advies?

😊 OK

😐 OPLETTEN

😞 FOUTE BOEL

Wat is uw grootste wens?

In onderstaand figuur is het aantal ouderen per leeftijdscategorie weergegeven.

	65-74 jr.	75-84 jr.	85+
1. Nieuwland	1.227	763	335
2. Woudhoek	1.093	565	232
3. Groenoord	1.091	843	399
4. West	1.087	541	418
5. Oost	770	341	101
6. Zuid	722	315	101
7. Spaland/Sveaparken	689	175	35
8. Kethel	535	299	131
9. Centrum	406	134	32
Totaal Schiedam	7.620	3.976	1.784

—

Bron: Kenniscentrum MVS

	2018	2020		2025		2030	
Totaal	77.897	79.049	1,5%	80.697	3,6%	81.159	4,2%
< 65 jaar	64.517	65.442	1,4%	66.262	2,7%	65.685	1,8%
65-69 jaar	4.109	4.010	-2,4%	4.216	2,6%	4.561	11,0%
70-74 jaar	3.511	3.840	9,4%	3.557	1,3%	3.749	6,8%
75-79 jaar	2.315	2.360	1,9%	3.200	38,2%	2.985	28,9%
80+	3.445	3.397	-1,4%	3.462	0,5%	4.179	21,3%

—

Bron: Kenniscentrum MVS, % ten opzichte van 2018

	Totaal Schiedam	< 65 jaar	65-74 jaar	75-84 jaar	85 jaar en ouder
Nederlands	58,3	53,0	82,1	84,2	91,7
Turks	10,2	11,6	3,6	4,5	0,8
Marokkaans	3,5	4,0	0,8	0,8	0,1
Surinaams	3,9	4,4	1,8	1,0	0,6
Antilliaans	2,5	2,9	0,9	0,3	0,1
Westers	8,0	8,1	7,8	7,5	6,3
Niet-westers	9,1	10,6	2,5	1,3	0,4
MOE-land	4,5	5,3	0,6	0,4	0,1

—

Bron: Kenniscentrum MVS